

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-103-17

Druk nr 1827
Warszawa, 11 września 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Beata Szydło

U S T A W A

z dnia

o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych^{1), 2)}

Art. 1. Ustawa określa zasady i tryb postępowania polskiego organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych, polskich sądów oraz innych polskich organów, a także postępowanie przed polskim organem centralnym w sprawach objętych:

- 1) Europejską konwencją o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem, sporządzoną w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. (Dz. U. z 1996 r. poz. 134 i 135 oraz z 1997 r. poz. 196), zwaną dalej „europejską konwencją luksemburską”;
- 2) Konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzoną w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), zwaną dalej „konwencją haską z 1980 r.”;
- 3) Konwencją o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzoną w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), zwaną dalej „konwencją haską z 1996 r.”;
- 4) rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie

---

¹⁾ Niniejsza ustawa służy stosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.).

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów.

wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.³⁾), zwanym dalej „rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003”.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) zagranicznym organie centralnym – należy przez to rozumieć organ lub instytucję obcego państwa zgłoszone depozytariuszom konwencji, o których mowa w art. 1 pkt 1–3, lub Komisji Europejskiej;
- 2) wniosku – należy przez to rozumieć pismo wnoszone na podstawie konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1, będące podstawą wszczęcia postępowania sądowego oraz pismo zawierające prośbę o nadesłanie informacji lub o podjęcie innych czynności przewidzianych w tych przepisach.

Art. 3. 1. Polskim organem centralnym wykonującym zadania przewidziane w konwencjach i rozporządzeniu, o których mowa w art. 1, jest Minister Sprawiedliwości.

2. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 1, Minister Sprawiedliwości działa niezwłocznie.

Art. 4. 1. W postępowaniu przed Ministrem Sprawiedliwości wnioskodawcą mogą reprezentować pełnomocnicy.

2. Pełnomocnikiem mogą być adwokat lub radca prawny, a także małżonek wnioskodawcy, rodzeństwo, zstępni lub wstępni wnioskodawcy oraz osoby pozostające z wnioskodawcą w stosunku przysposobienia.

3. Pełnomocnik przedkłada Ministrowi Sprawiedliwości pełnomocnictwo lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat lub radca prawny mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa.

Art. 5. 1. Minister Sprawiedliwości przyjmuje wnioski przewidziane w konwencjach i rozporządzeniu, o których mowa w art. 1, składane przez podmioty w nich wymienione, zwane dalej „wnioskodawcą”, oraz przez zagraniczny organ centralny.

2. Minister Sprawiedliwości zawiadamia zagraniczny organ centralny o wpłynięciu wniosku złożonego bez pośrednictwa tego organu, chyba że sprzeciwia się temu wnioskodawca.

---

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 367 z 02.12.2004, str. 1, Dz. Urz. UE L 179 z 07.07.2007, str. 56, Dz. Urz. UE L 70 z 14.03.2009, str. 19, Dz. Urz. UE L 347 z 24.12.2009, str. 32 oraz Dz. Urz. UE L 99 z 15.04.2016, str. 34.

Art. 6. 1. Jeżeli wniosek nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania wymogów formalnych, Minister Sprawiedliwości wzywa do jego uzupełnienia w terminie 4 tygodni od dnia doręczenia wezwania.

2. W przypadku złożenia wniosku za pośrednictwem zagranicznego organu centralnego wezwanie, o którym mowa w ust. 1, jest kierowane do wnioskodawcy.

3. Minister Sprawiedliwości nie nadaje biegu wnioskowi w przypadku nieuzupełnienia braków formalnych w terminie, o którym mowa w ust. 1, oraz informuje zagraniczny organ centralny albo wnioskodawcę o przyczynach nienadania biegu wnioskowi.

Art. 7. 1. Minister Sprawiedliwości nie nadaje biegu wnioskowi, który został złożony przez podmiot niebędący zagranicznym organem centralnym lub wnioskodawcą, oraz informuje o przyczynach nienadania biegu wnioskowi.

2. W przypadku gdy wniosek został złożony przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, a z jego treści wynika, że dobro dziecka może być zagrożone, Minister Sprawiedliwości przesyła wniosek właściwemu sądowi.

Art. 8. W przypadku, o którym mowa w art. 27 konwencji haskiej z 1980 r., Minister Sprawiedliwości, w drodze decyzji, odmawia przyjęcia wniosku i informuje wnioskodawcę o przyczynach odmowy. Przepis art. 127 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257), zwanej dalej „k.p.a.”, stosuje się odpowiednio.

Art. 9. 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze decyzji, może zwolnić wnioskodawcę mającego miejsce zamieszkania lub pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej od kosztów tłumaczenia wniosku, dołączonego do niego dokumentu lub pisma uzasadniającego twierdzenia zawarte we wniosku na język akceptowany przez państwo, do którego wniosek jest kierowany.

2. Wnioskodawca, o którym mowa w ust. 1, będący osobą fizyczną może domagać się zwolnienia od kosztów tłumaczenia, jeżeli wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów tłumaczenia bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

3. Wnioskodawca, o którym mowa w ust. 1, niebędący osobą fizyczną może domagać się zwolnienia od kosztów tłumaczenia, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

4. W przypadku zwolnienia od kosztów tłumaczenia Minister Sprawiedliwości zleca tłumaczenie wniosku, dołączonego do niego dokumentu lub pism, o których mowa w ust. 1. Koszty tłumaczenia ponosi Skarb Państwa.

5. W przypadku odmowy zwolnienia od kosztów tłumaczenia Minister Sprawiedliwości wzywa wnioskodawcę do przedłożenia tłumaczenia w terminie 4 tygodni od dnia doręczenia wezwania.

6. Minister Sprawiedliwości nie nadaje biegu wnioskowi w przypadku nieprzedłożenia tłumaczenia w terminie, o którym mowa w ust. 5, oraz zawiadamia wnioskodawcę o nienadaniu biegu wnioskowi.

7. Przepis art. 127 § 3 k.p.a. stosuje się odpowiednio.

Art. 10. 1. W przypadku gdy z powodu trudności w wykonaniu tłumaczenia na język polski wniosku sporządzonego na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. albo konwencji haskiej z 1996 r. lub dołączonego do niego dokumentu, lub pisma uzasadniającego twierdzenia zawarte we wniosku dołączono jedynie ich tłumaczenie na język angielski lub francuski, Minister Sprawiedliwości zleci tłumaczenie w niezbędnym zakresie na język polski.

2. Koszty tłumaczenia ponosi Skarb Państwa.

Art. 11. 1. Minister Sprawiedliwości nie nadaje biegu wnioskowi sporządzonemu na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003, jeżeli do wniosku lub dołączonych do niego dokumentów albo pism uzasadniających twierdzenia zawarte we wniosku nie dołączono tłumaczenia na język polski.

2. Minister Sprawiedliwości zawiadamia zagraniczny organ centralny albo wnioskodawcę o nienadaniu biegu wnioskowi z przyczyn określonych w ust. 1.

Art. 12. W przypadku gdy z treści wniosku niezawierającego tłumaczenia na język polski wynika, że dobro dziecka może być zagrożone, Minister Sprawiedliwości zleci tłumaczenie wniosku w niezbędnym zakresie. Przepis art. 10 ust. 2 stosuje się.

Art. 13. 1. Minister Sprawiedliwości nie zawiadamia osoby wskazanej we wniosku o powrót dziecka, sporządzonym na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., o wpłynięciu wniosku ani o czynnościach podjętych w sprawie.

2. Minister Sprawiedliwości za zgodą wnioskodawcy zawiadamia osobę, o której mowa w ust. 1, o treści wniosku i informuje ją o możliwości skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów.

Art. 14. Minister Sprawiedliwości przekazuje wniosek do sądu właściwego do rozpoznania sprawy albo do zagranicznego organu centralnego pocztą elektroniczną lub przy użyciu telefaksu, a jego oryginał – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

Art. 15. 1. Minister Sprawiedliwości kieruje do sądu zapytania o stan toczących się postępowań w sprawie wniosków.

2. Sąd niezwłocznie udziela odpowiedzi na zapytania, o których mowa w ust. 1.

Art. 16. Informacje o biegu postępowań w sprawie wniosków, informacje dotyczące obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa, inne informacje i zawiadomienia Minister Sprawiedliwości przekazuje zagranicznemu organowi centralnemu działającemu w sprawie albo wnioskodawcy. Jeżeli wnioskodawca ustanowił pełnomocnika, Minister Sprawiedliwości kieruje korespondencję do pełnomocnika.

Art. 17. Przekazywanie zapytań, o których mowa w art. 15 ust. 1, i odpowiedzi na nie oraz informacji lub zawiadomień, o których mowa w art. 16, może odbywać się za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przy użyciu telefaksu.

Art. 18. 1. Korespondencja Ministra Sprawiedliwości, o której mowa w art. 16, z zagranicznym organem centralnym albo z wnioskodawcą zamieszkałym za granicą może odbywać się w języku angielskim, francuskim lub niemieckim.

2. W wyjątkowych przypadkach Minister Sprawiedliwości może używać w korespondencji innych języków.

Art. 19. W przypadku gdy wnioskodawca mający miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu albo siedzibę za granicą wnosi o:

- 1) powrót dziecka lub uregulowanie kontaktów z dzieckiem na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. albo
- 2) uznanie i wykonanie orzeczenia o pieczy nad dzieckiem albo przywrócenia pieczy nad dzieckiem na podstawie europejskiej konwencji luksemburskiej lub uznanie albo stwierdzenie wykonalności środków podjętych na podstawie konwencji haskiej z 1996 r., albo
- 3) uznanie lub wykonanie orzeczenia o pieczy nad dzieckiem na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003, albo

4) przekazanie informacji lub udzielenie pomocy, o których mowa w art. 55 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 lub art. 31 lit. c, art. 32 lit. a lub art. 34 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r.

– Minister Sprawiedliwości podejmuje czynności w celu ustalenia miejsca pobytu dziecka, jego rodziców lub opiekuna, w szczególności może zwrócić się do Policji o ustalenie aktualnego miejsca pobytu dziecka w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 20. Wniosek sporządzony na podstawie art. 55 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 lub art. 31 lit. c, art. 32 lit. a lub art. 34 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. Minister Sprawiedliwości kieruje:

- 1) do sądu, w którym toczy się lub toczyło się postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli, albo
- 2) do sądu, w którego okręgu dziecko lub rodzice mieli miejsce zamieszkania przed wyjazdem za granicę, albo
- 3) do sądu, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania lub przebywa osoba, której wniosek dotyczy.

Art. 21. 1. Sąd, wykonując wniosek, o którym mowa w art. 20, podejmuje w szczególności następujące czynności:

- 1) gromadzi i przekazuje informacje o zakończonych lub toczących się postępowaniach dotyczących władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli;
- 2) gromadzi i przekazuje informacje o pomocy udzielonej rodzinie w ramach systemu pomocy społecznej oraz w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 3) zarządza przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania osób wskazanych we wniosku, w miejscu zamieszkania lub pobytu dziecka, a także w miejscu zamieszkania osób, które wyrażają gotowość pełnienia roli zastępczego środowiska rodzinnego w zakresie określonym w art. 579³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.⁴).

2. Wywiad środowiskowy, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, przeprowadza zawodowy kurator sądowy wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i w sprawach nieletnich, który sporządza na jego podstawie sprawozdanie.

---

⁴) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1823, 1860, 1948, 2138, 2199, 2260 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 67, 85, 187, 768, 933, 1133, 1136, 1452, 1475 i 1596.

3. Sąd, wykonując czynności, o których mowa w ust. 1, może zwrócić się do innego sądu, organu lub instytucji o udzielenie informacji.

4. Sąd lub inny uprawniony podmiot przekazuje Policji informacje o osobach, o których mowa w art. 20 ust. 2ad ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.⁵⁾), w tym postanowienia, inne orzeczenia lub inne dokumenty stanowiące podstawę do gromadzenia i przetwarzania przez Policję informacji o tych osobach, a także niezwłocznie informuje Policję o zmianie lub uchyleniu postanowienia lub innego orzeczenia stanowiącego podstawę do przetwarzania przez Policję informacji o tych osobach lub mających wpływ na zakres przetwarzanych informacji, w tym o umorzeniu postępowania, a także o ustaniu okoliczności będących podstawą postanowienia lub innego orzeczenia stanowiących podstawę wprowadzenia danych do zbioru. Przekazane informacje i dokumenty zawierają również dyspozycje dotyczące osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w związku z ustaleniem miejsca jej pobytu.

Art. 22. Odpowiedź na wniosek, o którym mowa w art. 20, sąd przesyła Ministrowi Sprawiedliwości w terminie 21 dni od dnia wpłynięcia wniosku do sądu. W przypadku gdy sąd zarządził przeprowadzenie wywiadu środowiskowego lub zwrócił się o informacje do innego sądu, organu lub instytucji, termin ten wynosi 30 dni.

Art. 23. Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do sądu o uzupełnienie lub poprawienie odpowiedzi, o której mowa w art. 22. Sąd przesyła uzupełnioną lub poprawioną odpowiedź w terminie 14 dni.

Art. 24. W przypadku gdy zagraniczny organ centralny lub wnioskodawca skierował wniosek, o którym mowa w art. 20, bezpośrednio do sądu polskiego lub innego polskiego organu, sąd lub inny organ przesyła odpowiedź Ministrowi Sprawiedliwości, który przekazuje ją zagranicznemu organowi centralnemu wraz z kopią wniosku.

Art. 25. Minister Sprawiedliwości, Minister Spraw Zagranicznych oraz właściwy konsul Rzeczypospolitej Polskiej wymieniają informacje niezbędne do wykonania zadań polskiego organu centralnego wskazanych w przepisach konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1.

---

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60, 244, 708, 768, 1086 i 1321.

Art. 26. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 518¹ dodaje się art. 518² w brzmieniu:

„Art. 518². § 1. Sądem drugiej instancji w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), zwanej dalej „konwencją haską z 1980 r.”, jest Sąd Apelacyjny w Warszawie.

§ 2. Sąd Apelacyjny w Warszawie orzeka w sprawach określonych w § 1 w terminie sześciu tygodni.”;

2) w art. 519¹:

a) po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. Skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.”,

b) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Skargę kasacyjną w sprawach, o których mowa w § 2¹, mogą wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka lub Rzecznik Praw Obywatelskich w terminie dwóch miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.”;

3) po art. 569 dodaje się art. 569¹ w brzmieniu:

„Art. 569¹. § 1. Do właściwości sądu okręgowego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą sądu apelacyjnego należą sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., jeżeli na tym obszarze dziecko ma miejsce zamieszkania lub pobytu.

§ 2. Sąd okręgowy orzeka w sprawach, o których mowa w § 1, w terminie sześciu tygodni.

§ 3. Dla spraw, o których mowa w § 1, z obszaru właściwości Sądu Apelacyjnego w Warszawie właściwy jest Sąd Okręgowy w Warszawie.”;

---

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1823, 1860, 1948, 2138, 2199, 2260 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 67, 85, 187, 768, 933, 1133, 1136, 1452, 1475 i 1596.

4) po art. 578¹ dodaje się art. 578² w brzmieniu:

„Art. 578². § 1. W postępowaniu w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. obowiązuje zastępstwo uczestników postępowania przez adwokatów lub radców prawnych.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do wniosku o wszczęcie postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, a także gdy uczestnikiem, jego organem, jego przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest:

- 1) sędzia;
- 2) prokurator;
- 3) notariusz;
- 4) profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych;
- 5) adwokat;
- 6) radca prawny;
- 7) radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.”;

5) po art. 579² dodaje się art. 579³ i art. 579⁴ w brzmieniu:

„Art. 579³. W sprawach, o których mowa w art. 579² § 1, sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w szczególności w zakresie jego:

- 1) danych osobowych;
- 2) stopnia pokrewieństwa z dzieckiem;
- 3) karalności oraz prowadzonych z jego udziałem postępowań dotyczących władzy rodzicielskiej;
- 4) stanu zdrowia;
- 5) statusu zawodowego;
- 6) uzależnień;
- 7) sytuacji bytowej i rodzinnej;
- 8) stosunku do dziecka;
- 9) prezentowanego modelu wychowawczego;

10) sposobu funkcjonowania w środowisku.

Art. 579⁴. § 1. Postępowanie w sprawie o udzielenie zgody na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego sąd opiekuńczy wszczyna z urzędu na podstawie wystąpienia sądu lub innego organu państwa obcego.

§ 2. Jeżeli sąd lub inny organ państwa obcego wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo na rodzinny dom dziecka albo określoną placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny, w których dziecko ma być umieszczone, w przedmiocie zgody orzeka sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej. W pozostałych przypadkach właściwy jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Przed wydaniem zgody sąd zasięga opinii, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może zwrócić się do sądu lub innego organu państwa obcego o wszelkie niezbędne dokumenty, opinie i informacje dotyczące dziecka, w szczególności dotyczące jego sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia i szczególnych potrzeb. Jeżeli wystąpienie sądu lub innego organu państwa obcego nie wskazuje sposobu sprowadzenia dziecka do Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasad pokrycia kosztów jego sprowadzenia, a gdy umieszczenie ma nastąpić na czas określony – także sposobu powrotu i zasad pokrycia kosztów powrotu dziecka, sąd opiekuńczy zwraca się o udzielenie takich informacji. Sąd oceni, jakie znaczenie nadać nieudzieleniu informacji.

§ 4. Sąd opiekuńczy orzeka na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznanie wniosku następuje w terminie miesiąca od dnia jego wpływu do sądu.

§ 5. Postanowienie w przedmiocie udzielenia zgody doręcza się sądowi lub innemu organowi państwa obcego, a także organowi, który wydał opinię, o której mowa w § 2. Postanowienie to nie podlega zaskarżeniu.

§ 6. Przepisów art. 573, art. 576 oraz art. 577 nie stosuje się.

§ 7. Wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej może złożyć także organ centralny tego państwa wyznaczony na podstawie przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących

odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.⁷⁾), zwanego dalej „rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003”, lub Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzonej w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), zwanej dalej „konwencją haską z 1996 r.”.

§ 8. Zgoda sądu nie jest wymagana, w przypadku gdy dziecko miałyby zostać umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.”;

6) w art. 598² § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczącego się na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach sąd zawiesza z urzędu z chwilą wszczęcia postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.”;

7) w art. 598⁵ dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2–5 w brzmieniu:

„§ 2. W postanowieniu o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w sprawie prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. sąd nakazuje zobowiązanemu zapewnić powrót tej osoby do państwa, w którym bezpośrednio przed naruszeniem prawa wynikającego z władzy rodzicielskiej lub opieki miała miejsce stałego pobytu, w terminie nieprzekraczającym czternastu dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. Postanowienie, o którym mowa w § 2, wymaga uzasadnienia, które sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia. Postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się z urzędu uczestnikom postępowania oraz prokuratorowi. Przepisu art. 328 § 1¹ nie stosuje się.

§ 4. Postanowienie, o którym mowa w § 2, staje się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.

---

⁷⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 367 z 02.12.2004, str. 1, Dz. Urz. UE L 179 z 07.07.2007, str. 56, Dz. Urz. UE L 70 z 14.03.2009, str. 19, Dz. Urz. UE L 347 z 24.12.2009, str. 32 oraz Dz. Urz. UE L 99 z 15.04.2016, str. 34.

- § 5. W sprawach, o których mowa w § 2, przepisu art. 577 nie stosuje się.”;
- 8) art. 598⁶ otrzymuje brzmienie:
- „Art. 598⁶. Jeżeli zobowiązany nie zastosuje się do postanowienia, o którym mowa w art. 598⁵ § 1 lub 2, sąd, na wniosek uprawnionego, zleca kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.”;
- 9) art. 598⁹ otrzymuje brzmienie:
- „Art. 598⁹. Przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i oddanie jej uprawnionemu może nastąpić tylko w obecności uprawnionego albo osoby przez niego upoważnionej lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej. Jeżeli żadna z tych osób nie stawi się w terminie wyznaczonym przez kuratora sądowego, czynność nie będzie dokonana. O terminie odebrania nie zawiadamia się zobowiązanego. Kurator sądowy dokonuje przekazania odebranej osoby uprawnionemu albo upoważnionej przez niego osobie lub instytucji, po czym zawiadamia zobowiązanego o dokonaniu tej czynności.”;
- 10) po art. 598¹¹ dodaje się art. 598^{11a} w brzmieniu:
- „Art. 598^{11a}. § 1. W celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu sąd, na wniosek kuratora sądowego, może zarządzić dokonanie przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje.
- § 2. Przeszukania dokonuje Policja na polecenie sądu.
- § 3. Postanowienie sądu doręcza się osobie, u której przeszukanie ma być przeprowadzone, w chwili przystąpienia do tej czynności.
- § 4. Podczas przeszukania może być obecna osoba, o której mowa w § 3, kurator sądowy, który wykonuje postanowienie o przymusowym odebraniu, oraz uprawniony, o którym mowa w art. 598⁹. Podczas przeszukania może być także obecna osoba wskazana przez tego, u kogo dokonuje się przeszukania, o ile nie uniemożliwia to przeszukania albo nie utrudnia go w istotny sposób.
- § 5. Jeżeli przy przeszukaniu nie ma osoby, o której mowa w § 3, należy do przeszukania przywołać przynajmniej jednego domownika lub inną osobę przybraną.
- § 6. Przeszukanie powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których ta czynność dotyczy, oraz bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości.
- ”

§ 7. Protokół przeszukania sporządza Policja, a jego odpis niezwłocznie przesyła sądowi.

§ 8. Protokół przeszukania zawiera: wskazanie polecenia sądu, oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących, przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników, a także w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności.

§ 9. Na postanowienie dotyczące przeszukania przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone.”;

11) po art. 1106⁴ dodaje się art. 1106⁵–1106⁷ w brzmieniu:

„Art. 1106⁵. § 1. Sąd występujący do sądu zagranicznego z wnioskiem sporządzonym na podstawie art. 8 ust. 1 tiret pierwsze konwencji haskiej z 1996 r. wyznacza termin 6 tygodni od dnia doręczenia postanowienia na stwierdzenie jurysdykcji przez sąd wezwany i powiadomienie sądu występującego.

§ 2. W przypadku gdy w terminie, o którym mowa w § 1, sąd państwa wezwanego nie udzieli odpowiedzi, przyjmuje się, że sąd wezwany nie stwierdził swojej jurysdykcji.

§ 3. Sąd zawiesza postępowanie na podstawie art. 8 ust. 1 tiret drugie konwencji haskiej z 1996 r. i wyznacza dla uczestników postępowania termin 6 tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o zawieszeniu postępowania na wystąpienie z wnioskiem do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji.

§ 4. W przypadku gdy w terminie, o którym mowa w § 3, uczestnicy postępowania nie wystąpią z wnioskiem do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji, jurysdykcja należy do sądu.

Art. 1106⁶. § 1. Wniosek sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji na podstawie art. 8 ust. 1 i art. 9 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r., który nie określa terminu, rozpoznaje się w terminie 6 tygodni od dnia wpłynięcia do sądu.

§ 2. Wniosek sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 8 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 rozpoznaje sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

§ 3. Rozstrzygając w przedmiocie wniosku, sąd rejonowy dla m.st. Warszawy może zwrócić się do innego sądu o nadesłanie informacji lub kopii akt niezbędnych do rozstrzygnięcia. Sąd wezwany udziela informacji lub przekazuje kopie akt w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania przy użyciu telefaksu, a oryginały – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

Art. 1106⁷. Sąd rozstrzyga postanowieniem w przedmiocie:

- 1) wystąpienia do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji na podstawie art. 8 ust. 1 tiret pierwsze konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 15 ust. 1 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003;
- 2) wystąpienia do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 9 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. lub art. 15 ust. 2 lit. c rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003;
- 3) wezwania uczestników postępowania do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 8 ust. 1 tiret drugie, art. 9 ust. 1 tiret drugie konwencji haskiej z 1996 r., albo wniosku, o którym mowa w art. 15 ust. 1 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003;
- 4) przekazania lub odmowy przekazania jurysdykcji do sądu zagranicznego na podstawie wniosku sądu zagranicznego albo zagranicznego organu administracyjnego.”.

Art. 27. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.⁸⁾) w art. 20 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) po ust. 2ac dodaje się ust. 2ad w brzmieniu:

„2ad. Policja może pobierać, uzyskiwać, gromadzić i przetwarzać w celu realizacji zadań ustawowych informacje, w tym dane osobowe, o następujących osobach, także bez ich wiedzy i zgody:

- 1) wskazanych we wniosku złożonym na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), zwanej dalej „konwencją haską z 1980 r.”, które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką lub które osobę tę zatrzymały lub ją ukrywają;
- 2) zobowiązanych postanowieniem sądu o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką do jego wykonania, w przypadkach gdy sąd lub inny uprawniony organ zwrócił się do Policji o ustalenie miejsca pobytu osoby podlegającej odebraniu na podstawie tego postanowienia;

---

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60, 244, 708, 768, 1086 i 1321.

- 3) uprowadzonych lub zatrzymanych w rozumieniu konwencji haskiej z 1980 r. lub podlegających odebraniu na podstawie postanowienia, o którym mowa w pkt 2.”;
- 2) po ust. 2b dodaje się ust. 2ba w brzmieniu:

„2ba. Zakres informacji o osobach, o których mowa w:

    - 1) ust. 2ad pkt 1 i 2 – obejmuje informacje, o których mowa w art. 20 ust. 2b, informacje o wniosku złożonym na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. lub postanowieniu, o którym mowa w ust. 2ad pkt 2, lub o innych orzeczeniach dotyczących uprowadzenia, zatrzymania lub ukrywania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, a także dane osób, o których mowa w ust. 2ad pkt 3, i informacje o stopniu ich pokrewieństwa z tymi osobami;
    - 2) ust. 2ad pkt 3 – obejmuje informacje, o których mowa w art. 20 ust. 2b pkt 1–3 i pkt 5 lit. a, oraz informacje o numerach umożliwiających identyfikację tych osób, dokumentach i przedmiotach dotyczących tych osób, stopniu pokrewieństwa z osobami, o których mowa w ust. 2ad pkt 1 i 2, dane osób, o których mowa w ust. 2ad pkt 1 i 2, a także informacje o wniosku złożonym na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. lub postanowieniu, o którym mowa w ust. 2ad pkt 2, lub o innych orzeczeniach dotyczących uprowadzenia, zatrzymania lub ukrywania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz informacje o dyspozycjach dotyczących tych osób.”;
  - 3) po ust. 17b dodaje się ust. 17c i 17d w brzmieniu:

„17c. Dane osobowe, o których mowa w ust. 2ad, przechowuje się przez okres niezbędny do realizacji ustawowych zadań Policji, nie dłużej jednak niż do upływu terminu przewidzianego na archiwizację akt prowadzonej sprawy. Organy Policji dokonują weryfikacji tych danych po zakończeniu sprawy, w ramach której dane zostały wprowadzone do zbioru, a ponadto nie rzadziej niż co 5 lat od dnia uzyskania lub pobrania informacji – usuwają zbędne dane.

17d. Dane osobowe, o których mowa w ust. 2ad, usuwa się, gdy:

    - 1) gromadzenie i przetwarzanie danych jest zabronione lub zgromadzone dane okazały się nieprawdziwe;
    - 2) upłynął termin przewidziany na archiwizację prowadzonej sprawy, jeżeli uprowadzenie, zatrzymanie lub ukrywanie miało związek z przestępstwem;

- 3) osoba podlegająca władzy rodzicielskiej lub pozostająca pod opieką, której dotyczył wniosek lub postanowienie w sprawie jej uprowadzenia lub zatrzymania, ukończyła 18 lat;
  - 4) osoba podlegająca władzy rodzicielskiej lub pozostająca pod opieką, której dotyczy wniosek złożony na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. lub postanowienie, o którym mowa w ust. 2ad pkt 2, została odnaleziona i oddana uprawnionemu, jednakże nie wcześniej niż po upływie 5 lat od odnalezienia tej osoby;
  - 5) sąd lub inny uprawniony podmiot przekazał informacje o zmianie lub uchyleniu postanowienia lub innego orzeczenia stanowiącego podstawę do przetwarzania informacji o osobach, o których mowa w ust. 2ad, w tym o umorzeniu postępowania, lub informacje o ustaniu okoliczności będących podstawą wydania postanowienia stanowiącego podstawę wprowadzenia danych do zbioru, jeżeli treść tych informacji wskazuje, że osoba, której dotyczył wniosek złożony na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. lub wydane w jego następstwie postanowienie, przestała spełniać przesłanki będące podstawą do gromadzenia danych o osobach, o których mowa w ust. 2ad.”;
- 4) ust. 19 otrzymuje brzmienie:
- „19. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb gromadzenia, sposoby przetwarzania informacji, w tym danych osobowych, o których mowa w ust. 2a, 2aa–2ad, w zbiorach danych, rodzaje służb policyjnych uprawnionych do korzystania z tych zbiorów, wzory dokumentów obowiązujących przy przetwarzaniu danych oraz sposób oceny danych pod kątem ich przydatności w prowadzonych postępowaniach, uwzględniając potrzebę ochrony danych przed nieuprawnionym dostępem i przesłanki zaniechania zbierania określonych rodzajów informacji, a w przypadku informacji, o których mowa w ust. 2aa i 2ab – uwzględniając konieczność dostosowania się do wymogów określonych przez organy innych państw lub przez Międzynarodową Organizację Policji Kryminalnych – INTERPOL, wskazane w ust. 2aa w związku z pobieraniem lub uzyskiwaniem tych informacji.”.

Art. 28. W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 w ust. 1:
    - a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) osób posiadających obywatelstwo polskie:
      - a) mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
      - b) niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;”;
    - b) po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu;”;
- 2) w art. 35 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, z zastrzeżeniem ust. 2 oraz art. 35a, art. 58 ust. 1 pkt 2 i 3 i art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3.”;
- 3) po art. 35 dodaje się art. 35a w brzmieniu:

„Art. 35a. 1. W przypadku możliwości umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu, przewidzianego przepisami umów dwustronnych, Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzonej w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), lub rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.⁹⁾), zgody na umieszczenie, o której mowa w tych przepisach, udziela sąd opiekuńczy po ustaleniu, że takie umieszczenie odpowiada dobru dziecka oraz że dziecko posiada istotne związki z Rzeczpospolitą Polską albo jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej.

---

⁹⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 367 z 02.12.2004, str. 1, Dz. Urz. UE L 179 z 07.07.2007, str. 56, Dz. Urz. UE L 70 z 14.03.2009, str. 19, Dz. Urz. UE L 347 z 24.12.2009, str. 32 oraz Dz. Urz. UE L 99 z 15.04.2016, str. 34.

2. Jeżeli sąd lub inny organ obcego państwa wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo na rodzinny dom dziecka albo określoną placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny, w których dziecko ma być umieszczone, sąd opiekuńczy może wydać zgodę na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej po uzyskaniu opinii starosty właściwego ze względu na miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej.

3. W przypadku gdy sąd lub inny organ obcego państwa nie wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo na rodzinny dom dziecka albo określonej placówki opiekuńczo-wychowawczej, albo regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, albo interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, sąd opiekuńczy może wydać zgodę na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej po uzyskaniu opinii prezydenta m.st. Warszawy.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, prezydent m.st. Warszawy wskazuje kandydatów na rodzinę zastępczą albo na rodzinny dom dziecka albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

5. W opiniach, o których mowa w ust. 2 i 3, zamieszcza się w szczególności informacje o spełnianiu przez kandydatów warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dołącza się pisemną zgodę kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej albo prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

6. Zapewnienie sprowadzenia dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu, a gdy umieszczenie ma nastąpić na czas określony – także jego powrotu, należy do właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie. Nie wyłącza to uprawnień w tym zakresie ustanowionej w ten sposób rodziny zastępczej.”;

4) w art. 54 w ust. 3 po pkt 7 dodaje się pkt 7a w brzmieniu:

„7a) gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;”;

- 5) w art. 62 w ust. 2 po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:
„6a) gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;”;
- 6) w art. 181 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
„2a) finansowanie:
- a) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub organu obcego państwa,
  - b) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych, dodatków i wynagrodzeń,
  - c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych;”;
- 7) w art. 191:
- a) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:
„4a. Wydatki, o których mowa w art. 191 ust. 1, na osoby, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a, oraz na małoletnich cudzoziemców niewymienionych w art. 5 ust. 1 pkt 2–4 i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ponosi powiat właściwy odpowiednio ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka albo na położenie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.”;

b) dodaje się ust. 17 w brzmieniu:

„17. Przepisów ust. 9 i 10 nie stosuje się w przypadku umieszczenia w pieczy zastępczej dziecka, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a oraz ust. 3.”.

Art. 29. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz. U. poz. 1418 oraz z 2017 r. poz. 1139) w art. 3 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczących się w trybie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), opinie sporządza się niezwłocznie.”.

Art. 30. Do spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 31. 1. W latach 2018–2027 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy związanym z finansowaniem:

- 1) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub organu obcego państwa,
- 2) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych, dodatków i wynagrodzeń,
- 3) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne

– dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292), umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-

-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, wynosi 97 200 tys. zł.

2. W ramach limitu, o którym mowa w ust. 1, limit wydatków z budżetu państwa w kolejnych latach wynosi odpowiednio:

- 1) w 2018 r. – 9720 tys. zł;
- 2) w 2019 r. – 9720 tys. zł;
- 3) w 2020 r. – 9720 tys. zł;
- 4) w 2021 r. – 9720 tys. zł;
- 5) w 2022 r. – 9720 tys. zł;
- 6) w 2023 r. – 9720 tys. zł;
- 7) w 2024 r. – 9720 tys. zł;
- 8) w 2025 r. – 9720 tys. zł;
- 9) w 2026 r. – 9720 tys. zł;
- 10) w 2027 r. – 9720 tys. zł.

3. W przypadku osiągnięcia poziomu wydatków w wysokości przyjętej na dany rok budżetowy następuje zablokowanie procedur przeniesienia kolejnych dzieci, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na teren Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 32. 1. W latach 2018–2027 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy związanym z wynagrodzeniami wraz z pochodnymi od wynagrodzeń dla dodatkowych etatów orzecznich oraz urzędniczych do obsługi spraw wynikających ze stosowania konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 ustawy, wynosi 23 222 tys. zł, z tym że w:

- 1) 2018 r. – wynosi 1956 tys. zł;
- 2) 2019 r. – wynosi 1989 tys. zł;
- 3) 2020 r. – wynosi 2068 tys. zł;
- 4) 2021 r. – wynosi 2156 tys. zł;
- 5) 2022 r. – wynosi 2248 tys. zł;
- 6) 2023 r. – wynosi 2345 tys. zł;
- 7) 2024 r. – wynosi 2447 tys. zł;
- 8) 2025 r. – wynosi 2555 tys. zł;
- 9) 2026 r. – wynosi 2669 tys. zł;
- 10) 2027 r. – wynosi 2789 tys. zł.

2. Minister Sprawiedliwości monitoruje wykorzystanie zaplanowanych na dany rok wydatków, o których mowa w ust. 1, i dokonuje co najmniej dwa razy w roku, według stanu na koniec każdego półrocza, analizy stopnia wykorzystania wydatków zaplanowanych na dany rok, a w przypadku zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 3.

3. W przypadku zagrożenia przekroczenia przyjętej na dany rok budżetowy łącznej wielkości planowanych wydatków, o których mowa w ust. 1, oraz w przypadku przekroczenia maksymalnego limitu wydatków w trakcie roku zostanie zastosowany mechanizm korygujący polegający na zwiększeniu limitu w ramach wydatków na wynagrodzenie sędziów zabezpieczonych w części 15 – Sądy powszechne.

Art. 33. Ustawa wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Zasadniczym celem projektowanej ustawy jest określenie zasad i trybu postępowania polskiego organu centralnego, polskich sądów oraz innych polskich organów w sprawach objętych czterema aktami prawa międzynarodowego i wspólnotowego, wymienionymi w art. 1 projektu, tj. Europejską konwencją o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem, sporządzoną w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. (Dz. U. z 1996 r. poz. 134 i 135 oraz z 1997 r. poz. 196), zwaną dalej „europejską konwencją luksemburską”, Konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzoną w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 i 529 oraz z 1999 r. poz. 1085), zwaną dalej „konwencją haską z 1980 r.”, Konwencją o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzoną w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), zwaną dalej „konwencją haską z 1996 r.”, i rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12. 2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 2201/2003”.

Wymienione konwencje, jako umowy międzynarodowe, stanowią część krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane, co wynika z art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. poz. 483, z 2001 r. poz. 319, z 2006 r. poz. 1471 oraz z 2009 r. poz. 946). Zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. poz. 864/2) rozporządzenie ma zasięg ogólny i wiąże bezpośrednio państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Europejska konwencja luksemburska to pierwszy akt prawa międzynarodowego, który w zamierzeniu twórców miał między innymi przeciwdziałać negatywnym skutkom transgranicznych uprowadzeń i zatrzymań dzieci. Orzeczenie o przywróceniu pieczy nad dzieckiem wydane w państwie – stronie tej konwencji, zgodnie z art. 7 tej konwencji, podlega automatycznemu uznawaniu i wykonaniu w innym państwie należącym do konwencji, bez konieczności stwierdzenia jego wykonalności, ale pod

warunkiem, że orzeczenie jest wykonalne w państwie jego wydania. Gdy zatem wniosek o przywrócenie pieczy nad dzieckiem, nad którym bezprawnie przejęto pieczę w rozumieniu art. 1 lit. c omawianej konwencji wpłynie do organu centralnego państwa wezwanego przed upływem 6 miesięcy od daty tego zdarzenia, organ centralny albo inny organ wskazany przez prawo krajowe tego państwa podejmie niezwłoczne działania praktyczne zmierzające do wykonania orzeczenia. Poza warunkiem zachowania terminu 6 miesięcy, art. 8 zd. 1 wyżej wymienionej konwencji wymaga, aby dziecko i jego rodzice byli wyłącznie obywatelami państwa, z którego pochodzi orzeczenie, oraz aby dziecko miało miejsce zamieszkania na terytorium tego państwa przed wydaniem orzeczenia. W przypadku gdy wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia będzie złożony w wezwanym organie centralnym w terminie 6 miesięcy, ale nie zostaną zachowane pozostałe dwa warunki wymienione w art. 8 zd. 1 europejskiej konwencji luksemburskiej (np. rodzice nie byli obywatelami tego państwa, w którym wydano orzeczenie), sąd państwa wezwanego może odmówić uznania i wykonania orzeczenia o przywróceniu pieczy nad dzieckiem, gdy stwierdzi zaistnienie choćby jednej z przesłanek odmowy wymienionych w art. 9 zd. 1 lit. a–c wyżej wymienionej konwencji, tj. gdy orzeczenie wydano w trybie zaocznym bez obecności pozwanego (uczestnika postępowania) lub jego pełnomocnika i gdy pismo wszczynające postępowanie nie zostało mu doręczone w czasie umożliwiającym przygotowanie obrony lub gdy orzeczenie zaoczne było wydane przez sąd państwa wzywającego, który nie posiadał jurysdykcji w sprawie, lub gdy orzeczenie zaoczne jest sprzeczne z obowiązującym w państwie wezwanym wykonalnym orzeczeniem o pieczy nad dzieckiem. W przypadku gdy orzeczenie nie zostało wydane z zachowaniem przesłanek, o których jest mowa w art. 8 zd. 1 lub art. 9 zd. 1 *in principio*, podstawą do odmowy uznania i wykonania orzeczenia o pieczy nad dzieckiem stanowią okoliczności wymienione w art. 10 zd. 1. Europejska konwencja luksemburska ma jednak ograniczony zakres przedmiotowy, gdyż dotyczy tylko uznawania i wykonywania orzeczeń z zakresu pieczy nad dzieckiem i przywracania pieczy nad dzieckiem, nie zawiera natomiast postanowień dotyczących jurysdykcji i właściwości prawa materialnego w tego typu sprawach.

Do europejskiej konwencji luksemburskiej należy 47 państw (stan na dzień 9.05.2017 r.), w tym głównie państwa tworzące Unię Europejską. Do grupy państw – stron omawianej konwencji, niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej

należą: Albania, Andora, Armenia, Azerbejdżan, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Gruzja, Islandia, Lichtenstein, Macedonia, Mołdawia, Monaco, Rosja, San Marino, Serbia, Szwajcaria, Turcja i Ukraina.

Konwencja haska z 1980 r. ma zastosowanie w przypadku transgranicznego, bezprawnego uprowadzenia dziecka lub bezprawnego zatrzymania dziecka. Poza Rzeczpospolitą Polską do konwencji należy 99 państw (stan na dzień 9.05.2017 r.), w tym wszystkie państwa europejskie z wyjątkiem Andory, Lichtensteinu, Monako i San Marino, oraz państwa Ameryki Północnej, Ameryki Południowej i Środkowej, z wyjątkiem Kuby, Wenezueli, Gujany i Surinamu, szereg państw afrykańskich i azjatyckich, a także Australia i Nowa Zelandia. Rzeczpospolita Polska jest związana wymienioną konwencją z 76 państwami (stan na dzień 9.05.2017 r.).

Definicję bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka zawiera art. 3 zd. 1 lit. a i b konwencji haskiej z 1980 r., z którego wynika, że wymienione czynności są bezprawne, w przypadku gdy:

- a) nastąpiło naruszenia prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub organizacji, wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz
- b) w chwili uprowadzenia lub zatrzymania dziecka prawa te były skutecznie wykonywane wspólnie lub indywidualnie lub byłyby tak wykonywane, gdyby nie nastąpiło uprowadzenie lub zatrzymanie.

Prawo do opieki, o którym mowa w konwencji haskiej z 1980 r., jest częściowo określone w art. 5 lit. a i obejmuje ono w szczególności prawo do decydowania o miejscu pobytu dziecka.

Celem konwencji haskiej z 1980 r. jest powrót bezprawnie uprowadzonego lub zatrzymanego dziecka do państwa stałego pobytu. Tym samym konwencja haska z 1980 r. działa prewencyjnie przeciwko zmianom miejsca stałego pobytu dziecka między państwami w wyniku jednostronnej decyzji osoby dzielącej prawo do opieki z inną osobą lub placówką opiekuńczą albo nie mającej takiego prawa. W wyniku zarządzonego powrotu dziecka przez sąd państwa, do którego dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub w którym je zatrzymano, zostaje przywrócony stan faktyczny i prawny, który istniał przed tymi zdarzeniami. W ten sposób wnioskodawcy

przywraca się możliwość wykonywania prawa do opieki nad dzieckiem, a osoba, która wcześniej bezprawnie uprowadziła lub zatrzymała dziecko, będzie miała możliwość wystąpienia do sądu państwa stałego pobytu dziecka o wyrażenie zastępczej zgody na osiedlenie się dziecka za granicą, w przypadku gdyby wnioskodawca nadal nie wyrażał na to zgody.

Wnioskodawca domagający się powrotu dziecka na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. może skierować wniosek do organu centralnego miejsca stałego pobytu dziecka lub każdego innego organu centralnego, który – jego zdaniem – udzieli mu pomocy w zapewnieniu powrotu dziecka i który nada wnioskowi dalszy bieg (art. 7 zd. 2 lit. f konwencji w związku z art. 8 ust. 1 *in principio*) albo może skierować wniosek bezpośrednio do właściwego sądu albo organu administracyjnego państwa wezwanego, z pominięciem organu lub organów centralnych (art. 29 konwencji). Jurysdykcję w sprawach o powrót dziecka mają sądy państwa, do którego dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub w którym je bezprawnie zatrzymano (art. 12 zd. 1 konwencji). Wymieniony tu przepis wyraża podstawową zasadę konwencji o niezwłoczności powrotu dziecka do państwa stałego pobytu. Dla pełności obrazu należy jednak dodać, że konwencja zawiera wyjątki od ww. reguły określone w art. 12 zd. 2, art. 13 zd. 1 i 2 oraz art. 20.

Twórcy konwencji haskiej z 1980 r. wzięli pod uwagę powszechnie znany fakt, że dziecko, któremu zmieniono miejsce pobytu, szybko przystosowuje się do nowego środowiska i dlatego art. 2 zd. 2 tej konwencji nakłada na organy państwa, do których wniosek o powrót jest kierowany (w tym także na organy centralne), obowiązek posługiwania się najszybszymi sposobami postępowania w nagłych przypadkach, dostępnymi w systemie prawa wewnętrznego tego państwa. Z kolei art. 11 zd. 1 konwencji haskiej z 1980 r. nakłada na organy orzekające (sądy lub organy administracyjne) obowiązek „podejmowania niezwłocznych działań w celu powrotu dziecka”. W przypadku przekroczenia terminu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku do sądu, wnioskodawca może żądać, aby organ orzekający w jego sprawie przedstawił powody zwłoki. Jeszcze bardziej restryktywny pod tym względem jest pozostający w związku z art. 11 zd. 1 konwencji haskiej z 1980 r. art. 11 ust. 3 zd. 2 rozporządzenia nr 2201/2003, który stanowi, że „sąd wydaje swoje zarządzenie nie później niż sześć tygodni od złożenia wniosku, chyba że na skutek nadzwyczajnych okoliczności nie jest to możliwe”. Należy także podkreślić, że długotrwała separacja

dziecka od wnioskodawcy spowodowana bezprawnym uprowadzeniem do innego państwa lub zatrzymaniem w innym państwie z reguły powoduje osłabienie łączących ich więzi, co może skutkować trudnościami w powtórny ich nawiązaniu, gdy dojdzie do powrotu dziecka do państwa stałego pobytu. Na ten aspekt sprawy wielokrotnie zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, stwierdzając w swych wyrokach, że przedłużanie postępowania o powrót dziecka (w tym także postępowania wykonawczego opartego na orzeczeniu zarządzającym jego powrót) stanowi naruszenie prawa wnioskodawcy i dziecka do poszanowania życia rodzinnego określonego w art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284). Przykładowo można tu wymienić wyroki Trybunału z dnia 13 września 2005 r. w sprawie H. N. przeciwko Polsce (nr skargi 7771/03) oraz z dnia 8 stycznia 2008 r. w sprawie P.P. przeciwko Polsce (nr skargi 31679/96).

Konwencja haska z 1980 r. jest również instrumentem służącym ochronie prawa wnioskodawcy do kontaktów z dzieckiem. Tryb kierowania wniosków w tych sprawach jest podobny jak w przypadku wniosków o powrót dziecka (art. 21 zd. 1 i 2 oraz art. 29 tej konwencji).

Rozporządzenie nr 2201/2003 i konwencja haska z 1996 r. w zakresie przedmiotu regulacji w znacznym stopniu się pokrywają. Oba akty prawa zawierają częściowo podobne normy w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz częściowo podobne normy związane z uznaniem i stwierdzeniem wykonalności orzeczeń, a także w zakresie współpracy organów centralnych. Między ich zakresami przedmiotowymi występują też istotne różnice. Rozporządzenie nr 2201/2003 reguluje jurysdykcję w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, podczas gdy konwencja haska z 1996 r. zawiera normy jurysdykcyjne dotyczące tylko odpowiedzialności rodzicielskiej, a nie spraw małżeńskich. Z kolei konwencja haska z 1996 r. określa prawo właściwe w zakresie stosowania środków chroniących osobę dziecka lub jego majątek (art. 15 ust. 1 i 2) oraz w sprawach o powstanie, ustanie, wykonywanie i odebranie odpowiedzialności rodzicielskiej (art. 16–18), podczas gdy normy kolizyjne nie są objęte zakresem przedmiotowym rozporządzenia. Rozporządzenie nr 2201/2003 obowiązuje we wszystkich państwach Unii Europejskiej z wyłączeniem Danii, natomiast konwencja haska z 1996 r. obowiązuje w 43 państwach (głównie europejskich), w tym wszystkich państwach

należących do Unii Europejskiej z wyjątkiem Włoch. Do grupy państw nienależących do Unii Europejskiej, ale będących stroną omawianej konwencji, należą: Albania, Armenia, Australia, Czarnogóra, Dominikana, Ekwador, Gruzja, Kuba, Lesoto, Monako, Maroko, Norwegia, Rosja, Serbia, Szwajcaria, Ukraina i Urugwaj (stan na dzień 9.05.2017 r.).

Zgodnie z art. 60 lit. d i art. 62 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, ma ono pierwszeństwo przed europejską konwencją luksemburską w tym znaczeniu, że przepisy konwencji pozostają w mocy jedynie w zakresie spraw, których rozporządzenie nie reguluje. Należy zatem zaznaczyć, że oba wymienione tu akty prawa regulują kwestię uznawania orzeczeń w podobny sposób, tzn. w drodze uznania *ex lege*. Natomiast między rozporządzeniem nr 2201/2003 a europejską konwencją luksemburską istnieje istotna różnica, gdy chodzi o wykonanie orzeczeń. Z wyjątkiem orzeczeń o kontaktach z dzieckiem i orzeczeń o powrocie dziecka wydanych w trybie przewidzianym art. 11 ust. 8 rozporządzenia nr 2201/2003, wszystkie inne wykonalne orzeczenia mogą być wykonane w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej innym niż państwo jego wydania, po przeprowadzeniu postępowania o stwierdzenie wykonalności. W przeciwieństwie do rozporządzenia nr 2201/2003 europejska konwencja luksemburska dla wykonania orzeczenia o pieczy nad dzieckiem nie wymaga wcześniejszego stwierdzenia jego wykonalności w państwie wezwanym. Rozporządzenie nr 2201/2003 nie posiada oddzielnej, szybkiej procedury uznawania i wykonywania orzeczeń o przywróceniu pieczy nad dzieckiem, co prowadzi do konstatacji, że w tym zakresie rozporządzenie nie zastępuje europejskiej konwencji luksemburskiej. Wymieniona konwencja znajduje nadal zastosowanie w relacjach Rzeczypospolitej Polskiej z tymi państwami, które nie są objęte zakresem terytorialnym rozporządzenia nr 2201/2003.

Wzajemne relacje między rozporządzeniem nr 2201/2003 a konwencją haską z 1980 r. określają art. 60 lit. e i art. 62 ust. 1 rozporządzenia. Wynika z nich, że na obszarze UE przepisy konwencji obowiązują nadal i tylko w niektórych kwestiach związanych z transgranicznym, bezprawnym uprowadzeniem lub bezprawnym zatrzymaniem dziecka, nieznajdujących uregulowania w konwencji, stosuje się rozporządzenie nr 2201/2003. Chodzi tu zwłaszcza o art. 11 ust. 2–8 oraz art. 41 i art. 42 rozporządzenia nr 2201/2003. Przykładowo sąd polski, który oddalił wniosek o powrót dziecka na podstawie art. 13 zd. 1 lub 2 konwencji haskiej z 1980 r., ma obowiązek,

wynikający z art. 11 ust. 6–8, przesłania dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy do organu centralnego lub sądu państwa wzywającego, który wezwie strony postępowania do złożenia wniosków o zbadanie prawa do pieczy nad dzieckiem. W przypadku złożenia takiego wniosku, sąd tego państwa może orzec o jego powrocie. Orzeczenie takie, do którego zostanie dołączone świadectwo przewidziane art. 42 ust. 2, jest wykonywane w państwie, w którym oddalono wniosek o powrót dziecka na podstawie art. 13 zd. 1 i 2 bez potrzeby stwierdzenia jego wykonalności, co przewiduje art. 42 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003.

Relacje między rozporządzeniem nr 2201/2003 a konwencją haską z 1996 r. reguluje art. 61 rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem rozporządzenie to stosuje się, jeżeli dziecko ma zwyczajny pobyt na terytorium państwa członkowskiego UE, a w sprawach o uznanie i wykonywanie orzeczeń wydanych przez właściwy sąd państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego znajduje ono zastosowanie także wtedy, gdy dziecko ma zwyczajny pobyt na terytorium państwa trzeciego, które jest stroną konwencji haskiej z 1996 r. Warto przy tym zwrócić uwagę, że konwencja haska z 1996 r. zastrzega w art. 52 ust. 1 prawo stosowania przez należące do niej państwa już istniejących umów międzynarodowych zawierających postanowienia w dziedzinach objętych zakresem regulacji jej przepisów, chyba że państwa – strony tych umów złożą odmienne oświadczenia co do ich obowiązywania.

Wzajemne relacje między europejską konwencją luksemburską a konwencją haską z 1980 r. zostały określone w art. 16 pierwszej konwencji i art. 34 drugiej. Oba omawiane tu akty prawa dopuszczają możliwość stosowania w sprawach, w których znajdują one zastosowanie, innych aktów prawa międzynarodowego. Wynika z tego konkluzja, że w przypadku bezprawnego przejęcia pieczy nad dzieckiem konwencja haska z 1980 r. dopuszcza możliwość stosowania przepisów europejskiej konwencji luksemburskiej, podobnie jak europejska konwencja luksemburska nie odbiera wnioskodawcy możliwości skorzystania z przepisów konwencji haskiej z 1980 r.

W praktyce okazało się jednak, że europejska konwencja luksemburska, jako podstawa do dochodzenia powrotu dziecka, jest stosowana wyjątkowo. Rzadko się bowiem zdarza, aby w przypadku bezprawnego przejęcia pieczy nad dzieckiem rodzice byli tej samej narodowości. Zniechęcający jest także wymóg zachowania 6 miesięcy między bezprawnym uprowadzeniem i bezprawnym zatrzymaniem dziecka a datą wpłynięcia

wniosku do organu centralnego, co wynika z art. 8 ust. 1 tej konwencji. Tym niemniej stanowi ona jedyny akt prawa międzynarodowego, na podstawie którego można dochodzić powrotu dziecka, w odniesieniu do tych państw, które nie są stroną konwencji haskiej z 1980 r.

Wyznaczenie organu centralnego jest obowiązkiem każdego państwa-strony wskazanych w art. 1 projektu źródeł prawa, co wynika z treści unormowań w nich zawartych. Są w nich określone zadania organu centralnego. Regulacje te są jednak niejednolite i o różnym stopniu szczegółowości. Wiele kwestii związanych z realizacją tych zadań nie znajduje uregulowania, toteż w praktyce pojawiają się trudności w stosowaniu tych aktów zarówno przez polski organ centralny, jak i przez polskie sądy.

Podstawowe zadanie organów centralnych na gruncie europejskiej konwencji luksemburskiej oraz konwencji haskiej z 1980 r. polega na przyjęciu wniosku i szybkim nadaniu mu biegu lub wzywaniu wnioskodawców do dokonania określonych czynności umożliwiających nadanie im biegu, jeśli wnioski te zawierają braki formalne. Istotną rolę organów centralnych działających na potrzeby tych aktów prawa jest monitoring przebiegu postępowań w sprawach objętych nimi oraz informowanie wnioskodawców mieszkających za granicą o stanie ich spraw.

W przypadku rozporządzenia nr 2201/2003 oraz konwencji haskiej z 1996 r. spośród wielu zadań do najistotniejszych należy zaliczyć udzielenie pomocy sądowi państwa forum, tzn. państwa, w którym toczy się postępowanie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej nad dzieckiem w ustaleniu stanu faktycznego sprawy. Chodzi tu głównie o zapewnienie przepływu informacji o sprawach opiekuńczych, które toczyły się w państwie pochodzenia dziecka, zanim wyemigrowało ono z rodzicami do innego państwa, oraz o wydanych w nich orzeczeniach. Organy centralne odgrywają pomocniczą rolę w przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania dziecka lub jego krewnych oraz udzielają pomocy w przekazywaniu wniosków o uznanie i wykonanie orzeczeń dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej do właściwych sądów.

Przepisy wymienionych w art. 1 aktów prawa najczęściej określają zadania organów centralnych normami, które mogą być stosowane bezpośrednio, bez potrzeby ich uzupełnienia przepisami krajowymi. Należy jednak zauważyć, że w tych samych aktach

zawarte są również normy, które jak wskazano, regulują określone sfery działania organów centralnych w sposób ogólny i niekonkretny, wobec czego mogą być stosowane tylko w powiązaniu z normami prawa krajowego. W sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej (w tym także o powrót dziecka i o kontakty), mających aspekt transgraniczny, niezbędna jest współpraca różnych organów zainteresowanych państw i bez doprecyzowania określonych uregulowań jest ona dalece utrudniona.

Należy zaznaczyć, że w przeciwieństwie do wielu państw europejskich i pozaeuropejskich, w Rzeczypospolitej Polskiej dotychczas nie wprowadzono ustawy, której przedmiotem byłaby całościowa regulacja zasad i trybu postępowania polskiego organu centralnego. W wielu sytuacjach polski organ centralny działa w oparciu o stosowane w drodze analogii prawo polskie, które powstawało w oderwaniu od omawianych aktów, niejednokrotnie wiele lat przed ich powstaniem, zaś kolejne nowelizacje nie regulowały tej problematyki. Posługiwanie się jedynie wykładnią obowiązującego prawa bywa niezadowalające. Taki stan rzeczy może rodzić wątpliwości co do zasadności określonych działań podejmowanych przez polski organ centralny na gruncie tych aktów prawa i nie sprzyja nadawaniu sprawom szybkiego biegu, pomimo ich wyjątkowego charakteru, gdyż dotyczą dzieci.

Projekt ustawy zmierza więc do unormowania kwestii, które nie są uregulowane przez przepisy wymienionych aktów prawa albo nie są uregulowane dostatecznie szczegółowo. Proponowane przepisy mają także na celu usprawnienie pracy polskiego organu centralnego. W pewnym zakresie projekt obejmuje także sposób postępowania przed polskim organem centralnym. Wprowadzenie nowych rozwiązań wymaga także nowelizacji obowiązujących już ustaw, w tym przede wszystkim ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.”.

Projekt przesądza w art. 3 ust. 1, że polskim organem centralnym wyznaczonym na potrzeby wymienionych w art. 1 konwencji i rozporządzenia będzie Minister Sprawiedliwości. Dotychczas kwestia ta nie była uregulowana ustawą. W dokumentach notyfikacyjnych skierowanych do Rady Europy oraz Haskiej Konwencji Międzynarodowego Prawa Prywatnego wskazywano, że rolę polskiego organu

centralnego wyznaczonego na potrzeby wymienionych aktów prawa pełnić będzie Ministerstwo Sprawiedliwości.

Zaproponowana regulacja jest zgodna z art. 24 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 888 i 1086) w związku z przepisami rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz. U. poz. 1901) stanowiącymi, że Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, który obejmuje m.in. sprawy sądownictwa, a obsługę Ministra Sprawiedliwości zapewnia Ministerstwo Sprawiedliwości. Komórką Ministerstwa Sprawiedliwości wyznaczoną do pełnienia roli polskiego organu centralnego jest Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka, co wynika z § 21 pkt 4 regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 59/15/BOF Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 stycznia 2015 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości (Dz. Urz. MS poz. 54, z późn. zm.).

W przypadku niektórych spośród wymienionych w art. 1 projektu ustawy aktów prawa międzynarodowego, organy centralne niektórych państw mogą pełnić rolę samodzielnego wnioskodawcy. Prawo organu centralnego do pełnienia tej roli wynika z art. 55 rozporządzenia nr 2201/2003, co podkreśla sformułowanie „na wniosek organu centralnego innego państwa członkowskiego”. Podobną regulację zawierają także: art. 31, art. 32, art. 33 ust. 1 i art. 34 ust. 2 konwencji haskiej z 1996 r. Polski organ centralny, korzystając z podanych przepisów, może występować z wnioskami do innych organów centralnych, zwłaszcza w sytuacji, kiedy – z różnych powodów – z wnioskiem nie może wystąpić osoba fizyczna lub prawna. Dotyczy to np. sytuacji, kiedy dziadkowie, którym sąd opiekuńczy nie przyznał prawa do sprawowania bieżącej pieczy nad wnukiem, zwracają się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o podjęcie interwencji w zagranicznym organie centralnym w związku z uprawdopodobnionym niebezpieczeństwem zagrażającym ich wnukowi. Zważywszy także tę rolę organu centralnego, w projekcie wyróżniono zagraniczny organ centralny w poszczególnych przepisach, wprowadzając jednocześnie w art. 2 pkt 1 jego definicję. Przepis ten w pkt 2 zawiera także definicję wniosku, bez wymieniających poszczególnych typów wniosków, jakie do polskiego organu centralnego mogą wpłynąć na podstawie konwencji

i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 projektu; wskazuje się jedynie zasadę, nie sposób bowiem podać ich wyczerpującego katalogu.

Poza wnioskami o powrót dziecka i o uregulowanie kontaktów z dzieckiem, które obejmuje konwencja haska z 1980 r., oraz wnioskami o uznanie i wykonanie orzeczeń o pieczy i przywracaniu pieczy na podstawie europejskiej konwencji luksemburskiej oraz katalogu wniosków opartych na konwencji haskiej z 1996 r., są to także wnioski o informację i udzielenie pomocy, składane w oparciu o art. 55 rozporządzenia nr 2201/2003, wymienione tam jedynie przykładowo, co wyraża użyte w nim sformułowanie „w szczególności”. Nie zmienia to faktu, że wniosek musi się mieścić w zakresie przedmiotowym konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 projektu i musi być złożony przez podmiot mający do tego prawo, o czym stanowi art. 5 ust. 1 projektu. Pojęcie „wnioskodawca”, na potrzeby ustawy, zostało w art. 5 ust. 1 przypisane takim podmiotom jak osoba fizyczna lub prawna albo instytucja, uprawnione z mocy konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 projektu. Jak już przy tym wskazano, w sensie faktycznym z mocy tych przepisów, wnioskodawcą jest *de facto* także zagraniczny organ centralny, przywołany w art. 5 ust. 1 odrębnie. Jest nim również Minister Sprawiedliwości w relacjach wobec innych stron konwencji i członków UE.

Na gruncie rozporządzenia nr 2201/2003 i konwencji haskiej z 1996 r. regułą jest, że wniosek pochodzący z zagranicy jest kierowany do organu centralnego państwa wezwanego za pośrednictwem organu centralnego państwa wzywającego. Analogicznych działań nie przewidują natomiast europejska konwencja luksemburska i konwencja haska z 1980 r. Tym samym dopuszcza się pominięcie organu centralnego i bezpośrednie złożenie wniosku w oparciu o przepisy tych aktów. Należy przyjąć, że włączenie zagranicznego organu centralnego do każdego postępowania objętego omawianymi aktami prawa i prowadzonego z udziałem Ministra Sprawiedliwości, wpłynie na jego prawidłowy przebieg i przyczyni się do przyspieszenia jego zakończenia. Dlatego w art. 5 ust. 2 projektu proponuje się, aby w każdym przypadku tak przesłanego wniosku, polski organ centralny przekazał go do wiadomości właściwego, zagranicznego organu centralnego, jeśli tylko nie sprzeciwi się temu wnioskodawca. Podobna sytuacja powstaje wówczas, kiedy wniosek pochodzący z zagranicy wpłynie bezpośrednio do polskiego sądu lub organu opieki społecznej, a te organy powiadomią polski organ centralny. Możliwość taka nie jest wykluczona na

gruncie ww. aktów, brak w nich jednocześnie regulacji w zakresie sposobu postępowania. Również i w tym przypadku zastosowanie znajdzie art. 5 ust. 2 projektu, a ponadto, już w zakresie sposobu udzielenia wówczas odpowiedzi – art. 24 projektu. Zaproponowana regulacja nawiązuje do praktyki międzynarodowej, wytworzonej w związku z brakiem takich regulacji we wskazanych aktach prawnych, stanowiąc uzupełnienie przepisów początkowych projektu w zakresie przekazywania wniosków.

Nie we wszystkich aktach prawa wymienionych w art. 1 przyjmowanie wniosków i nadawanie im biegu zostało określone w sposób jednoznaczny jako czynność organu centralnego. Wyraźnie czyni to art. 8 ust. 1 konwencji haskiej z 1980 r. oraz art. 3 ust. 2 europejskiej konwencji luksemburskiej. Natomiast konwencja haska z 1996 r. i rozporządzenie nr 2201/2003 czynią to w sposób dorozumiany. Wyjątek stanowi tylko art. 32 konwencji haskiej z 1996 r., z którego wynika, że organ centralny podejmie określone tym przepisem działania na uzasadniony wniosek organu centralnego lub innego organu państwa wezwanego. Dlatego projekt przewiduje sposób postępowania Ministra Sprawiedliwości po złożeniu wniosku do polskiego organu centralnego. Wniosek mieszczący się w zakresie przedmiotowym aktów prawa wymienionych w art. 1 otrzyma bieg, chyba że nie spełnia wymogów formalnych i nie zostanie uzupełniony lub nie pochodzi od podmiotu uprawnionego, wówczas bieg nie będzie mu nadawany (art. 6 ust. 1–3 oraz art. 7 ust. 1). Wyjątkowo Minister Sprawiedliwości zobowiązany będzie przesłać wniosek właściwemu sądowi, jeżeli treść wniosku, złożonego przez podmiot nieuprawniony, wskaże na zagrożenie dobra dziecka (art. 7 ust. 2). Czy faktycznie dobro dziecka jest zagrożone, oceni właściwy sąd, Minister Sprawiedliwości przekaże wniosek zawsze, jeżeli z treści wniosku wynikać będzie taka możliwość.

Wymienione w art. 1 akty normatywne nie zawierają regulacji w zakresie wzywania do uzupełniania braków formalnych wniosku. W dotychczasowej praktyce kierowanie wezwań do wnioskodawców za pośrednictwem zagranicznych organów centralnych z reguły przynosiło ten skutek, że albo organ odmawiał doręczenia wezwania, albo doręczając je nie podawał daty doręczenia, co utrudnia ustalenie, czy termin do dokonania czynności został zachowany. Dlatego projekt wprowadza zasadę, iż także w sytuacji, gdy wniosek złożony był za pośrednictwem zagranicznego organu centralnego, wezwanie do uzupełnienia kierowane jest do wnioskodawcy (art. 6 ust. 1 i 2). Gdy brak ten dotyczy zagranicznego organu centralnego, który samodzielnie składa

wniosek, wezwanie, zgodnie z art. 6 ust. 1, kierowane jest oczywiście do tego organu. O skierowaniu wezwania do wnioskodawcy polski organ centralny zawiadomi z kolei zagraniczny organ centralny zgodnie z art. 16 projektu. Informacja taka, w przypadku gdy wnioskodawca występuje z pełnomocnikiem, kierowana będzie do pełnomocnika. Projekt przewiduje bowiem w art. 4 ust. 1 możliwość reprezentowania wnioskodawcy w postępowaniu przed Ministrem Sprawiedliwości przez pełnomocnika. Przepis art. 4 precyzuje w ust. 2, kto może być pełnomocnikiem wnioskodawcy przed polskim organem centralnym. Wnioskodawca może być reprezentowany przez pełnomocnika, którym może być adwokat, radca prawny, a także prawnik zagraniczny wykonujący usługi transgraniczne, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1874). W przypadku prawnika zagranicznego uprawnienie takie wynika wprost z treści art. 13 przywołanej ustawy, toteż prawnik ten nie jest projektowanym przepisem wymieniany odrębnie. Zakłada się ponadto, że pełnomocnikiem może być również, określony tym przepisem, krewny wnioskodawcy będącego osobą fizyczną. Możliwość ustanowienia pełnomocnika spośród krewnych wnioskodawcy podyktowana jest oczywistymi względami praktycznymi. Ustanowienie profesjonalnego pełnomocnika przebywającego w Rzeczypospolitej Polskiej do działania przed polskim organem centralnym służyć będzie z reguły sprawnej realizacji wniosku pochodzącego od wnioskodawcy przebywającego lub zamieszkałego za granicą. Pełnomocnictwo, o którym mowa, musi być udzielone pisemnie. Zważywszy jednak, że wnioskodawca nie chciałby korzystać z takiej pomocy, a sam, np. przez charakter swojej pracy, miałby utrudniony kontakt z polskim organem centralnym, może wskazać pełnomocnika spośród określonych krewnych.

Zagadnienie wymogów formalnych wniosków jest uregulowane w omawianych aktach normatywnych niejednolicie. Konwencja haska z 1980 r. określa wymogi formalne wniosku o powrót w art. 8, który w praktyce stosuje się odpowiednio do wniosków o uregulowanie prawa do odwiedzin. Europejska konwencja luksemburska nie zawiera podobnego uregulowania, jedynie w art. 4 ust. 2 stanowi, że do wniosku o uznanie i wykonanie orzeczenia muszą być dołączone dokumenty wymienione w art. 13 konwencji. Rozporządzenie nr 2201/2003 zawiera jedynie stwierdzenie, że do wniosku muszą być dołączone wszelkie dostępne informacje, które ułatwią jego rozpoznanie. Natomiast konwencja haska z 1996 r. tylko w art. 32 wprowadza obowiązek

uzasadnienia wniosku o dostarczenie sprawozdania o sytuacji dziecka i o zbadanie jego sytuacji socjalnej, a w przypadku innych wniosków nie określa wymagań formalnych.

Wynika z tego, że organ centralny musi przyjąć każdy wniosek sporządzony w formie pisemnej, nadesłany pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną, i nadać mu bieg, gdy tylko spełnia przedstawione powyżej wymogi formalne, jest czytelny, zrozumiały i nie budzi wątpliwości, od kogo pochodzi. W przypadku ich niespełnienia Minister Sprawiedliwości wezwie podmiot składający wniosek do jego uzupełnienia zgodnie z art. 6 ust. 1 projektu. Do tego rodzaju braków należy zaliczyć także kwestię tłumaczenia wniosku na język akceptowany przez państwo wezwane. W tym zakresie projekt zawiera regulacje uzupełniające wobec zasad ogólnych wynikających z treści art. 6.

Dotychczas w polskim prawie nie jest uregulowana kwestia trybu nieprzyjęcia wniosku przez polski organ centralny na podstawie art. 27 konwencji haskiej z 1980 r., kiedy jest oczywiste, że warunki przewidziane przez konwencję „nie zostały spełnione lub wniosek nie jest wystarczająco umotywowany”. Projekt zakłada zatem, przez wprowadzenie w art. 8 szczegółowego rozwiązania w związku ze stosowaniem tego aktu prawnego, że w takiej sytuacji Minister Sprawiedliwości odmówi przyjęcia wniosku w drodze decyzji. Wówczas zastosowanie znajdzie przepis art. 127 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257), zwanej dalej „k.p.a.”, gdyż decyzję taką, należy traktować jako wydaną w I instancji przez ministra będącego organem administracji publicznej, co stanowi treść art. 127 § 3 k.p.a. Oznacza to, że osoba niezadowolona z decyzji może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W odniesieniu do zagadnienia braku tłumaczenia wniosku i dokumentów towarzyszących, projekt różnicuje sytuację polskich obywateli lub instytucji, składających wnioski do zagranicznych organów centralnych i wnioskodawców, kierujących wnioskami do polskiego organu centralnego. Projektowany art. 9 przewiduje zwolnienie wnioskodawców zamieszkałych lub przebywających w Rzeczypospolitej Polskiej, lub mających tu siedzibę (np. placówka opiekuńczo-wychowawcza) od ponoszenia kosztów tłumaczenia wniosków, dokumentów lub pism towarzyszących na język państwa wezwanego, jeżeli nie mają wystarczających środków na ich pokrycie. W praktyce zdarza się niekiedy, że wnioskodawca rezygnuje ze złożenia wniosku lub

cofa wniosek, twierdząc, że nie jest w stanie ponieść kosztów tłumaczenia ze względu na trudną sytuację materialną. Kwestia ta nie jest dotąd uregulowana. Projekt ustawy przewiduje, że w takim przypadku wnioskodawca polski może wystąpić do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o zwolnienie go od ponoszenia kosztów tłumaczenia i zlecenie przeprowadzenia tłumaczenia wniosku i dokumentów oraz pism na język państwa wezwanego.

Wnioskodawca będący osobą fizyczną uzyska wspomniane zwolnienie, gdy składając wniosek w tym przedmiocie wykaże dostępnymi sposobami, że nie jest w stanie ponieść kosztów tłumaczenia bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny (ust. 2). W przypadku instytucji, konieczne będzie wykazanie, że nie ma ona dostatecznych środków na ich uiszczenie (ust. 3). Decyzję w przedmiocie zwolnienia od ponoszenia kosztów tłumaczenia podejmuje Minister Sprawiedliwości, oceniając zasadność wniosku przez analizę przedłożonych dowodów mających potwierdzić niemożność ich poniesienia.

Wraz z doręczeniem wnioskodawcy decyzji Ministra Sprawiedliwości o odmowie zwolnienia od kosztów tłumaczenia wnioskodawca zostanie wezwany do dostarczenia tłumaczenia wniosku, dokumentów lub pism na język państwa wezwanego (ust. 5). W przypadku bezskutecznego upływu 4 tygodni od takiego wezwania, Minister Sprawiedliwości nie nada biegu wnioskowi i zawiadomi o tym wnioskodawcę (ust. 6). Z uwagi na charakter tych decyzji w art. 9 ust. 7 następuje odwołanie do art. 127 § 3 k.p.a., analogicznie do przyjętego w art. 8 projektu. Rozwiązanie takie nabiera znaczenia zwłaszcza na gruncie art. 12 konwencji haskiej z 1980 r. określającego termin poniżej roku od dnia uprowadzenia dla skutecznego złożenia wniosku. Opisana procedura służy zatem potrzebie koncentracji czynności wnioskodawcy, aby terminowi temu nie uchybił. Jednocześnie przez możliwość ponownego złożenia wniosku, zgodnie z art. 127 § 3 k.p.a., droga do realizacji uprawnień wnioskodawcy pozostaje otwarta. Gdyby zachodziła konieczność tłumaczenia dokumentów i pism dołączonych do wniosku, tłumaczenie będzie przeprowadzone tylko w zakresie uzasadniającym twierdzenia zawarte we wniosku, aby nie ponosić zbędnych kosztów. Ocena w tym przedmiocie należy do Ministra Sprawiedliwości.

Projektowany art. 10 odnosi się do sytuacji, o jakiej jest mowa w art. 24 konwencji haskiej z 1980 r. i art. 54 konwencji haskiej z 1996 r., gdy w państwie, w którym

sporządzono wniosek, nie można dokonać tłumaczenia, czy to z powodu braku tłumacza języka polskiego czy z powodu istnienia innych istotnych okoliczności. Z przepisów tych wynika, że obowiązkiem organu centralnego w takiej sytuacji jest przyjęcie wniosku przetłumaczonego na język angielski lub francuski. Wniosek sporządzony w języku angielskim lub francuskim nie może być jednak rozpoznany w polskim sądzie, konieczne jest jego tłumaczenie na język polski. Sytuacji takiej nie można uznać za optymalną, ponieważ po przetłumaczeniu wniosku może się okazać, że wniosek zawiera braki formalne. Stronę formalną wniosku oceni zatem Minister Sprawiedliwości i gdy nie stwierdzi uchybień, zleci jego tłumaczenie na język polski w niezbędnym zakresie. Natomiast w przypadku stwierdzenia uchybień formalnych (w tym także braku załączników do wniosku lub gdy wniosek okaże się nieczytelny) Minister Sprawiedliwości wezwie wnioskodawcę do ich uzupełnienia lub poprawienia w trybie projektowanego art. 6 ust. 1 i dopiero gdy to nastąpi, zleci tłumaczenie na język polski. Nie zakłada się w takim przypadku procedury zwolnienia od kosztów tłumaczenia, o której rozstrzyga art. 9, jeżeli brak tłumaczenia nie jest konsekwencją trudności, o których mowa w przywołanych przepisach konwencji. Tego rodzaju procedura dotyczy bowiem państwa, z którego wniosek pochodzi. Wnioskowi niezawierającemu tłumaczenia bieg nie będzie nadawany, chyba że zachodzi przypadek z art. 12 projektu, o czym mowa poniżej. Z kolei po wpłynięciu tłumaczenia Minister Sprawiedliwości nada wnioskowi dalszy bieg. Koszty tłumaczenia w takich przypadkach ponosi Skarb Państwa.

Polski organ centralny otrzymuje liczne wnioski oparte na art. 55 rozporządzenia nr 2201/2003. Wniosek może pochodzić od osoby mającej odpowiedzialność rodzicielską albo organu lub instytucji, której przyznano odpowiedzialność rodzicielską na mocy orzeczenia sądu albo organu administracyjnego. Zdarza się niekiedy, że wniosek nie zawiera tłumaczenia lub tłumaczenia nie zawierają załączone do wniosku dokumenty lub pisma. Przepisy rozporządzenia nie zawierają postanowień w tej kwestii. W takich sytuacjach projekt w art. 11 ust. 1 przyjmuje, że wnioskowi, który nie zawiera tłumaczenia, generalnie nie nadaje się biegu. Wówczas należy zawiadomić organ centralny albo wnioskodawcę o nienadaniu biegu wnioskowi z tych przyczyn (ust. 2). Wymaga tego podmiot takich spraw, jakim jest dziecko oraz pewność po stronie organów centralnych, w jakich sprawach czynności zostały podjęte, jak też, w jakich sprawach polski organ centralny zmuszony był odmówić pomocy i z jakich

powodów. Może się to przyczynić do dokonania tłumaczenia przez organ zagraniczny lub wnioskodawcę.

Minister Sprawiedliwości zleci jednak tłumaczenie i nada bieg wnioskowi, jeżeli z treści wniosku wynika konieczność ochrony dobra dziecka ze względu na jego zagrożenie. Zagadnienie to przesądza art. 12, który ma zastosowanie także w sprawach objętych przepisami konwencji haskiej z 1980 r. i konwencji haskiej z 1996 r., kiedy wniosek nie został przetłumaczony nawet na język angielski lub francuski, co jest niezależne od trudności w wykonaniu tłumaczenia. Rozwiązanie takie wpisuje się w dyrektywy art. 3 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z późn. zm.), którego ust. 1 stanowi, że nadrzędnym celem działań wszelkich organów w sprawach dotyczących dzieci jest najlepsze zabezpieczenie interesów dzieci. Rozwiązanie przyjęte w art. 12 koresponduje z projektowanym art. 7 ust. 2.

Wobec faktu, że koszty tłumaczenia ponosi Skarb Państwa, decyzję w przedmiocie tłumaczenia, niewymaganego w takich przypadkach wskazanymi aktami normatywnymi, pozostawiono Ministrowi Sprawiedliwości stosownie do okoliczności danego przypadku.

Należy przy tym zaznaczyć, że konwencje i rozporządzenie nr 2201/2203 nie wymagają przedstawienia przez wnioskodawcę tłumaczenia przysięgłego. Nie wyklucza się zatem dokonania tłumaczenia roboczego przez pracowników polskiego organu centralnego, jeśli wniosek jest sporządzony w języku znanym pracownikom organu, a konieczne jest przeprowadzenie szybkich działań w celu ochrony dobra dziecka. Dla sądu wykonującego wniosek, z reguły będzie ono wystarczające. W razie wątpliwości co do jakości tłumaczenia, sąd polski, do którego trafi wniosek organu zagranicznego, może zlecić przeprowadzenie tłumaczenia zgodnie z art. 256 k.p.c.

W projektowanym art. 13 ust. 1 wyrażona została ponadto zasada, że polski organ centralny w sprawach opartych na konwencji haskiej z 1980 r., niezależnie od stałego kontaktu z zagranicznym organem centralnym, może utrzymywać kontakt tylko z wnioskodawcą. Takie rozwiązanie jest przyjmowane w zdecydowanej większości państw, które należą do tych konwencji. Tylko wyjątkowo organy centralne utrzymują kontakty z osobami, które odmawiają powrotu dziecka, i tylko za zgodą wnioskodawcy przekazują osobie, która bezprawnie uprowadziła lub zatrzymała dziecko, wezwanie do

wydania lub powrotu dziecka. Dotyczy to także przekazania takiej osobie informacji o instytucji mediacji uregulowanej przepisami k.p.c. Ten aspekt działań Ministra Sprawiedliwości wymaga podkreślenia, albowiem niejednokrotnie podjęcie przez uczestników procedury mediacyjnej pozwoli rozwiązać powstały konflikt i uniknąć postępowania sądowego.

W art. 14 projektu uregulowana zostaje kwestia sposobu przekazywania wniosków do adresatów. Każdy wniosek ze względu na to, że dotyczy dziecka, wymaga szybkich działań, dlatego jego odwzorowana treść będzie wysyłana przez Ministra Sprawiedliwości do adresata pocztą elektroniczną, telefaksem, a oryginał – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru. Przekazanie wniosku w ten sposób do sądu jest szczególnie uzasadnione, w przypadku gdy zachodzi potrzeba podjęcia działań w celu zapewnienia dziecku ochrony. Zaproponowany przepis wypełnia zatem lukę wynikającą z braku stosownych uregulowań w konwencjach i rozporządzeniu nr 2201/2003. Pozostaje on jednocześnie w ścisłym związku z art. 3 ust. 2 projektu, który nakłada na Ministra Sprawiedliwości obowiązek działania niezwłocznego w przypadku wpłynięcia wniosku. Znaczenie czynnika czasu w sprawach o powrót dziecka podkreśla art. 2 zd. 2 konwencji haskiej z 1980 r., nakazując wszystkim organom stosowanie najszybszych procedur znanych prawu krajowemu, a w art. 11 zd. 1 niezwłoczne działanie. Również europejska konwencja luksemburska w art. 4 ust. 5 i art. 5 ust. 1 nakłada na organy centralne obowiązek niezwłocznych działań. Konwencja haska z 1996 r. nie zawiera podobnych regulacji, natomiast rozporządzenie nr 2201/2003 jedynie w art. 11 ust. 3, to jest w zakresie regulacji dotyczącej powrotu dziecka w trybie konwencji haskiej z 1980 r.

W przypadku gdy wniosek pochodzący spoza Rzeczypospolitej Polskiej spełnia wymogi formalne, Minister Sprawiedliwości nadaje mu bieg, kierując do polskiego sądu. W zdecydowanej większości wnioski dotyczą spraw należących do właściwości sądów lub mogą być zrealizowane przez sądy. W zależności od jego treści wniosek podlegać będzie rozpoznaniu (np. wniosek o powrót dziecka) lub załatwieniu (np. wniosek o udzielenie informacji). Natomiast wnioski sporządzone w Rzeczypospolitej Polskiej, będą kierowane do realizacji wyłącznie do zagranicznych organów centralnych, które posiadają wiedzę, do którego organu zagranicznego należy wniosek skierować. Zagadnienia te, poza art. 14, reguluje również art. 20 projektu.

Wnioskodawca mający miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu, albo siedzibę za granicą z natury rzeczy jest pozbawiony możliwości monitorowania przebiegu postępowania w jego sprawie. Systematyczne informowanie wnioskodawcy o biegu sprawy lub zawiadamianie o planowanych czynnościach nie znajduje wyraźnego uregulowania w aktach prawa wymienionych w art. 1 projektu. Wyjątek stanowi art. 4 ust. 5 europejskiej konwencji luksemburskiej. Pozostałe akty prawa wymienione w art. 1 nie zawierają podobnych, wyraźnych regulacji. Wymiana informacji o biegu sprawy może jedynie w dorozumiany sposób wchodzić w zakres pojęcia współpracy między organami centralnymi, o jakiej mowa w każdym z tych aktów.

Kwestia uzyskiwania informacji, która nie jest uregulowana konwencjami i rozporządzeniem nr 2201/2003 w sposób precyzyjny, wymaga regulacji w prawie polskim w taki sposób, aby istniała pewność po stronie polskiego organu centralnego, że działa zgodnie z prawem. Dlatego w art. 15 ust. 1 zakłada się, że Minister Sprawiedliwości będzie mógł zwracać się do sądu rozpoznającego lub załatwiającego wnioski o dostarczenie informacji dotyczących stanu postępowania. Sąd natomiast będzie zobowiązany udzielić odpowiedzi niezwłocznie (ust. 2). Jak już wskazano uprzednio, prawo organu centralnego do uzyskania informacji bezpośrednio z sądu przewiduje np. art. 11 zd. 2 konwencji haskiej z 1980 r. Sposób w jakim odbywać się będzie wskazana korespondencja, także uwzględnia czynnik czasu, toteż w projektowanym art. 17, tak jak w art. 14, zakłada się posługiwanie pocztą elektroniczną lub telefaksem. Jest to również sposób wymiany korespondencji Ministra Sprawiedliwości z zagranicznym organem centralnym oraz wnioskodawcą, która stanowi powinność polskiego organu centralnego zgodnie z treścią art. 16 projektu.

Projektowany art. 18 ust. 1 i 2 dotyczy z kolei języka tej korespondencji. Kwestię tę reguluje art. 57 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003, który stanowi, że w korespondencji z organem centralnym używa się języka państwa sporządzenia komunikatu lub innych języków dopuszczonych przez to państwo. Europejska konwencja luksemburska w art. 6 ust. 1 nakazuje sporządzanie korespondencji kierowanej do organu centralnego państwa wezwanego w języku państwa wezwanego, ale dopuszcza możliwość sporządzenia korespondencji w języku angielskim lub francuskim, chyba że państwo wezwane złoży zastrzeżenie określone w art. 6 ust. 3. Organ państwa wzywającego ma prawo zgodnie z art. 6 ust. 2 otrzymywać korespondencję w języku swego państwa albo w języku francuskim lub angielskim. Konwencja haska z 1980 r. w art. 24 zd. 1 określa

jedynie język korespondencji z państwem wezwanym, ale nie określa języka korespondencji z państwem wzywającym. Podobnie jest w art. 54 konwencji haskiej z 1996 r. Należy zwrócić uwagę, że kierując się treścią przepisów ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2011 r. poz. 224, z późn. zm.) wszelka korespondencja polskiego organu centralnego, wobec istnienia braku uregulowań niektórych sytuacji w konwencjach haskich z 1980 r. i 1996 r., powinna być kierowana do zagranicznego organu centralnego w języku polskim i ewentualnie tłumaczona na język tego państwa. Zważywszy na ilość korespondencji wysyłanej codziennie przez polski organ centralny nie jest to jednak możliwe. Dlatego należy uznać za zasadne, aby obok korespondencji w języku polskim kierowanej do wnioskodawcy znającego język polski czy jego pełnomocnika, co nadto wynika z art. 18 ust. 2, polski organ centralny mógł używać języka francuskiego, angielskiego lub niemieckiego, których z reguły też używają zagraniczne organy centralne. Dopuszcza się jednocześnie używanie w korespondencji innego języka poza polskim oraz wymienionymi w ust. 1, np. hiszpańskiego (ust. 2).

Projektowany art. 19 dotyczy ustalania miejsca pobytu dziecka, jego rodziców lub opiekuna przez polski organ centralny. Wprowadzenie tych przepisów jest konieczne z uwagi na różne regulacje w tym przedmiocie w aktach wskazanych w art. 1 projektu. Konwencja haska z 1980 r. w art. 7 zd. 2 lit. a oraz europejska konwencja luksemburska w art. 5 lit. a nakładają na organy centralne obowiązek ustalenia miejsca pobytu dziecka, gdy wnioskodawca wystąpi z prośbą opartą na przepisach tych konwencji. Chodzi o sytuacje, kiedy wnioskodawca nie zna miejsca pobytu dziecka w państwie wezwanym, ale pewne poszlaki wskazują, że dziecko może przebywać na terytorium tego państwa (np. mieszkają tam bliscy krewni dziecka). Inne rozwiązanie tej kwestii przyjmuje art. 31 lit. c konwencji haskiej z 1996 r., który nakłada na organ centralny państwa wezwanego obowiązek poszukiwania dziecka, ale tylko na wniosek, natomiast rozporządzenie nr 2201/2003 nie wymienia poszukiwania dziecka wśród obowiązków organu centralnego. Jednak, mając na uwadze sposób, w jaki art. 55 rozporządzenia nakłada obowiązki na organy centralne, oraz że powołany przepis ma charakter otwarty, co wyraża fraza „w szczególności”, obowiązek poszukiwania dziecka, choć w sposób dorozumiany, mieści się w zakresie obowiązków organu centralnego.

Obowiązki związane z poszukiwaniem dziecka w pierwszej kolejności spoczywają na organie centralnym. Wyrażają to sformułowania „podejmię lub powoduje podjęcie wszelkich działań” (art. 5 ust. 1 europejskiej konwencji luksemburskiej), „w szczególności powinny bezpośrednio lub przy pomocy jakiegokolwiek pośrednictwa podejmować wszelkie środki w celu:” (art. 7 zd. 2 konwencji haskiej z 1980 r.) lub „bezpośrednio bądź przez organy publiczne lub inne jednostki” (art. 31 lit. c konwencji haskiej z 1996 r.). Inne organy mogą być włączone do procesu poszukiwania w takim zakresie, w jakim dopuszczają to regulacje prawa krajowego. Projektowany przepis obejmuje także kwestie poszukiwania dziecka w związku z wnioskami opartymi na niektórych przepisach konwencji haskiej z 1996 r. i rozporządzenia nr 2201/2003, przykładowo w sytuacji, kiedy polski organ centralny jest informowany przez organ zagraniczny o potrzebie zbadania sytuacji socjalnej dziecka, które powróciło do Rzeczypospolitej Polskiej, ale jego miejsce zamieszkania nie jest znane, a jego rodzina objęta była pomocą zagranicznego organu opieki społecznej z powodu zagrożenia jego dobra. Wniosek może dotyczyć jednak także ustalenia, jakie orzeczenia w przeszłości zapadały w polskim sądzie w zakresie władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli. Wówczas zadaniem Ministra Sprawiedliwości, celem wykonania takiej prośby, będzie ustalenie dotychczasowego miejsca zamieszkania dziecka, jego rodziców lub opiekuna, dzięki czemu będzie mógł ustalić przed jakim sądem toczyło się postępowanie i zwrócić się o udzielenie informacji.

W aspekcie poszukiwania aktualnego miejsca pobytu dziecka na potrzeby wykonania wniosków, o których mowa w art. 19 pkt 1–3 projektowanej ustawy, polski organ centralny mógł dotychczas korzystać głównie z możliwości, jaka wynika z art. 44 § 1 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2017 r. poz. 657). Jeśli dane uzyskane z Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA (wcześniej Centralnego Biura Adresowego) nie pomogły w ustaleniu miejsca pobytu dziecka, polski organ centralny kierował wniosek pochodzący z zagranicy do Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie zgodnie z art. 569 § 1 k.p.c., celem podjęcia dalszych działań poszukiwawczych. Środki te pozostawały niewystarczające. W celu wypełnienia obowiązku poszukiwania dziecka nałożonego na polski organ centralny przez konwencje i rozporządzenie nr 2201/2003, wzorem rozwiązania art. 598³ k.p.c., projektowany art. 19 przewiduje możliwość zwrócenia się przez Ministra Sprawiedliwości do Policji w celu ustalenia miejsca pobytu dziecka. To przy

tym jedna z możliwości poszukiwania, na co wskazuje użyte w tym kontekście sformułowanie – „w szczególności”. Zakłada się, że rozwiązanie to umożliwi Ministrowi Sprawiedliwości szybkie odszukanie dziecka, co jest szczególnie istotne w przypadku, gdy organ otrzyma informację z zagranicy, że dobro dziecka przebywającego w Rzeczypospolitej Polskiej może być zagrożone.

W przypadku, kiedy wniosek wykracza poza zakres przedmiotowy konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 projektu, nie będzie przedmiotem czynności Ministra Sprawiedliwości.

Prowadzenie spraw z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej z udziałem imigrantów z reguły wymaga podjęcia współpracy międzynarodowej między organami różnych państw. Obserwacja praktyki pokazuje, że współpraca ta dotyczy szerokiego spektrum zagadnień. Dla należytego osądzenia sprawy sąd państwa, przed którym toczy się postępowanie z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej, może potrzebować szeregu informacji od władz państwa poprzedniego zamieszkania rodziny lub miejsca jej pobytu. Najczęściej chodzi tu o informacje o postępowaniach sądowych lub administracyjnych dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, które toczyły się przed sądami tego państwa, oraz wydanych w nich orzeczeniach. Może tu chodzić także o informacje, co do przebiegu nadzoru władz państwa nad funkcjonowaniem rodziny albo o udzielonej rodzinie pomocy przez organy opieki społecznej, szkolnej, instytucje ochrony zdrowia, itd. Polski organ centralny otrzymuje np. liczne wnioski organów brytyjskich w sprawach, w których władze tego państwa oddzieliły dzieci od rodziców i umieściły je w zastępczym środowisku rodzinnym i działając na podstawie art. 8 ust. 1 przywoływanej już Konwencji o prawach dziecka zwracają się o przeprowadzenie oceny (assessment) ich bliskich krewnych z punktu widzenia możliwości przejęcia nad nimi pieczy. Z powołanego przepisu wynika prawo dziecka do zachowania tożsamości, w tym także zachowanie relacji rodzinnych. Na podstawie tego przepisu polskie dzieci, które według władz brytyjskich, nie mogły pozostawać pod pieczę swoich rodziców, trafiały pod pieczę ich bliskich krewnych zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej. Przekazywanie informacji na potrzeby postępowania z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej nie obejmuje gromadzenia i przekazywania dowodów. Może jednak pomóc sądowi w ich ustaleniu, a przez to ułatwić wystąpienie z wnioskiem o ich przekazanie w trybie przewidzianym normami prawa wspólnotowego, międzynarodowego lub krajowego. Przykładowo za informację, a nie dowód uważa się

wykaz spraw z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej, które toczyły się przed sądem określonego państwa oraz informacje o kończących je orzeczeniach. Tym sposobem uzyska się wiedzę, w jakiej sprawie można poszukiwać określonych dowodów. Podstawę prawną wniosków o informacje lub udzielenie pomocy, o których mowa w art. 19 pkt 4 projektu, stanowią art. 55 lit. a rozporządzenia nr 2201/2003 oraz art. 31 lit. c, art. 32 lit. a i art. 34 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r.

Niezależnie od treści art. 19 pkt 4 projektu ustawy, naprzeciw opisanym sytuacjom wychodzi projektowany art. 20 i stanowi, że wniosek, który wpłynie do Ministra Sprawiedliwości na podstawie wymienionych powyżej przepisów, będzie skierowany do wykonania przez sąd rejonowy będący sądem opiekuńczym. Przepis ten stanowi uzupełnienie art. 44 § 2–4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm.) zwanej dalej „u.s.p.”. Potrzeba wprowadzenia tego przepisu wynika z tego, że art. 44 § 2–4 u.s.p. został zawężony do wniosków pochodzących od zagranicznych sądów, podczas gdy wnioski oparte na rozporządzeniu nr 2201/2003, a w niektórych przypadkach na konwencji haskiej z 1996 r., mogą pochodzić również od organu centralnego lub od osoby, organu czy instytucji, którym przysługuje odpowiedzialność rodzicielska. Omawiany przepis precyzuje, do którego sądu wniosek będzie skierowany. W zależności od jego treści zostanie on skierowany do wykonania przez sąd, w którym toczą się lub toczyły się sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli, albo do sądu, w którego okręgu dziecko zamieszkiwało, albo do sądu, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania inna osoba, której wniosek dotyczy.

Sposób i termin realizacji takich wniosków przewidują projektowane art. 21 i art. 22. Z tego powodu, że ochrona dobra dziecka wymaga podejmowania niezwłocznych działań, sąd polski udziela odpowiedzi na wnioski sporządzone na podstawie wymienionych powyżej przepisów w terminie 21 dni. Takie rozwiązanie podyktowane jest koniecznością podejmowania szybkich działań, gdyż dotyczą osoby dziecka lub jego majątku. Jedynie w przypadku, kiedy realizacja wniosku wymaga, aby sąd wezwany uzyskał informacje od innego organu lub instytucji (np. sądu, przed którym toczyło się postępowanie o rozwód lub separację, gdyż to także postępowania dotyczące władzy rodzicielskiej, do sądu opiekuńczego, w którym wcześniej toczyły się sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej nad konkretnym dzieckiem lub organu opieki społecznej, który udzielał pomocy rodzinie) lub zarządził przeprowadzenie wywiadu,

termin do udzielenia odpowiedzi został wydłużony do 30 dni. W przypadku zarządzenia przeprowadzenia wywiadu, kurator zobligowany będzie do jego przeprowadzenia i sporządzenia sprawozdania z wywiadu w terminie 14 dni, zgodnie z treścią § 7 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 989).

Pojęcie „informacja”, które jest używane w rozporządzeniu nr 2201/2003 i konwencji haskiej z 1996 r. jest pojęciem autonomicznym o szerokim zakresie przedmiotowym. Obejmuje się nim wszelkie informacje, które mogą służyć ochronie osoby lub majątku dziecka. Powszechnie się przyjmuje, że w zakres tego pojęcia wchodzi sprawozdanie z wywiadu środowiskowego przeprowadzanego w miejscu zamieszkania dziecka (jak o tym stanowi, np.: art. 570¹ k.p.c.). Zauważyć należy, że prawa krajowe poszczególnych państw przypisują sprawozdaniom z wywiadów środowiskowych różną rolę w postępowaniu sądowym dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej. W niektórych, jak np. Anglii i Walii, pełnią one rolę dowodu.

W celu sprostania wymaganiom stawianym sprawozdaniom z wywiadów środowiskowych projekt zakłada, że sprawozdania oparte na wynikach przeprowadzonych wywiadów środowiskowych będą sporządzane wyłącznie przez zawodowych kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich, jako bardziej doświadczonych od kuratorów społecznych. Pod kątem właściwej realizacji wniosków pochodzących z zagranicy Ministerstwo Sprawiedliwości planuje jednocześnie przeprowadzenie szkolenia tych kuratorów. Należy wskazać, że przeprowadzane dotąd wywiady nie zawierały wielu istotnych informacji, zaś ranga spraw jakich dotyczą, w szczególności ich kontekst międzynarodowy, wymaga daleko idącej staranności.

Elementy wymagane takiego sprawozdania z przeprowadzonego wywiadu środowiskowego w dużym stopniu będą określone przez wniosek pochodzący z zagranicy. Zdarza się niekiedy, że wniosek nie określa szczegółowo, jakie dane powinien ustalić kurator ograniczając wystąpienie do stwierdzenia, że chodzi o standardowy wywiad środowiskowy lub standardową ocenę określonej osoby. W przypadku tak sformułowanego wniosku kurator będzie czynił ustalenia zgodnie

z treścią art. 21 ust. 1 pkt 3 projektu poprzez odesłanie do art. 579³ k.p.c., także nowo projektowanego.

Jakie czynności podejmie sąd w celu wykonania wniosku opartego na art. 55 lit. a rozporządzenia nr 2201/2003 lub art. 31 lit. c, art. 32 lit. a, albo art. 34 ust. 1 konwencji haskiej z 1996 r. wskazuje projektowany art. 21. Nie jest to katalog zamknięty, tak jak nie jest zamknięty katalog wniosków opartych o art. 55 lit. a rozporządzenia nr 2201/2003. Zasadniczo czynności sądu wynikać będą z treści wniosku pochodzącego z zagranicy, a projektowany przepis wymienia tylko te zdarzające się w praktyce najczęściej.

W trosce o należyłą jakość nadesłanej przez sąd odpowiedzi lub sprawozdania kuratora sądowego, w art. 23 projektu dopuszcza się ich ocenę dokonywaną przez organ centralny. W praktyce zdarza się niekiedy, że informacja lub sprawozdanie nie udzielają w pełni odpowiedzi na wniosek pochodzący z zagranicy lub zawierają omyłki pisarskie. W takiej sytuacji Minister Sprawiedliwości zwróci odpowiedź do sądu w celu uzupełnienia lub poprawienia jej treści.

Projektowany art. 25 ustawy reguluje współpracę między polskim organem centralnym, Ministrem Spraw Zagranicznych oraz polskim konsulem właściwym ze względu na miejsce zdarzenia dotyczącego dziecka w kontekście przepisów aktów, o których mowa w art. 1 projektu. Określone informacje może jako pierwszy uzyskać Minister Sprawiedliwości, toteż niniejszy przepis, jako adresowany do Ministra Sprawiedliwości, pozwoli także polskiemu organowi centralnemu na określoną inicjatywę w celu ochrony praw dzieci będących obywatelami polskimi. Przepis umożliwi zatem przetwarzanie informacji niezbędnych do wykonania zadań Ministra Sprawiedliwości wynikających z przepisów konwencji i rozporządzenia, o których mowa w art. 1 projektu. Zasadniczo informacje te będą dotyczyły kwestii uprowadzeń, umieszczania w pieczy zastępczej, ale także sytuacji zagrożenia dobra dziecka mającego miejsce zamieszkania lub pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Zadania konsula w tym przedmiocie wynikają z kolei z przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. poz. 1274, z późn. zm.).

W konsekwencji regulowania uprawnień polskiego organu centralnego zachodzi potrzeba dostosowania do tych regulacji obowiązujących już przepisów pozostających w związku z materią stanowiącą przedmiot projektowanych rozwiązań. Kolejne

przepisy projektu zawierają zatem propozycje zmian na gruncie k.p.c., ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.), ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292), oraz ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz. U. poz. 1418 i z 2017 r. poz. 1139).

W art. 26 projektu przewidziano nowelizację k.p.c. Sprawy rozpoznawane w oparciu o przepisy konwencji haskiej z 1980 r. należą obecnie do właściwości sądów rejonowych. Przepisy szczegółowe zawarte są w art. 598¹–598¹⁴ k.p.c. w oddziale 5 zatytułowanym Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Powierzenie spraw o powrót dziecka za granicę licznym sądom rejonowym, nie sprzyja szybkości postępowania w tych sprawach. W obszarze działania sądu często jest brak tłumacza przysięgłego danego języka obcego oraz wyspecjalizowanych pełnomocników z zakresu prawa rodzinnego. To także nie pozostaje bez wpływu na możliwość rozstrzygnięcia sprawy w terminie wymaganym konwencją haską z 1980 r. Zważywszy ponadto, że powtarzalność tych spraw w jednym sądzie zwykle jest niewielka, to bowiem około 100 postępowań rocznie w całym kraju, trudno o możliwość specjalizacji sędziów w rozpoznawaniu tych spraw, którą nabywa się przez rozpoznawanie większej liczby spraw danego rodzaju. Przykładowo w Anglii i Walii rozpoznaje je w pierwszej instancji jeden sąd na ponad 50 milionów mieszkańców (w całym Zjednoczonym Królestwie 3 sądy), w Republice Federalnej Niemiec – 22 sądy, na Ukrainie 27 sądów, a w wielu państwach jeden wyspecjalizowany sąd (m.in. w Czechach, na Litwie, w Szwecji i na Węgrzech).

Specyfika tych spraw oraz konwencyjny wymóg szybkiego ich rozpoznania wymaga skoncentrowania ich w ręku sędziów z dużym doświadczeniem. Instrumentem temu służącym będzie zatem powierzenie w projektowanym art. 569¹ § 1 k.p.c. rozpoznawania spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, toczących się na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., w pierwszej instancji sądom okręgowym, mającym siedzibę w miejscowości stanowiącej siedzibę sądu apelacyjnego. Z uwagi na fakt funkcjonowania na terenie Warszawy dwóch sądów okręgowych – Sądu Okręgowego w Warszawie i Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, w projektowanym art. 569¹ § 3 przesądzono, że właściwy dla spraw, o których mowa w tym przepisie, będzie Sąd Okręgowy w Warszawie.

Koncentracja tych spraw jedynie w wybranych sądach będzie sprzyjać oczekiwanej specjalizacji sędziów, a to przyczyni się do zwiększenia efektywności postępowań prowadzonych w tych sprawach. Siedziba apelacji jest jednocześnie gwarancją dostępu do sądu. Sądy apelacyjne funkcjonują bowiem w jedenastu największych miastach w Rzeczypospolitej Polskiej, które mają najlepiej rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną.

W konsekwencji takiego rozwiązania, instancją odwoławczą, zgodnie z treścią projektowanego art. 518² § 1 k.p.c. stanie się Sąd Apelacyjny w Warszawie. Rozwiązanie takie pozytywnie wpłynie na sprawność postępowań oraz poprawi ich jakość, zapewniając jednolitość orzecznictwa w tych sprawach.

Jednocześnie mając na względzie rangę orzeczeń wydawanych w tych sprawach przez ich kontekst międzynarodowy, zasadnym będzie, niezależnie od powyższych rozwiązań, aby orzecznictwo mogło być kształtowane w tych sprawach przez Sąd Najwyższy. Instrumentem temu służącym będzie możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w tych sprawach, o czym mowa w projektowanym art. 519¹ k.p.c. Tym samym rozszerza się katalog spraw rodzinnych w jakich skarga ta może zostać złożona. Podmiotami legitymowanymi będą Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka i Rzecznik Praw Obywatelskich. Uczynienie skargi kasacyjnej dostępną dla uczestników postępowania nie uchroni przed działaniami na rzecz opóźniania podejmowanych czynności w tych sprawach. Zważywszy na charakter tych spraw, w których szybkość postępowania jest zasadą naczelną, proponuje się termin dwóch miesięcy do jej wniesienia, jak ma to miejsce w przypadku stron na gruncie art. 398⁵ § 1 k.p.c.

Modyfikacja art. 598² § 1 k.p.c. ma jedynie charakter porządkowy. Wobec przywołania pełnego tytułu konwencji haskiej z 1980 r. wraz z aktem promulgacyjnym w projektowanym art. 518² § 1 k.p.c., kompleksowe powielenie tytułu tej konwencji, zawarte w obowiązującym art. 598² § 1 k.p.c., jest już zbędne, stąd użycie w nim formy skróconej. Merytoryczna zawartość tego przepisu nie ulega zmianie.

Szybkiemu rozpoznaniu tych spraw służy także wprowadzenie w projektowanym art. 518² § 2 i art. 569¹ § 2 k.p.c. sześciotygodniowego terminu w jakim sądy rozstrzygną sprawę, co nawiązuje wprost do zapisów konwencji haskiej z 1980 r. oraz rozporządzenia nr 2201/2003. Wskazanie sądom w porządku krajowym terminu

w jakim powinno zapaść orzeczenie, stanowi lepszą gwarancję zapewnienia szybkości postępowania, niezależnie od rozwiązań przyjętych we wskazanej konwencji i rozporządzeniu. Aktualnie w Komisji Europejskiej toczą się zaawansowane prace legislacyjne zmierzające do nowelizacji rozporządzenia nr 2201/2003. Projekt tej nowelizacji przewiduje jednocześnie zapisanie wprost, że termin sześciu tygodni dotyczy każdej instancji oddzielnie, co ostatecznie rozwiewa wątpliwości interpretacyjne w tym przedmiocie.

Zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 47 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz treścią art. 509 k.p.c. nie budzi wątpliwości, że sąd okręgowy jako sąd I-instancyjny rozpozna sprawę w składzie jednego sędziego.

Jednocześnie przyjmuje się obligatoryjne uzasadnianie postanowień wydanych w tych sprawach, o czym mowa w projektowanym art. 598⁵ § 3 k.p.c., w którym przyjęto wyłącznie uzasadnienie pisemne, przez wyłączenie stosowania art. 328 § 1¹ k.p.c., przewidującego uzasadnienie ustne utrwalone urządzeniem rejestrującym obraz i dźwięk. Ma to istotne znaczenie z punktu widzenia koniecznego zapoznania się z argumentami polskiego sądu przez organy państw, z których dziecko zostało uprowadzone, w kontekście niezbędnego tłumaczenia tego uzasadnienia. Doręczenie postanowienia z uzasadnieniem czyni zbędnym składanie wniosku o uzasadnienie, przez co skraca się czas do możliwego rozpoznania sprawy w drugiej instancji. W projektowanym art. 598⁵ § 4 k.p.c. w zakresie spraw prowadzonych w oparciu o przepisy wyżej wymienionej konwencji, rezygnuje się także z zasady wyrażonej w art. 578 § 1 k.p.c. o skuteczności i wykonalności orzeczenia opiekuńczego z chwilą ogłoszenia, uznając za właściwe, zważywszy na skutki takiego rozstrzygnięcia, przyjęcie skuteczności i wykonalności tych orzeczeń po ich uprawomocnieniu. Oznacza to równocześnie praktyczne wyczerpanie toku instancji z uwagi na faktyczną obecność osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w Rzeczypospolitej Polskiej do czasu zakończenia postępowania. Zmiana orzeczenia nakazującego powrót tej osoby, gdyby orzeczenie to zostało wykonane przed prawomocnym rozstrzygnięciem, jak wymaga tego aktualny stan prawny, mogłaby nie przynieść oczekiwanego skutku w postaci ponownego powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej tej osoby. Wyłączone ma być także stosowanie art. 577 k.p.c., aby nie była możliwa ponowna ingerencja sądu w treść orzeczenia stosownie do zmiany okoliczności, gdyż to orzeczenie nie dotyczy statusu dziecka z punktu widzenia

wykonywania władzy rodzicielskiej, lecz służy przywróceniu uprzedniego stanu. Stosowanie tego przepisu nie jest więc uzasadnione celami tej konwencji. Ponadto po wydaniu prawomocnego orzeczenia, w praktyce wyłączona będzie w tych sprawach jurysdykcja polskiego sądu.

Zasadnym jest także dostosowanie polskich przepisów do terminologii konwencyjnej, stąd propozycja zastąpienia dotychczasowej treści art. 598⁵ k.p.c. i odróżnienie tego rodzaju spraw od spraw o odebranie dziecka toczących się w realiach polskiego porządku prawnego. „Oddanie dziecka”, którym to terminem posługuje się k.p.c. w odniesieniu do spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, w kontekście bezprawnego uprowadzenia z zagranicy, jest nośnikiem skojarzeń rodzających wewnętrzny opór. Konwencja haska z 1980 r. zakłada wydanie orzeczenia o nakazanie powrotu, co oddaje istotę rzeczy w sposób naturalny, stąd projektowana zmiana zmierza w tym kierunku. Następuje też wyraźne wskazanie w jakim czasie orzeczenie takie powinno zostać wykonane, to jest w terminie 14 dni od uprawomocnienia się postanowienia. Termin ten wydaje się realnym do realizacji. Osoba zobowiązana, już po orzeczeniu sądu I instancji nakazującego jej zapewnienie powrotu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką do państwa, w którym bezpośrednio przed naruszeniem prawa wynikającego z władzy rodzicielskiej lub opieki miała miejsce stałego pobytu, powinna podjąć kroki zmierzające do wykonania postanowienia. W szczególności omówić sposób wykonania tego postanowienia z osobą uprawnioną na wypadek utrzymania w mocy postanowienia sądu I instancji.

Na etapie przymusowego odebrania, a zatem gdy zobowiązana osoba nie wykonała orzeczenia, o którym mowa w art. 598⁵ § 2 k.p.c., aktualna terminologia jest uzasadniona, albowiem fizycznie następuje wówczas przekazanie dziecka uprawnionemu. Proponuje się jednak zmianę brzmienia art. 598⁹ § 1 k.p.c., traktującego o tym etapie, przez wskazanie, że kurator sądowy wykonujący postanowienie nie ma obowiązku informowania osoby zobowiązanej o terminie planowanego odebrania. Pozwoli to zapobiec potencjalnemu ukryciu dziecka i wykonać orzeczenie przez odebranie dziecka z dowolnego miejsca, w którym się znajduje. O fakcie odebrania kurator jednak będzie zobowiązany poinformować osobę, która orzeczenia nie wykonała. Proponowane nowe brzmienie art. 598⁶ k.p.c. to konsekwencja propozycji

zmiany art. 598⁵ k.p.c., zatem zaistniała konieczność odwołania do danego przepisu w formie zmienionej.

Sprawnemu przeprowadzeniu tych spraw, w kontekście złożoności problematyki prawnej wynikających w szczególności z uregulowań prawa międzynarodowego oraz możliwości ułatwionego doręczania pism uczestnikom, służy wprowadzenie, w dodanym art. 578² k.p.c., przymusu adwokackiego wzorem art. 87¹ k.p.c. w zakresie wnoszenia skargi kasacyjnej. Dotychczasowe orzecznictwo w tych sprawach pokazuje, że występowanie uczestników z profesjonalnym pełnomocnikiem już było regułą. Jednocześnie w § 2 przewidziano możliwość wyłączenia udziału adwokata lub radcy prawnego, jeżeli uczestnik lub jego organ, przedstawiciel lub pełnomocnik należą do kręgu osób w przepisie tym wymienionych. Przepis ten wzorowany jest na obowiązującym art. 87¹ § 2 k.p.c. Wiedza praktyczna tych osób jest wystarczająca do sprawnego procedowania w tych sprawach. Przymus adwokacki, zgodnie z intencją projektu, nie będzie jednocześnie obejmował złożenia samego wniosku, wnioskodawca może to bowiem uczynić samodzielnie, co gwarantują przepisy konwencji haskiej z 1980 r. Wyjątek dotyczy także postępowania o zwolnienie od kosztów i ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, co w istocie nie wymaga wyjaśnienia. W przypadku braku możliwości ustanowienia adwokata lub radcy, z uwagi na sytuację majątkową, uczestnik postępowania, na zasadach ogólnych, może wnieść wówczas o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu. Z kolei próba przedłużania postępowania mogąca wynikać z niechęci do wykonania dyspozycji przepisu i deklarowanie występowania w sprawie bez takiego pełnomocnika, będzie miała ten skutek, że czynności podejmowane przez takiego uczestnika będą bezskuteczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2013 r., sygn. akt V CZ 88/12 – LEX nr 1294195).

Przyśpieszeniu tych postępowań będzie sprzyjało także przyjęcie jako zasady, że zlecaną z reguły w ich toku przez sąd opinię, opiniodawcze zespoły sądowych specjalistów będą wydawały niezwłocznie, a zatem przed sprawami, które nadesłano do opiniowania wcześniej. Stąd nowelizacja art. 2 ustawy o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów przewidziana w art. 29 projektu.

Projektowane art. 579⁴ i 598^{11a} k.p.c. mają na celu wprowadzenie regulacji uzyskiwania zgody na umieszczenie w pieczy zastępczej dziecka przez sąd innego państwa

członkowskiego UE lub będącego stroną konwencji haskiej z 1996 r. oraz wprowadzenie przepisu, który w postępowaniu w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką umożliwi przeszukanie przez Policję pomieszczeń i innych miejsc w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej odebraniu.

Pierwszy z wymienionych przepisów jest ściśle związany z potrzebą uregulowania w prawie krajowym procedury udzielania zgody przez sąd polski, o której mowa w art. 56 rozporządzenia nr 2201/2003 oraz w art. 33 konwencji haskiej z 1996 r. na umieszczenie małoletniego w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie orzeczenia sądu innego państwa lub innego właściwego organu tego państwa. Przepis art. 56 wyżej wymienionego rozporządzenia stanowi, że *„jeżeli sąd mający jurysdykcję rozważa umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczej lub w rodzinie zastępczej i jeżeli dziecko ma być umieszczone w innym państwie członkowskim, sąd konsultuje się uprzednio z organem centralnym lub z innym właściwym organem w tym innym państwie członkowskim, o ile interwencja organu publicznego wymagana jest w tym państwie członkowskim w sprawach krajowych dotyczących umieszczenia dziecka poza rodziną. Orzeczenie w sprawie umieszczenia dziecka poza rodziną może być wydane we wzywającym państwie członkowskim tylko wtedy, gdy właściwy organ państwa wezwanego zgodził się na takie umieszczenie. Do procedur konsultacji lub zgody stosuje się przepisy prawa krajowego państwa wezwanego. Jeżeli organ właściwy postanawia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej i jeżeli dziecko ma być umieszczone w innym państwie członkowskim, a interwencja organu publicznego nie jest wymagana w tym państwie członkowskim w sprawach krajowych dotyczących umieszczenia dziecka poza rodziną, organ właściwy powiadamia o tym organ centralny lub inny właściwy organ tego państwa członkowskiego.”*

Ogólny charakter tej normy wywołuje praktyczne wątpliwości w jej stosowaniu. Dlatego też pewnego jej doprecyzowania dokonał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 26.04.2012 r. (C 92/12 (PPU)). W ocenie Trybunału, wspomnianym organem powinna być instytucja publiczna, zgoda samej placówki lub rodziny zastępczej nie jest bowiem wystarczająca.

Polskie ustawodawstwo nie zawiera przepisów, które byłyby wyrazem realizacji przytoczonego przepisu art. 56 wyżej wymienionego rozporządzenia, wobec czego jego

realizacja jest utrudniona, tymczasem przypadki umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej przez sądy innych państw UE zdarzają się coraz częściej. Przeważnie dotyczą one małoletnich mających polskie obywatelstwo przebywających z rodzicami za granicą, niemniej jednak są odnotowywane wypadki umieszczeń małoletnich mających inne obywatelstwo, w szczególności na mocy decyzji niemieckich organów ds. młodzieży (Jugendamts). Tożsame uwagi należy odnieść do rozwiązań wynikających z art. 33 konwencji haskiej z 1996 r.

Wobec powyższego jest konieczne dokonanie zmian regulujących procedurę wydawania zgody, o której mowa w wyżej wymienionych przepisach k.p.c., a nadto w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co przewiduje projektowany art. 28. Projektowany art. 579⁴ k.p.c. pozostaje przy tym w ścisłym związku z przepisami materialnymi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wprowadzenie tych rozwiązań wymaga rozszerzenia zakresu podmiotowego ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej o małoletniego umieszczanego w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu. Należy wskazać, że rozszerzenie to nie będzie skutkowało utratą mocy aktów wykonawczych wydanych na podstawie wyżej wymienionej ustawy. W zakresie rozwiązania dotyczącego procedury umieszczania małoletniego w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu, w projekcie przyjęto, że zgoda sądu polskiego nie będzie konieczna, jeżeli sąd lub organ obcego państwa zmierza do umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej w rozumieniu przepisów tej ustawy, a zatem u wstępnych lub rodzeństwa dziecka. Jednocześnie dzieci te także objęte byłyby przepisami tej ustawy (art. 579⁴ § 8 k.p.c. w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 2a wyżej wymienionej ustawy). Takie orzeczenia już w praktyce są wydawane przez sądy obcych państw, po uprzednim uzyskaniu zgody członków rodziny dziecka i przeprowadzeniu u nich wywiadu środowiskowego na prośbę zagranicznego organu centralnego kierowanego do polskiego organu centralnego. Jak już wskazano wyżej, praktyka tego rodzaju wytworzyła się w oparciu o prawo dziecka do zachowania tożsamości, w tym także zachowania relacji rodzinnych.

Małoletni, który ma zostać umieszczony w pieczy zastępczej na mocy orzeczenia obcego sądu lub organu, może nie być przy tym polskim obywatelem, w szczególności przez fakt urodzenia za granicą, gdzie zamieszkali jego polscy rodzice. Dodatkowo w zakres działania ustawy należało wpisać małego obywatela polskiego, który chociaż nie mieszka w Rzeczypospolitej Polskiej to przebywa na jej terytorium, czego obowiązujące przepisy nie przewidują, a co niejednokrotnie może mieć miejsce (art. 5 ust. 1 pkt 1). Pojęcie „przebywa” już funkcjonuje na gruncie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Oznacza *de facto* sytuację, w której osoba ta jest fizycznie obecna w Rzeczypospolitej Polskiej w danym momencie. Zgodę, o której mowa wyżej, sąd opiekuńczy będzie mógł wydać dopiero po ustaleniu, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) w Rzeczypospolitej Polskiej odpowiada jego dobru i jednocześnie posiada ono istotny związek z Rzeczpospolitą Polską albo jest polskim obywatelem. Ponieważ przewiduje się, że dziecko na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu za zgodą sądu polskiego będzie mogło być umieszczone zarówno w zawodowej lub niezawodowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, jak i w instytucjonalnej pieczy zastępczej, należy dokonać zmian w przepisach dotyczących umów zawieranych z rodzinami zastępczymi zawodowymi oraz osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka przez uzupełnienie warunków umownych o postanowienia dotyczące wyrażenia przez te osoby gotowości do sprawowania pieczy zastępczej nad takim dzieckiem, stąd projektowany art. 54 ust. 3 pkt 7a i art. 62 ust. 2 pkt 6a.

Projekt ustawy reguluje także zasady finansowania wydatków związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu przez określenie, że wydatki będą ponoszone przez powiat właściwy odpowiednio ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinnego domu dziecka albo położenia placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (art. 191 ust. 4a). Ta sama zasada dotyczyć będzie małego cudzoziemca niewymienionego w art. 5 ust. 1 pkt 2–4 przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej wyżej wymienionych dzieci stanowić przy tym będzie zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat, podobnie jak kwestia samego dowozu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przez

zagraniczny sąd lub organ lub ich powrotu w przypadku umieszczenia w pieczy zastępczej na czas określony (art. 181 pkt 2a lit. a–c). Gmina oczywiście nie będzie zobowiązana do współfinansowania wspomnianych zadań – art. 191 ust. 17.

Zadanie dotyczące osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a, polegające na finansowaniu świadczeń pieniężnych, dodatków i wynagrodzeń, pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym, średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w przypadku pieczy instytucjonalnej oraz kosztów dowozu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej, a także powrotu, w przypadku takiego umieszczenia na czas określony, jest zadaniem nowym. Obecnie kwestia ta nie jest uregulowana przepisami prawa.

Za przyjęciem, że wymienione wyżej zadanie jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, a nie zadaniem własnym powiatu przemawia fakt, że między osobami umieszczanymi w pieczy zastępczej, wymienionymi w proponowanym art. 181 ust. 2a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a powiatem, na terenie którego te osoby zostają umieszczone, zwykle brak jest związku i więzi, o jakich można mówić w świetle art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z tym przepisem, wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym oraz wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Jeżeli nie można ustalić powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca jego ostatniego zameldowania na pobyt stały. Dopiero w przypadku gdy nie jest możliwe ustalenie miejsca ostatniego zameldowania dziecka na pobyt stały, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca siedziby sądu, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Logika takiej konstrukcji przepisu opiera się na przyjęciu zasady odpowiedzialności powiatu za dziecko, które na jego terenie zamieszkiwało przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Jego konsekwencją jest zasada współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej wyrażona w art. 191 ust. 9 i 10.

Należy zauważyć, że wśród dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu mogą być osoby niemające obywatelstwa polskiego, które nigdy nie mieszkały na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W tej sytuacji zobowiązanie powiatu miejsca umieszczenia tych dzieci w pieczy zastępczej do finansowania ich pobytu w pieczy nie współgra z celem art. 191 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z proponowanym art. 35a ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jeżeli sąd lub inny organ obcego państwa wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo rodzinny dom dziecka albo określoną placówkę instytucjonalnej pieczy zastępczej, w której dziecko ma być umieszczone, sąd opiekuńczy może wydać zgodę na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej po uzyskaniu opinii starosty właściwego ze względu na miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej. W przypadku gdy finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej byłoby zadaniem własnym powiatu, opinia ta – ze względów czysto finansowych – mogłaby być opinią negatywną, a to z kolei mogłoby się przełożyć na orzeczenie sądu polskiego o braku zgody.

Z punktu widzenia zadań jednostek samorządu terytorialnego, umieszczenie dzieci przez sądy zagraniczne w polskich instytucjach pieczy zastępczej jest nowym zadaniem nałożonym ustawą na te jednostki. Wynika ono z międzynarodowych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, co wymaga zapewnienia przez ustawodawcę źródła finansowania zadania. Zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1453) *„jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami otrzymuje z budżetu państwa dotacje celowe w wysokości zapewniającej realizację tych zadań”*.

Postępowanie w sprawie udzielenia zgody na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej sąd opiekuńczy będzie wszczynał z urzędu na podstawie wystąpienia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu. Sąd zagraniczny (organ), we wniosku o udzielenie zgody, może wskazać kandydatów na rodzinę zastępczą albo rodzinny dom dziecka czy też określoną placówkę opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny. Wówczas zgody udzielać będzie sąd opiekuńczy właściwy ze względu na wynikające z tego wskazania miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej. Przed wydaniem zgody sąd będzie zasięgał

opinii starosty właściwego ze względu na wynikające z tego wskazania miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej, stosownie do treści dodawanego art. 35a ust. 2 we wskazanej ustawie (art. 579⁴ § 2 *in fine*). Jeżeli natomiast we wniosku o udzielenie zgody na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej zagraniczny sąd lub inny właściwy organ nie wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo rodzinny dom dziecka czy też nie określił placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, zgody udzielać będzie sąd rejonowy dla m.st. Warszawy, zasięgając opinii prezydenta m.st. Warszawy, który zobowiązany byłby do wskazania kandydatów na rodzinę zastępczą albo rodzinny dom dziecka albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną albo interwencyjny ośrodek preadopcyjny (art. 35a ust. 3 i 4). W każdym przypadku do opinii dotyczącej umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka dołącza się pisemną zgodę kandydatów do pełnienia tej funkcji. Prowadząc postępowanie w sprawie wydania zgody, sąd opiekuńczy będzie mógł zwrócić się do zagranicznego sądu lub innego właściwego organu o wszelkie niezbędne dokumenty, opinie i informacje, w tym także o sposobie sprowadzenia dziecka do Rzeczypospolitej Polskiej i zasadach pokrywania kosztów tego sprowadzenia, a także o ewentualnym sposobie powrotu i zasadach pokrycia kosztów powrotu dziecka, jeżeli przewidziano umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej na czas określony. Mając na względzie, że finansowanie pobytu tych dzieci w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym koszty dowozu do rodziny zastępczej i ewentualnego powrotu, będzie ponosił właściwy powiat w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, projektowane przepisy przewidują konsekwentnie, że orzeczenie zagranicznego sądu lub organu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie sprowadzenia dziecka (powrotu) wykona właściwe powiatowe centrum pomocy rodzinie (art. 35a ust. 6). Każdorazowo zakres tego sprowadzenia (powrotu) będzie uzależniony od rozstrzygnięcia tegoż sądu lub organu. Co do zasady należy założyć, że właściwe powiatowe centrum pomocy rodzinie, w rozumieniu jak w projektowanym art. 191 ust. 4a, odbierze dziecko od zagranicznego podmiotu w polskim porcie lotniczym, morskim lub na granicy lądowej danego państwa z Rzeczpospolitą Polską. Jeżeli wolę w tym przedmiocie wyrazi ustanowiona rodzina zastępcza, w szczególności należy mieć tu na uwadze rodzinę spokrewnioną, będzie mogła to uczynić.

Na etapie poprzedzającym uzyskanie zgody, zagraniczny sąd lub organ może występować o przeprowadzenie wywiadu u osób, które mogą wyrazić gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Obecne przepisy nie przewidują zlecenia przez sąd wywiadów u kandydatów na rodziców zastępczych jeśli małoletni nie przebywa pod ich pieczę. Stąd projektowany art. 579³ k.p.c., który przewiduje, że sąd będzie mógł zlecać kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu środowiskowego u takich osób, przed umieszczeniem w rodzinnej pieczy zastępczej celem sprawdzenia, czy spełniają kryteria gwarantujące przejęcie pieczy nad dzieckiem w tej formie. Projekt wskazuje zatem jakie okoliczności mają być przedmiotem ustaleń kuratora, podlegających ocenie sądu w kontekście możliwości sprawowania funkcji rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka. Dane te będą przedmiotem badań również w razie wniosku obcego sądu lub organu, o czym mowa w art. 21 pkt 3 projektu.

Projektowany art. 598^{1a} k.p.c. związany jest z faktem, że wielokrotnie osoby zobowiązane do wydania osoby ukrywają ją, co uniemożliwia wykonanie orzeczenia w tych sprawach. Sędziowie rodzinni i kuratorzy sądowi wielokrotnie też postulowali wprowadzenie regulacji, które skutecznie mogłyby wyeliminować przeszkodę w efektywnym wykonaniu orzeczenia, jaką jest ukrywanie osoby podlegającej przymusowemu odebraniu przez kuratora sądowego. Jako środek, który mógłby przyczynić się do osiągnięcia tego celu, wskazywano przyznanie Policji uprawnień do przeszukiwania pomieszczeń, w których mogłyby być ukrywane te osoby. Obecnie Policja nie posiada tego rodzaju uprawnień na podstawie obowiązującej w omawianym zakresie procedury. W oparciu o treść art. 598¹⁰ k.p.c. kurator może zwrócić się do Policji o udzielenie pomocy w przeprowadzeniu czynności związanych z przymusowym odebraniem osoby. Zadania Policji ograniczają się jednak tylko do zapewnienia porządku w czasie wykonywania czynności przez kuratora (asysta dla kuratora sądowego). Analiza obowiązujących przepisów prowadzi jednocześnie do wniosku, że Policja nie posiada uprawnień do np. wejścia na teren posesji lub przeszukania mieszkania, co może utrudniać dokonanie ustalenia, czy osoba zobowiązana do wydania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i ta osoba znajdują się w miejscu przeprowadzenia czynności. Przeszukanie mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu – zgodnie z art. 50 Konstytucji RP – może nastąpić jedynie w przypadkach przewidzianych w ustawie i w sposób w niej określony. Normę konstytucyjną egzemplifikuje przepis art. 219 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. –

Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, z późn. zm.), dopuszczając możliwość dokonywania przeszukania pomieszczeń, innych miejsc oraz osób, jeżeli ta czynność procesowa ma na celu wykrycie, zatrzymanie lub przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie czy znalezienie rzeczy podlegających zajęciu.

Wskazany przepis nie przewiduje przeprowadzenia tych czynności w przypadku wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu osoby. Przepisy ustawy o Policji, w art. 14 ust. 2, wskazują jedynie, iż Policja wykonuje czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach. Zarówno przepisy Kodeksu postępowania karnego, jak i k.p.c. nie przewidują obecnie możliwości dokonywania powyższych czynności przez funkcjonariuszy Policji w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Wnioski płynące z analizy stosowania przepisów o przymusowym odbieraniu osoby i monitoringu tej kategorii spraw oraz wykładnia obowiązujących przepisów dotyczących uprawnień Policji dowodzą, że wprowadzenie zawartych w niniejszym projekcie zmian jest konieczne w celu udzielenia Policji legitymacji do dokonywania przeszukań pomieszczeń w celu ujawnienia osoby podlegającej odebraniu. Zmiany te przyczynią się do skuteczniejszego wykonywania orzeczeń sądowych w najtrudniejszych przypadkach. Wpłyne to również na ograniczenie ilości skarg kierowanych do ETPC w związku z przewlekłością postępowań o odebranie osoby mimo rosnącej w ostatnich latach liczby tej kategorii spraw. Przyjmując, że wprowadzenie proponowanych zmian z powyższych względów jest uzasadnione, w propozycji dodania nowego przepisu art. 598^{11a} k.p.c. określono warunki, jakim powinno podlegać przeszukanie w celu ujawnienia i odebrania osoby.

Podstawą przeprowadzenia tych czynności będzie niewykonanie orzeczenia o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i ukrywanie tej osoby oraz uzasadnione przypuszczenie, że osoba ta w danym pomieszczeniu może przebywać (§ 1). Przeszukanie będzie mogło być dokonywane jedynie na polecenie sądu po złożeniu wniosku przez kuratora sądowego i na czynność tę będzie przysługiwało zażalenie (§ 1, § 2, § 9). Wśród osób, które mogą być obecne w trakcie przeszukania, obok wykonujących te czynności funkcjonariuszy Policji, wskazano również kuratora sądowego oraz uprawnionego, o którym mowa w art. 598⁹ k.p.c. (§ 4).

Z czynności przeszukania obligatoryjnie jest sporządzany przez Policję protokół, który niezwłocznie powinien być przesłany do sądu (§ 7). W sposób wyraźny podkreślono, że przeszukanie powinno być dokonane zgodnie z jego celem, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których ta czynność dotyczy, oraz bez wyrządzania niepotrzebnych szkód i dolegliwości (§ 6).

Wraz ze zmianami w przepisach procedury cywilnej, które przyznają określone uprawnienia funkcjonariuszom Policji, zachodzi potrzeba skorelowania tych regulacji z uprawnieniami wynikającymi z ustawy o Policji. Stąd projektowane w art. 27 zmiany w art. 20 tej ustawy. Projekt zakłada więc możliwość wykonywania na polecenie sądu czynności w celu poszukiwania osób, które mogły zostać uprowadzone lub zatrzymane w sposób bezprawny w rozumieniu konwencji haskiej z 1980 r., stosownie do wymogów obowiązującego art. 598³ k.p.c., jak też ich poszukiwania, aby było możliwe wykonanie postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Sąd lub organ centralny będzie się zwracał do Policji o ustalenie miejsca pobytu w sytuacjach, kiedy sam nie będzie miał możliwości, w granicach posiadanych uprawnień, ustalenia takiego miejsca pobytu, gdyż m.in. osoba która uprowadziła małoletniego nie przebywa w miejscu zameldowania, zamieszkania itp., a zatem ustalenie miejsca pobytu przez Policję co do zasady nie będzie ograniczało się do sprawdzenia miejsca zamieszkania osoby, która uprowadziła małoletniego, lecz do prowadzenia czynności poszukiwawczych, których nieodłącznym elementem jest konieczność przetwarzania informacji o osobach, których te czynności dotyczą, a w przypadku uprowadzeń, zwłaszcza małoletnich osób, jest konieczne przetwarzanie informacji nie tylko o uprowadzonej osobie, ale również o osobie, która tą osobę uprowadziła. Zważywszy, że projektowane regulacje dotyczą osób małoletnich uprowadzonych lub zatrzymanych, jest konieczne i właściwe prowadzenie czynności w celu ustalenia miejsca pobytu osoby małoletniej również w stosunku do osoby, która uprowadziła, zatrzymała tę osobę lub ją przetrzymuje, gdyż co do zasady tam gdzie będzie przebywać osoba, która uprowadziła małoletniego tam będzie przebywać uprowadzony małoletni. Z tego względu konieczne jest przetwarzanie danych osobowych zarówno osoby uprowadzonej i osoby, która uprowadziła, w celu zapewnienia właściwej i skutecznej realizacji zadań Policji. W szczególności będzie możliwe ustalenie miejsca pobytu uprowadzonego lub zatrzymanego również przez jednostki Policji inne niż ta, do której sąd zwrócił się w tym przedmiocie na podstawie

art. 598³ k.p.c., gdyż informacja ta będzie przetwarzana w systemie informatycznym Policji. Obecne regulacje nie są w tym zakresie wystarczające. Sąd powinien jednocześnie udzielić organom Policji informacji, które pozwolą na zidentyfikowanie osób, których dane można będzie przetwarzać, oraz na zdefiniowanie czynności, jakie będą musieli podjąć funkcjonariusze Policji po ustaleniu miejsca pobytu dziecka (wskazanie kogo należy niezwłocznie powiadomić), o czym traktuje art. 21 ust. 4 projektu. Rozwiązania te wymagały także wprowadzenia regulacji dotyczących określenia czasu przechowywania danych nowej kategorii osób. Bliższe zasady dotyczące gromadzenia, przetwarzania i przechowywania tych danych określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw wewnętrznych, czemu służy delegacja ustawowa zawarta w projektowanym art. 27 pkt 1 lit. d, który zmienia art. 20 ust. 19 ustawy o Policji. Nadanie Policji uprawnień, o których mowa w projektowanym art. 27, jest dopełnieniem rozwiązania przyjętego w projektowanym art. 598^{1a} k.p.c., w kontekście zapewnienia skutecznego wykonywania orzeczeń o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

W przeciwieństwie do art. 15 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003, przepisy konwencji haskiej z 1996 r. traktujące o możliwej jurysdykcji sądu będącego w stanie lepiej ocenić w konkretnym przypadku dobro dziecka, są sformułowane na tyle ogólnie, że nie udzielają odpowiedzi co do czasu, w jakim sąd miałby się określić w tym przedmiocie. Mając zatem na uwadze potrzebę konkretyzacji i jednocześnie charakter spraw mających być przedmiotem rozpoznania po stwierdzeniu jurysdykcji, za zasadne uznano wprowadzenie w k.p.c. przepisów art. 1106⁵ i art. 1106⁶, które zakładają w każdym przypadku, iż wnioski w tym przedmiocie będą rozpoznawane w terminie sześciu tygodni, analogicznie jak w rozporządzeniu nr 2201/2003. Wskazanie terminu nie obejmuje jedynie sytuacji wystąpienia przez sąd polski o przekazanie jurysdykcji w trybie art. 9 konwencji haskiej z 1996 r., gdyż oznaczałoby to regulowanie polskim porządkiem prawnym krajowych przepisów innych państw stron tej konwencji. Z kolei art. 1106⁷ zakłada, że wystąpienia te, wezwania dla uczestników i samo przekazanie jurysdykcji lub odmowa w tym przedmiocie wymagają formy postanowienia. Rozwiązanie to przyczyni się do przyśpieszenia rozpoznania spraw z zakresu władzy rodzicielskiej i kontaktów przez właściwy sąd polski lub innego państwa strony tej konwencji.

Przepis przejściowy zawarty w art. 30 projektu, przewiduje zakończenie spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie przepisów konwencji haskiej z 1980 r. będących w toku, w oparciu o przepisy dotychczasowe, aby nie było wątpliwości co do właściwości sądu w tych sprawach. W pozostałym zakresie przepisy projektowanej ustawy będą stosowane wraz z wejściem ich w życie.

W związku z umieszczaniem dzieci w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej przez zagraniczny sąd lub organ i nałożeniem na samorzady wynikającego stąd nowego zadania zleconego, które to zadanie spowoduje zwiększenie wydatków budżetu państwa, niezbędne stało się zamieszczenie w projekcie reguły wydatkowej i mechanizmów korygujących w przypadku możliwości przekroczenia limitów tych wydatków, zgodnie z wymogami art. 50 ust. 1a pkt 4 i 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.) – art. 31 projektu. Dotyczy to również przewidywanego wzrostu zatrudnienia w sądownictwie powszechnym w związku z projektowaną zmianą zakresu kognicji sądów powszechnych w odniesieniu do spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. (art. 32).

W założeniu przyjęty w projektowanym art. 33 termin sześciu miesięcy powinien być wystarczającym czasem do przygotowania się podmiotów objętych projektem do wykonywania nałożonych na nie zadań.

Projekt w części dotyczącej umieszczania dziecka w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu jest związany z prawem Unii Europejskiej, wobec regulującego przedmiotowe zagadnienie w art. 56 rozporządzenia nr 2201/2003.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowana ustawa nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej. Wobec wyznaczenia w projekcie polskiego organu centralnego, wraz z wejściem w życie ustawy, Komisja Europejska zostanie o tym fakcie poinformowana.

Projektowany akt prawny nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został udostępniony w Biuletynie

Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem w trybie powołanej wyżej ustawy.

Projekt ustawy nie wpłynie na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Do projektu ustawy nie został dołączony wstępny projekt aktu wykonawczego, którego wydanie przewidziano w art. 27 pkt 4, gdyż nie jest to akt wykonawczy o podstawowym znaczeniu dla projektowanej regulacji.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Michał Wójcik – Sekretarz Stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Robert Kowalczuk – główny specjalista w Departamencie Legislacyjnym tel. (22) 52 12 209</p>	<p>Data sporządzenia 14.07.2017 r.</p> <p>Źródło: Wniosek komórki merytorycznej.</p> <p>Nr w wykazie prac: UD 123</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Usprawnienie postępowań sądowych oraz określenie uprawnień i obowiązków polskiego organu centralnego w sprawach objętych:

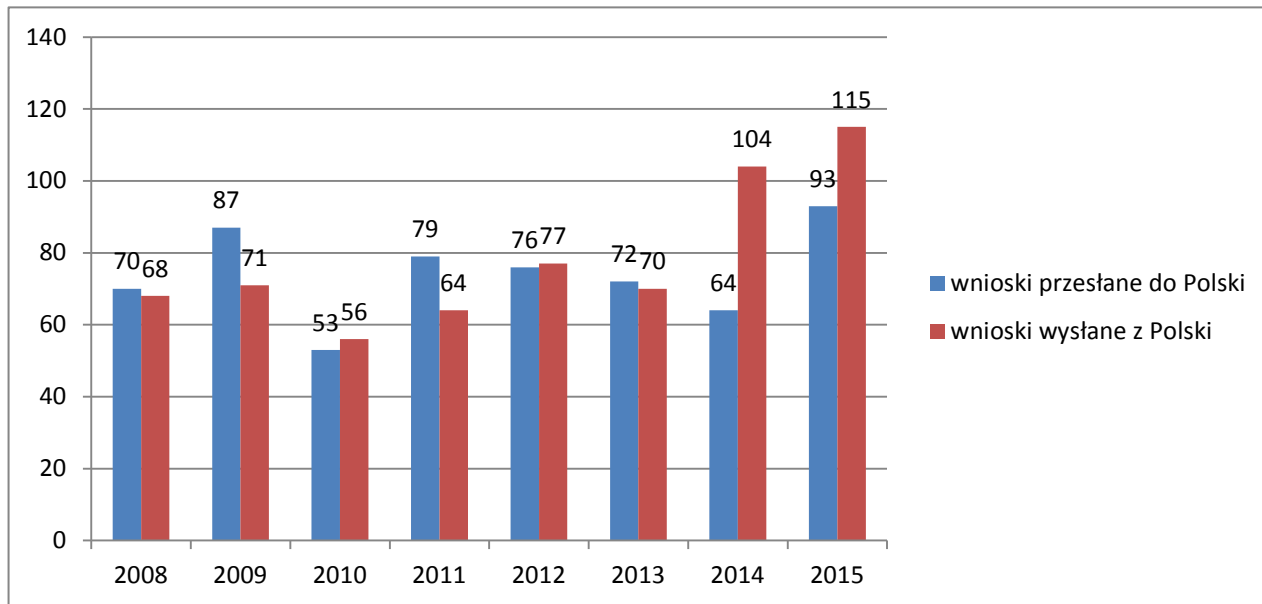
- Europejską Konwencją sporządzoną w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. *o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem* (Dz. U. z 1996 r. poz. 134 i 135 oraz z 1997 r. poz. 196),
- Konwencją haską z dnia 25 października 1980 r. *dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę* (Dz. U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085), dalej „konwencja haska z 1980 r.”,
- Konwencją haską z dnia 19 października 1996 r. *o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci* (Dz. U. z 2010 r. poz. 1158), dalej „konwencja haska z 1996 r.”,
- rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. *o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej*, uchylającym rozporządzenie nr 1347/2000 (Dz. Urz. UE L 338 z 23.12.2003 r., str. 1 –Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.), dalej „rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003”.

Wskazana wyżej Europejska Konwencja sporządzona w Luksemburgu z 1980 r. stanowi pierwszy akt prawa międzynarodowego, który z założenia miał przeciwdziałać negatywnym skutkom transgranicznych uprowadzeń i zatrzymań dzieci. Zgodnie z treścią Konwencji, orzeczenie o pieczy nad dzieckiem (obejmujące także kontakty z dzieckiem) lub o przywróceniu pieczy nad dzieckiem wydane przez państwo-stronę Konwencji jest respektowane i wykonywane przez innych jej sygnatariuszy, po przeprowadzeniu w tym przedmiocie regulowanego przez Konwencję postępowania uproszczonego.

W przypadku przywołanej konwencji haskiej z 1980 r. celem regulacji jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom międzynarodowego uprowadzenia lub zatrzymywania dziecka oraz ochrona prawa do odwiedzin dziecka przyznanego określonej osobie przez prawo państwa-miejsca stałego pobytu dziecka, naruszonego wskutek uniemożliwienia lub utrudnienia jego wykonywania. Postępowanie wszczęte na podstawie przepisów wyżej wymienionej konwencji ma doprowadzić do przywrócenia stanu faktycznego i prawnego, jaki istniał przed jego bezprawnym naruszeniem.

Pozostałe przywołane akty stanowią zbiór przepisów regulujących zasady wydawania, uznawania i wykonywania orzeczeń zapadłych w tego typu sprawach na poziomie międzynarodowym i unijnym.

Dane statystyczne obrazujące ilość wniosków prowadzonych w trybie konwencji haskiej z 1980 r. wskazują na wzrost ilości wniosków składanych w tym trybie.

Kraje, do których i z których najczęściej przesyłane są wnioski przedstawiono poniżej:

– wnioski przesłane do Polski

– wnioski wysłane z Polski

	<u>93</u>	<u>115</u>
Albania	-	1
Australia	-	1
Belgia	3	2
Brazylia	1	1
Cypr	-	1
Dania	2	-
Francja	4	3
Hiszpania	4	-
Holandia	4	7
Hong-Kong	1	-
Irlandia	6	3
Islandia	-	1
Kanada	-	1
Niemcy	15	30
Norwegia	3	7
Stany Zjednoczone	4	2
Szwajcaria	1	2
Szwecja	2	1
Ukraina	2	-
Węgry	1	-
Włochy	10	5
Wielka Brytania	30	47

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W celu uregulowania przedmiotowego zagadnienia konieczna jest nowelizacja ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.” oraz niektórych innych ustaw, regulujących postępowanie w przedmiotowym zakresie.

Projekt przewiduje między innymi:

- 1) powierzenie rozpoznawania spraw dotyczących bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. jednemu sądowi okręgowemu z obszaru danej apelacji jako sądowi I instancji, co spowoduje przyspieszenie postępowań oraz pozytywnie wpłynie na profesjonalizm ich rozpoznawania;
- 2) wdrożenie norm dopuszczających uzyskiwanie zgody udzielanej przez polski sąd opiekuńczy na umieszczenie w pieczy zastępczej dziecka przez sąd lub organ innego państwa członkowskiego UE lub strony konwencji haskiej z 1996 r.;
- 3) wprowadzenie regulacji mających na celu usprawnienie wykonywania orzeczeń o odebraniu dziecka;
- 4) wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego w postępowaniach w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.;
- 5) określenie trybu uzyskiwania danych o potencjalnej rodzinie zastępczej i zasad pobytu w pieczy zastępczej w ramach nowelizacji k.p.c. oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 6) przyznanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie kompetencji do rozpoznawania apelacji od postanowień sądów okręgowych dotyczących bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką wydawanych w postępowaniu prowadzonym na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., co umożliwi pełną realizację prawa do sądu oraz wyczerpanie krajowej drogi odwoławczej;
- 7) przyznanie Prokuratorowi Generalnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Rzecznikowi Praw Dziecka uprawnienia do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego w sprawach dotyczących bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, o których mowa w konwencji haskiej z 1980 r.;
- 8) umocowanie kuratora i Policji do efektywnego odebrania dziecka w przypadku jego ukrycia oraz przeprowadzania czynności mających na celu ujawnienie miejsca jego przebywania;
- 9) uprawnienie Policji do przetwarzania danych osób, których dotyczy postanowienie o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz osób zobowiązanych postanowieniem do jego wykonania, a także tych, wskazanych we wniosku jako osoby, które dokonały uprowadzenia lub zatrzymania dziecka lub je ukrywają;
- 10) wprowadzenie zmian mających na celu poprawę pracy kuratorów i czynności wykonywanych przez nich na potrzeby przedmiotowych postępowań;
- 11) zwiększenie uprawnień Ministra Sprawiedliwości jako organu centralnego przez możliwość uzyskiwania informacji o miejscu pobytu dziecka także za pośrednictwem Policji;
- 12) określenie trybu postępowania przed polskim organem centralnym.

Projektowane rozwiązania zmierzają do ochrony dobra dziecka i poprawy skuteczności wykonywania orzeczeń w przedmiocie powrotu dziecka za granicę lub odmowy takiego powrotu. Należy także podkreślić znaczenie niniejszego projektu dla obywateli, którzy właśnie w tak ekstremalnych okolicznościach powinni doświadczać natychmiastowej możliwości ochrony swych praw.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Państwa, strony konwencji zobowiązały się do podjęcia wszelkich stosownych środków dla zapewnienia w granicach ich terytoriów realizacji celów konwencji. W tym celu wykorzystują one środki prawne dostępne w ich systemach prawnych.

Zakładane zmiany polskiego k.p.c. przewidują powierzenie rozpoznawania spraw z zakresu konwencji haskiej z 1980 r. dotyczących bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka wybranym sądom okręgowym i jednemu sądowi apelacyjnemu, co pozwoli na specjalizację sędziów, jak i koncentrację dostępności tłumaczy i profesjonalnych pełnomocników.

Zbliżone rozwiązanie występuje również między innymi w systemach prawnych krajów – stron wyżej wymienionej konwencji:

- w Niemczech istnieje sądownictwo specjalistyczne. Organ centralny może złożyć wniosek w jednym z 22 sądów specjalistycznych, to znaczy wyznaczonych do rozpatrywania spraw z zakresu konwencji,
- w Szwecji również istnieją wyspecjalizowane organy sądowe do rozpatrywania spraw z zakresu tej konwencji. Wskazane są trzy sądy na różnych szczeblach instancji,
- na Węgrzech powołano dwuinstancyjne sądownictwo specjalistyczne,
- w Wielkiej Brytanii sądownictwo specjalistyczne istnieje na szczeblu centralnym. Przewidziano funkcjonowanie po jednym sądzie w każdej z części Zjednoczonego Królestwa,
- Szwajcaria przewiduje specjalistyczne uregulowania w zakresie właściwości sądów do postępowań w oparciu o konwencję haską z 1980 r. Sprawy rozpatrują sądy najwyższe w poszczególnych kantonach (1 instancja) oraz Federalny Sąd Najwyższy (2 instancja).

W Szwajcarii funkcjonuje przymus adwokacki dla stron postępowania. Natomiast w Niemczech, Szwecji, na Węgrzech i w Wielkiej Brytanii brak jest przymusu adwokackiego w tych sprawach. Warto zaznaczyć, że jest on jednak rekomendowany.

Również problematyka zapobiegania ukrywaniu się uczestnika postępowania z dzieckiem, w poszczególnych krajach została uregulowana odmiennie dla poszczególnych krajów. Prawodawstwo niemieckie, szwedzkie, brytyjskie i szwajcarskie przewiduje szeroką gamę uprawnień w zakresie środków zabezpieczających. Znajduje się wśród nich również nałożenie przez organ prowadzący postępowanie obowiązku złożenia paszportu dziecka, a także uczestnika postępowania. Jedynie na Węgrzech nie przewiduje się możliwości zabezpieczenia przed ukrywaniem się uczestnika postępowania z dzieckiem.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Dzieci objęte ochroną przewidzianą konwencją haską z 1980 r.	Rocznie z Rzeczypospolitej Polskiej i do Rzeczypospolitej Polskiej kierowanych jest ok. 100 wniosków w sprawach prowadzonych w trybie konwencji haskiej z 1980 r. Z uwagi na zwiększoną migrację należy przyjąć, że liczba ta wzrośnie do ok. 300 dzieci rocznie.		Przeciwdziałanie negatywnym skutkom międzynarodowego uprowadzania lub zatrzymywania dziecka.
Prokurator Generalny			Umożliwienie złożenia skargi kasacyjnej w przedmiotowych sprawach.
Minister Sprawiedliwości			Zwiększenie uprawnień w zakresie pozyskiwania informacji. Przyznanie funkcji organu centralnego, wykonującego zadania przewidziane w konwencjach i rozporządzeniu wskazanych w pkt 1 OSR.
Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka			Umożliwienie złożenia skargi kasacyjnej w przedmiotowych sprawach.
Strony postępowania	Rocznie z Rzeczypospolitej Polskiej i do Rzeczypospolitej Polskiej kierowanych jest ok 100 wniosków w sprawach prowadzonych w trybie wyżej wymienionych konwencji.		Poprawa skuteczności wykonywania orzeczeń w przedmiocie zwrotu dziecka za granicę lub odmowy takiego zwrotu.
Osoby wykonujące zawód adwokata	16 016	Dane MS (stan na dzień 31.12.2016 r.)	Wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego w sprawach o odebranie osób podlegających władzy rodzicielskiej lub pozostających pod opieką, prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.
Osoby wykonujące zawód radcy prawnego	32 299	Dane MS (stan na dzień 31.12.2016 r.)	Wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego w sprawach o odebranie osób podlegających władzy rodzicielskiej lub

			pozostających pod opieką, prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.
Sądy powszechne	317 SR 45 SO 11 SA SN	Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016 (GUS)	Zwiększenie obowiązków informacyjnych sądów. Koncentracja rozpoznawania spraw wszczętych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w jednym SO z obszaru danej apelacji. Powierzenie SA w Warszawie rozpoznawania apelacji od postanowień SO ww. sprawach oraz możliwość złożenia skargi kasacyjnej do SN w tych sprawach.
Podmioty uprawnione do odebrania dzieci, które są ukrywane przez osoby zobowiązane do ich wydania	W 2015 r. do zespołów kuratorskich wpłynęło 1249 spraw o odebranie osób podlegających władzy rodzicielskiej, zaś z roku poprzedniego pozostało 91 spraw. Brak jest danych ile spośród osób podlegających przymusowemu odebraniu jest ukrywanych.	Ministerstwo Sprawiedliwości (na podstawie sprawozdań sądów powszechnych)	Poprawa skuteczności wykonywania orzeczeń w przedmiocie zwrotu dziecka za granicę lub odmowy takiego zwrotu.
Kuratorzy sądowi	Kuratorzy rodzinni – 2024,75 etatu	Dane własne Ministerstwa Sprawiedliwości (sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40R za rok 2016)	Nałożenie dodatkowych obowiązków i uprawnień w celu poprawy skuteczności wykonywania postanowień o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.
Policja			Nałożenie dodatkowych obowiązków i uprawnień w celu poprawy skuteczności wykonywania postanowień o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.
Jednostki samorządu terytorialnego	380 samorządów powiatowych		Określenie sposobu finansowania pobytu (i dowozu) dzieci w pieczy zastępczej umieszczonych w polskiej pieczy zastępczej przez sądy obcych państw – jako zadanie zleczone z zakresu administracji rządowej.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości, stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin

pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt ustawy został przekazany do zaopiniowania:

- 1) Krajowej Radzie Sądownictwa;
- 2) Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego;
- 3) Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych.

Projekt ustawy został przekazany do konsultacji:

- 1) prezesom sądów apelacyjnych;
- 2) Stowarzyszeniu Sędziów Rodzinnych w Polsce;
- 3) Stowarzyszeniu Sędziów „Themis”;
- 4) Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”;
- 5) Stowarzyszeniu Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”;
- 6) Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Asystentów Sędziów;
- 7) Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Referendarzy Sądowych;
- 8) Krajowej Radzie Kuratorów;
- 9) Rzecznikowi Praw Obywatelskich;
- 10) Rzecznikowi Praw Dziecka;
- 11) Fundacji Court Watch Polska;
- 12) Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę;
- 13) Fundacji Panoptykon;
- 14) Porozumieniu Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
- 15) Krajowej Radzie Radców Prawnych;
- 16) Naczelnej Radzie Adwokackiej.

W toku konsultacji publicznych i opiniowania w nadesłanych stanowiskach uwagi zgłosili: Sąd Najwyższy, Krajowa Rada Sądownictwa, Generalny Inspektor Danych Osobowych, Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, Krajowa Rada Kuratorów, Naczelna Rada Adwokacka oraz Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Część uwag została uwzględniona. Uwagi omówiono w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2017 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
<i>ROK</i>	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Dochody ogółem	0,00	0,48	0,54	0,56	0,58	0,61	0,63	0,65	0,68	0,71	0,74	6,18
Budżet państwa	0,00	0,19	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23	0,23	0,24	0,25	0,25	2,25
ZUS	0,00	0,14	0,16	0,16	0,17	0,18	0,19	0,20	0,20	0,21	0,22	1,83
NFZ	0,00	0,07	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12	0,12	0,98
JST	0,00	0,07	0,08	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12	0,94
FP	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,18
Wydatki ogółem	0,00	11,68	11,71	11,79	11,88	11,97	12,07	12,17	12,27	12,39	12,51	120,42
Budżet państwa	0,00	11,68	11,71	11,79	11,88	11,97	12,07	12,17	12,27	12,39	12,51	120,42
utworzenie 21 stanowisk pracy – (utworzenie jednego stanowiska 9000 zł)	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19
wynagrodzenia z pochodnymi dla 7 etatów sędziowskich oraz dwr, ZFŚS	0,00	1,03	1,17	1,23	1,30	1,37	1,45	1,53	1,61	1,70	1,80	14,18
wynagrodzenia z pochodnymi dla 14 etatów urzędniczych oraz dwr, ZFŚS	0,00	0,74	0,82	0,84	0,86	0,88	0,90	0,92	0,94	0,97	0,99	8,86
Wydatki związane z umieszczeniem dzieci w polskiej pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia obcego sądu	0,00	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	9,72	97,20
Saldo ogółem	0,00	-11,20	-11,17	-11,23	-11,30	-11,36	-11,44	-11,52	-11,59	-11,68	-11,77	-114,24

budżet państwa	0,00	-11,49	-11,50	-11,58	-11,66	-11,75	-11,84	-11,94	-12,03	-12,14	-12,26	-118,17
ZUS	0,00	0,14	0,16	0,16	0,17	0,18	0,19	0,20	0,20	0,21	0,22	1,83
NFZ	0,00	0,07	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12	0,12	0,98
JST	0,00	0,07	0,08	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12	0,94
FP	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,18

Źródła finansowania	<p>Wprowadzenie wskazanych regulacji spowoduje zwiększone wydatki dla budżetu państwa w części 15 „Sądy Powszechny”, z uwagi na potrzebę stworzenia nowych etatów orzeczniczych oraz urzędniczych do obsługi spraw objętych materią projektowanych regulacji.</p> <p>Wydatki na finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej umieszczonych w polskiej pieczy zastępczej przez sądy obcych państw (w tym dowozu i ewentualnie powrotu) są nowym zadaniem wynikającym z międzynarodowych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej. Z uwagi na fakt, że średni koszt utrzymania dziecka w pieczy zastępczej wynosi ok. 2700 zł miesięcznie, a rocznie ok. 300 dzieci jest umieszczanych w polskiej pieczy zastępczej przez sądy zagraniczne, oznacza to, że łączny koszt finansowania pobytu i transportu dzieci umieszczonych w polskiej pieczy zastępczej przez sądy obcych państw wyniesie ok. 9,72 mln zł rocznie.</p> <p>Koszt pobytu i transportu dzieci umieszczonych w polskiej pieczy zastępczej będzie finansowany w ramach zwiększonych o 9,72 mln zł rocznie środków zabezpieczonych w rezerwie celowej poz. 53 – Środki na finansowanie lub dofinansowanie zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (w tym na prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej).</p>
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Zmiany obciążenia zadaniami Ministra Sprawiedliwości w związku z pełnieniem funkcji organu centralnego na gruncie proponowanych rozwiązań zostały wskazane w pkt 2 OSR, a ich szczegółowe omówienie znalazło się w uzasadnieniu do przedmiotowego projektu. Z uwagi na niewielką prognozowaną liczbę spraw regulowanych przez proponowane unormowania, wykonywanie obowiązków z tego tytułu nie wpłynie w sposób istotny na pracę Ministerstwa Sprawiedliwości, a tym samym nie będzie generować dodatkowych kosztów.</p> <p>W wyniku wejścia w życie projektowanej ustawy sprawy prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. będą rozpatrywane w pierwszej instancji w jedenastu sądach okręgowych. Konieczność skierowania nowych etatów do sądów okręgowych i Sądu Apelacyjnego w Warszawie ma na celu zapewnienie potencjału orzeczniczego jednostkom, które sprawy te będą rozpatrywały po wejściu w życie ustawy. Ustawa nie tworzy bowiem nowej kategorii spraw, a wskazuje inne jednostki (położone wyżej w hierarchii sądownictwa) właściwe do ich rozpoznania. Tym samym zmiana ta spowoduje zwiększenie obciążeń w sądach okręgowych i w jednym sądzie apelacyjnym. Podkreślić też należy, że pomimo, iż sprawy trafią do 11 sądów okręgowych, to zgłoszone potrzeby etatowe dotyczą jedynie 4–5 sądów, do których wpływać będzie najwięcej spraw. Pozostałe sądy okręgowe będą wzmacniane, w dłuższej perspektywie czasowej, etatami funkcjonującymi już w ramach sądownictwa powszechnego.</p> <p>Konieczne jest natomiast wzmocnienie etatowe Sądu Apelacyjnego w Warszawie (o 2 etaty sędziowskie oraz 4 etaty urzędnicze). Jednostka ta jest aktualnie obciążona znacznie powyżej średnich w kraju i dalsze zwiększanie jej kognicji, bez wsparcia kadrowego, grozi jej paraliżem. Powyższe etaty są więc niezbędne dla zachowania sprawności postępowania na tym szczeblu sądownictwa.</p> <p>Potrzeby kadrowe w powyższym zakresie oszacowano na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 etatów sędziowskich oraz 10 etatów urzędniczych dla 4–5 sądów I instancji, do których wpływać będzie najwięcej wniosków, oraz – 2 etatów sędziowskich oraz 4 etatów urzędniczych dla jedyne go sądu odwoławczego (Sąd Apelacyjny w Warszawie). <p>Należy wskazać, iż jako podstawy dokonanych wyliczeń przyjęto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dla etatów urzędniczych wynagrodzenia w 2018 r. zostały przyjęte na poziomie 3600 zł, w latach 2019–2027 wynagrodzenia dla urzędników zostały powiększone o wskaźnik inflacji z roku poprzedniego zgodnie z Załoženiami projektu budżetu państwa na rok 2018 i Propozycją średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na rok 2018 oraz informacji o prognozowanych wielkościach makroekonomicznych stanowiących podstawę do opracowania projektu ustawy budżetowej na

rok 2018.

Wskaźniki inflacji w latach 2019–2027 zostały przyjęte zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju i Finansów dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (Aktualizacja maj 2017 r.),

- 2) dla etatów sędziowskich do wyliczeń dla 2018 r. przyjęto średnie wynagrodzenie sędziego sądu okręgowego w wysokości 11 437,00 zł, natomiast dla sędziego sądu apelacyjnego 13 906,00 zł, co uwzględnia powiększenie wynagrodzeń na rok 2018 o wskaźnik 4,85% – prognozowane przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w drugim kwartale roku 2017 w wysokości 4 214 zł – stosownie do wytycznych Ministra Rozwoju i Finansów do opracowania materiałów do projektu budżetu państwa w części 15 Sądy powszechne. Na kolejne lata przyjęte zostały wskaźniki wynikające z Wytycznych Ministra Rozwoju i Finansów dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (Aktualizacja maj 2017 r.), na lata 2019–2020 – wskaźnik przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej, na lata 2021–2027 – wskaźnik tempo wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej – w ujęciu nominalnym.

Wskazane w tabeli wydatki związane z wynagrodzeniami uwzględniają, począwszy od 2019 r., stosowne powiększenia wynagrodzeń pracowników o dodatkowe wynagrodzenie roczne.

Specyfika spraw objętych treścią omawianej regulacji i konwencyjny wymóg ich szybkiego rozpoznania wymagają zapewnienia wyspecjalizowanej kadry orzeczniczej na poszczególnych szczeblach struktury sądownictwa powszechnego. Do kluczowych elementów dla zachowania zalecanego w konwencji haskiej z 1980 r. (a także w projekcie omawianej ustawy) sześciotygodniowego terminu załatwienia sprawy należy potencjalna możliwość natychmiastowego podjęcia czynności w sprawie. Niezbędnym jest ustalenie lub potwierdzenie miejsca pobytu dziecka, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, przeprowadzenie wstępnych rozmów z osobą dokonującą uprowadzenia lub jej bliskimi. Czynności te – co oczywiste – częstokroć muszą być przeprowadzone w bardzo dużej odległości od siedziby sądu właściwego do rozpoznania sprawy (wedle projektu sądu okręgowego orzekającego w miejscowości będącej siedzibą sądu apelacyjnego). Choć podejmowanie tych czynności może częstokroć wiązać się z koniecznością współpracy z sędzią rodzinnym oraz kuratorem danego sądu rejonowego (ze względu na znaczne odległości np. Ostródy od Białegostoku, czy Włocławka od Gdańska), to nie można wykluczyć niezbędności podjęcia pewnych czynności przez sędziego orzekającego w sprawie. W sytuacji takiej oczywistym jest „oderwanie” sędziego od bieżących spraw w ramach jego referatu. Jako niezbędna jawi się również konieczność „specjalizacji” sędziów na wskazanych szczeblach sądownictwa, która może być zapewniona tylko i wyłącznie przez ustalenie takiego zakresu czynności, który zapewni możliwość natychmiastowego zajęcia się sprawą.

Konsekwencją przydzielenia etatów sędziowskich jest konieczność zapewnienia kadry urzędniczej niezbędnej przy wykonywaniu zadań sędziów. Brak zapewnienia wsparcia etatowego dla wskazanych sądów negatywnie wpłynie na sprawność postępowania w pozostałych sprawach rozpoznawanych przez te jednostki.

Ponadto projekt przewiduje możliwość zwolnienia wnioskodawcy, o którym mowa w przedmiotowym projekcie, z ponoszenia kosztów tłumaczenia wniosków i niezbędnej dokumentacji, w sytuacjach, w których wykaże on, że nie może ponieść tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, lub w przypadku osoby niebędącej osobą fizyczną, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie, jak również samodzielne tłumaczenie przez organ centralny wniosku, pochodzącego z zagranicy, sporządzanego na podstawie przepisów konwencji haskiej z 1996 r. lub rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 w sytuacji, w której dobro dziecka może być zagrożone.

Zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego (Dz. U. poz. 131, z późn. zm.), wysokość wynagrodzenia tłumacza przysięgłego za sporządzenie poświadczonego tłumaczenia, dokonanego na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej prezentuje się następująco:

- 1) za stronę tłumaczenia na język polski:
  - a) z języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego – 23 zł,
  - b) z innego języka europejskiego i z języka łacińskiego – 24,77 zł,
  - c) z języka pozaeuropejskiego posługującego się alfabetem łacińskim – 30,07 zł.
  - d) z języka pozaeuropejskiego posługującego się alfabetem niełacińskim lub ideogramami – 33,61 zł;
- 2) za stronę tłumaczenia z języka polskiego:
  - a) na język angielski, niemiecki, francuski i rosyjski – 30,07 zł,
  - b) na inny język europejski i na język łaciński – 35,38 zł,
  - c) na język pozaeuropejski posługujący się alfabetem łacińskim – 40,69 zł,
  - d) na język pozaeuropejski posługujący się alfabetem niełacińskim lub ideogramami – 49,54 zł.

Z uwagi na fakt, iż większość spraw regulowanych przez projektowany akt prawny pochodzić będzie z krajów, w których obowiązują języki wskazane w wyżej wymienionym pkt 1 lit. a, należy założyć, że w największej mierze zastosowanie będzie miała określona tam stawka za stronę tłumaczenia.

Zakładając, że w zależności o potrzeb w danej sprawie (ok. 300 tego rodzaju spraw rocznie), tłumaczenie może obejmować od 1 do 100 lub więcej stron, roczne koszty w tym zakresie mogą kształtować się na poziomie od ok 7 tys. zł do ok. 70 tys. zł. Na obecnym etapie trudno zatem jednoznacznie wskazać wysokość tego rodzaju kosztów, a co za tym idzie, nie jest możliwe precyzyjne określenie wpływu na budżet państwa w tym zakresie.

Ponadto, projekt ustawy zakłada wprowadzenie przymusu zastępstwa uczestników postępowania w sprawach o odebranie osób podlegających władzy rodzicielskiej lub pozostających pod opieką, prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., co przewiduje dodany art. 578² k.p.c.

Szczegółowe zasady ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu są przedmiotem regulacji rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości:

- z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1714) oraz
- z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715).

W obu rozporządzeniach § 2 stanowi, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują opłatę ustaloną zgodnie z przepisami danego rozporządzenia oraz niezbędne i udokumentowane wydatki odpowiednio adwokata i radcy prawnego, przy czym zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 4 opłata w tego rodzaju sprawach wynosi 120 zł.

Z uwagi na specyfikę spraw regulowanych projektowanym aktem prawnym należy przyjąć, że wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego w takich przypadkach nie powinno wywrzeć znaczącego wpływu dla budżetu w przypadku zwolnienia uczestników postępowania od kosztów zastępstwa procesowego, w związku z czym ewentualne koszty z tego tytułu zostaną pokryte w ramach dotychczasowych środków i nie będą generowały dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa.

Skutki rozwiązań przewidzianych przedmiotowym projektem ustawy oddziaływać będą także na kuratorów sądowych i nie ograniczą się wyłącznie do postępowań, o których mowa w art. 20. Ich usytuowanie w k.p.c. sprawia, że będą one obowiązywały kuratorów sądowych wykonujących zarządzenie lub orzeczenie sądu również w zakresie jurysdykcji krajowej.

Projektowane przepisy ustawy zakładają możliwość zlecenia zawodowym kuratorom sądowym wywiadów środowiskowych u osób wymienionych we wniosku, o którym mowa w art. 20 oraz w miejscu zamieszkania lub pobytu małoletniego, a także w miejscu zamieszkania potencjalnych kandydatów do pełnienia rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka (art. 21 ust. 1 pkt 3 i ust. 2). Nadto przewidują możliwość zlecenia wywiadów środowiskowych kuratorom sądowym u kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka we wszystkich sprawach uwzględnionych w art. 579² § 1 k.p.c. oraz przewidują możliwość udziału kuratora sądowego przy czynności przeszukania pomieszczeń przez Policję (art. 579³ k.p.c.).

Z informacji zamieszczonych na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczących liczby wniosków prowadzonych w trybie konwencji haskiej 1980 r. wynika, że ich liczba kształtowała się w sposób przedstawiony w zamieszczonej poniżej tabeli.

ROK	PRZEKAZANE DO POLSKI	WYSLANE Z POLSKI
2013	72	70
2014	64	104
2015	93	115
2016	105	85

Zakładać należy, że nawet jeśli projekt przewiduje możliwość zlecenia kuratorom sądowym wywiadów środowiskowych przez sąd, to w praktyce wywiady takie będą zlecane w każdej ze spraw z kategorii określonej przepisem.

Na tej podstawie przyjąć można, iż prognozowaną, średnią liczbę wywiadów środowiskowych zleczanych kuratorom sądowym w tej kategorii spraw, odzwierciedlają dane liczbowe uwzględnione w powyższym zestawieniu tabelarycznym.

Ze znacznym wzrostem liczby wywiadów środowiskowych zleczanych przez sąd do wykonania zawodowym kuratorom sądowym łączy się propozycja przewidziana art. 26 pkt 5 projektowanej ustawy, która przewiduje dodanie art. 579³ k.p.c. Tym samym sąd, w każdej sprawie dotyczącej umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, będzie miał możliwość zlecenia kuratorowi sądowemu przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Z danych zawartych w sprawozdaniu MS-S16R za rok 2015 wynika, że wpływ spraw o umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej zamknął się liczbą 4405 spraw, a z MS-S16/18 w 2016 roku – 4131 spraw. Można zatem przyjąć, że liczba wywiadów w tej kategorii spraw zleczanych do wykonania kuratorom sądowym będzie stanowiła wielokrotność wpływu, gdyż sąd będzie miał możliwość zlecenia kuratorowi sądowemu zarówno wywiadu w miejscu zamieszkania małoletniego (na zasadach określonych w art. 570¹ k.p.c.), jak i w miejscu zamieszkania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (na podstawie projektowanego art. 579³ k.p.c.). Może ona być zatem nawet dwukrotnie wyższa od liczby rocznego wpływu spraw o ustanowienie rodziny zastępczej.

Trudno oszacować obciążenia kuratorów sądowych związane z obecnością podczas wykonywania czynności przeszukania pomieszczeń przez funkcjonariuszy policji. Liczba orzeczeń, w których kuratorzy sądowi wykonywali czynności związane z odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej, na zasadach określonych w art. 598⁶⁻¹² k.p.c., według danych uwzględnionych w statystyce MS-S40, wyniosła odpowiednio 1249 spraw w roku 2015 i 1095 spraw w roku 2016. Biorąc pod uwagę trudności, na jakie napotykają kuratorzy sądowi przy wykonywaniu tych orzeczeń, prawdopodobne wydaje się, iż przynajmniej w połowie spośród nich zajdą okoliczności, które uzasadniać będą dokonanie przeszukania pomieszczeń przez funkcjonariuszy Policji na zlecenie sądu. Wysoce prawdopodobnym jest również, iż funkcjonariusze Policji korzystając będą z przysługujących im uprawnień do żądania obecności kuratora sądowego przy wykonywaniu tej czynności. Oznacza to, że kuratorzy sądowi każdego roku uczestniczyliby w około 600 przeszukaniach.

Proponowane unormowania przewidują także zaangażowanie Policji w niektóre działania prowadzone w ramach przepisów projektu. Z uwagi na brak danych dotyczących skali zadaniowania Policji związanych z transgranicznym, bezprawnym uprowadzeniem dziecka lub bezprawnym zatrzymaniem dziecka oraz dużą indywidualizacją sytuacji przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej przez kuratora sądowego i udzielania pomocy Policji przy tej czynności (bardzo różny czas trwania tej czynności oraz jej częstotliwość), wskazanie nawet przybliżonego czasu służby policjanta oraz jego nakładu pracy we wskazanych sytuacjach napotyka na znaczne trudności.

W odniesieniu do wyliczenia rocznych kosztów realizacji zadań Policji wprowadzonych projektem ustawy, zgodnie z informacją Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości, przyjęto liczbę rocznie 30 sytuacji udzielania pomocy kuratorowi sądowemu podczas czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej. Kolejnym całkowicie nowym zadaniem jest dokonanie przez Policję na polecenie sądu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu. Na chwilę obecną trudno oszacować obciążenie funkcjonariuszy Policji związane z przeszukiwaniem pomieszczeń na podstawie proponowanego art. 598^{11a} k.p.c. Przepis ten odnosi się do wszystkich sytuacji, w których istnieje trudność

z ustaleniem miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu, a nie tylko tych, które wynikają z przepisów prawa międzynarodowego, będących przedmiotem regulacji w projektowanej ustawie. Należy jednakże założyć, że przy realizacji tego typu zadań niezbędny będzie udział co najmniej 2 funkcjonariuszy Policji. W przypadku realizacji zadań wskazanych w art. 19 i art. 21 ust. 3 projektu ustawy, najczęściej będą się one wiązały z koniecznością przemieszczenia się (pieszo lub pojazdem służbowym) w określone miejsce pobytu danej osoby, wykonania czynności zbliżonych do wywiadu środowiskowego, czy też sprawdzenia dostępnych w Policji systemów informatycznych.

Na potrzeby oszacowania kosztów ponoszonych przez Policję związanych ze zwiększeniem nakładu pracy policjantów w związku z projektem ustawy, przyjęto rozwiązanie opierające się na wyliczeniu przeciętnej stawki godzinowej funkcjonariusza Policji, która wyliczana jest na podstawie przeciętnego miesięcznego uposażenia policjantów określanego w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wielokrotności kwoty bazowej, stanowiącej przeciętne uposażenie policjantów.

Uwzględniając determinanty szacowania kosztów, można przyjąć następujące warianty ich wyliczania:

- zapewnienie przez Policję pomocy kuratorowi sądowemu podczas czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej: stawka godzinowa – 26,69 zł x 2 policjantów = 53,38 zł za godzinę wsparcia,
53,38 zł x 30 czynności = 1601,40 zł (przy założeniu, że każda z tych czynności trwała nie więcej niż 1 godzinę);
- przeszukanie pomieszczeń i innych miejsc na polecenie sądu w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu: stawka godzinowa – 26,69 zł x 2 policjantów = 53,38 zł za godzinę wsparcia,
53,38 zł x 600 czynności = 32 028 zł (przy założeniu, że każda z tych czynności trwała nie więcej niż 1 godzinę);
- czynność ustalenia przez Policję miejsca pobytu dziecka (na podstawie art. 19 projektu ustawy): stawka godzinowa – 26,69 zł za 1 godzinę czynności niezbędnych do wykonania ustaleń,
- czynność ustalenia przez Policję miejsca pobytu dziecka (na podstawie art. 19 projektu ustawy): stawka ryczałtowa – 20 zł,
- zebranie informacji, o które zwrócił się sąd (na podstawie art. 21 ust. 3 projektu ustawy): stawka godzinowa – 26,69 zł za 1 godzinę czynności niezbędnych do wykonania ustaleń,
- zebranie informacji, o które zwrócił się sąd (na podstawie art. 21 ust. 3 projektu ustawy): stawka ryczałtowa – 20 zł.

Zgodnie z projektem ustawy, ze wskazanych powyżej zadań całkowicie nową kategorię czynności wykonywanych przez Policję stanowią dokonywane na polecenie sądu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu. Szacunkowa liczba takich przeszukań wynosi ok. 600. Oznacza to, że w skali roku to 1,6 czynności na dzień. Należy podkreślić, że w czynności tej uczestniczy co najmniej 2 funkcjonariuszy Policji. Z uwagi na stosunkowo niewielkie koszty dokonania tego rodzaju czynności, można uznać je za wartość pomijalną w skali OSR.

Pozostałe wskazane czynności Policji wynikające z projektu ustawy nie są nowymi zadaniami, gdyż realizowane są w oparciu o obecnie obowiązujące przepisy. Niemniej projektowane przepisy z pewnością zwiększą liczbę tych czynności, co spowoduje dodanie zadań policjantom w jednostkach organizacyjnych Policji.

Dodatkowo w projekcie ustawy przewidziano wprowadzenie zmian w zakresie dodania nowych kategorii osób, o których Policja może gromadzić i przetwarzać informacje, w tym dane osobowe (art. 27 projektu). Obecnie funkcjonujące rozwiązania prawne i techniczne nie przewidują gromadzenia przez Policję informacji, w tym danych osobowych o:

- 1) osobach wskazanych we wniosku sporządzonym na podstawie art. 3 konwencji haskiej z 1980 r., które uprowadziły lub zatrzymały osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką lub osobę tę ukrywającą;
- 2) osobach zobowiązanych do wykonania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, w przypadku gdy sąd lub inny organ zwrócił się do Policji o ustalenie miejsca pobytu tej osoby;
- 3) osobach uprowadzonych lub zatrzymanych lub osobach podlegających władzy rodzicielskiej lub pozostających pod opieką, podlegających odebraniu na podstawie postanowienia.

Związane z powyższym niezbędne modyfikacje techniczne Krajowego Systemu Informacyjnego Policji zostaną pokryte z dotychczasowych środków i nie będą generowały dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa.

Skutki finansowe wynikające z projektowanych regulacji nie będą miały wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego. Zapewnienie opieki dzieciom skierowanym z zagranicy do polskiej pieczy zastępczej będzie bowiem zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej – art. 181 pkt 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292), a zatem stanowiło będzie wydatek z budżetu państwa.

Za przyjęciem, że wymienione wyżej zadanie jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, a nie zadaniem własnym powiatu, przemawia fakt, że pomiędzy osobami umieszczanymi w pieczy zastępczej, wymienionymi w proponowanym art. 181 ust. 2a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a powiatem, na terenie którego te osoby zostają umieszczone, zwykle brak jest związku i więzi, o jakich można mówić w świetle art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z tym przepisem, wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym oraz wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Jeżeli nie można ustalić powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca jego ostatniego zameldowania na pobyt stały. Dopiero w przypadku gdy nie jest możliwe ustalenie miejsca ostatniego zameldowania dziecka na pobyt stały, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca siedziby sądu, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Logika takiej konstrukcji przepisu opiera się na przyjęciu zasady odpowiedzialności powiatu za dziecko, które na jego terenie zamieszkiwało przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Jego konsekwencją jest zasada współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, wyrażona w art. 191 ust. 9 i 10 wyżej wymienionej ustawy.

Należy zauważyć, że wśród dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia zagranicznego sądu lub innego właściwego organu mogą być osoby niemające obywatelstwa polskiego, które nigdy nie mieszkały na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W tej sytuacji zobowiązanie powiatu miejsca umieszczenia tych dzieci w pieczy zastępczej do finansowania ich pobytu w pieczy nie współgra z celem art. 191 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z proponowanym art. 35a ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jeżeli sąd lub inny organ obcego państwa wskazał kandydatów na rodzinę zastępczą albo rodzinny dom dziecka albo określoną placówkę instytucjonalnej pieczy zastępczej, w której dziecko ma być umieszczone, sąd opiekuńczy może wydać zgodę na umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej po uzyskaniu opinii starosty właściwego ze względu na miejsce przyszłego sprawowania pieczy zastępczej. W przypadku gdy finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej byłoby zadaniem własnym powiatu, opinia ta – ze względów czysto finansowych – mogłaby być opinią negatywną, a to z kolei przekładałoby się na orzeczenie sądu polskiego.

Z punktu widzenia zadań jednostek samorządu terytorialnego, umieszczenie dzieci przez sądy zagraniczne w polskich instytucjach pieczy zastępczej jest zadaniem nowym, wynikającym z międzynarodowych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, co wymaga zapewnienia przez ustawodawcę źródła finansowania zadania. Zgodnie z art. 49 ust. 1 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1453) „jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami otrzymuje z budżetu państwa dotacje celowe w wysokości zapewniającej realizację tych zadań”.

Koszty finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej będą uzależnione od liczby dzieci umieszczonych w polskiej pieczy zastępczej przez sądy państw obcych. Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że rocznie taka sytuacja może dotyczyć ok. 300 dzieci.

Średni koszt miesięczny utrzymania dziecka w pieczy zastępczej wyniesie ok. 2700 zł. Przyjęty do powyższej kalkulacji miesięczny koszt utrzymania dziecka w pieczy zastępczej dotyczy sytuacji umieszczenia dziecka przede wszystkim w formach rodzinnych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Należy przy tym uwzględnić, że rodziny zastępcze i placówki przyjmujące dziecko w sytuacjach, o których mowa w projekcie omawianej regulacji (za wyjątkiem umieszczenia u krewnych), powinny posiadać niejednokrotnie wyższe kwalifikacje niż inne rodziny zastępcze. Wówczas naturalny jest wzrost kosztów utrzymania z uwagi na specjalne wymogi stawiane opiekunom zastępczym i wzrost poziomu ich wynagrodzenia. Zauważyć należy także, że dla części takich dzieci umieszczenie w Rzeczypospolitej Polskiej będzie niejednokrotnie pierwszym pobytem w Rzeczypospolitej Polskiej, a to wymaga szczególnych warunków adaptacji, zatem również będzie skutkować wzrostem kosztów utrzymania dziecka.

W oparciu o powyższe dane można zatem wskazać, że średni koszt utrzymania dziecka umieszczonego w polskiej pieczy zastępczej przez sąd państwa obcego wyniesie ok. 9,72 mln zł rocznie.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	kwota netto wynagrodzeń obywateli zatrudnionych na nowych etatach sędziowskich		0,83	0,94	0,99	1,11	1,45	11,44
	kwota netto wynagrodzeń obywateli zatrudnionych na nowych etatach urzędników sądowych		0,43	0,48	0,49	0,52	0,58	5,20
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<p>Test MŚP stosownie do zapisów art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2017 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 460)</p> <p>Przedmiotowy projekt nie zawiera regulacji dotyczących majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej, a zatem nie podlega obowiązkowi dokonania oceny przewidywanego wpływu proponowanych rozwiązań na działalność mikro, małych i średnich przedsiębiorców, stosownie do zapisów ustawy z dnia 26 stycznia 2017 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 460).</p>						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	<p>Poprawa skuteczności wykonywania orzeczeń w przedmiocie nakazania powrotu dziecka za granicę lub odmowy takiego powrotu.</p> <p>Wprowadzenie przymusu zastępstwa uczestników postępowania w sprawach regulowanych w wyżej wymienionym akcie prawnym przez adwokatów lub radców prawnych.</p>						
	Służba kuratorska i Policja	<p>Wprowadzenie regulacji uprawniających służbę kuratorską do przeprowadzania wywiadu środowiskowego w przedmiotowych kategoriach spraw oraz poszerzenie uprawnień Policji do gromadzenia danych o określonych osobach może spowodować dodatkowy nakład pracy dla tych służb.</p>						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wyплаты wynagrodzeń dla 21 osób zajmujących nowo utworzone stanowiska w sądach powszechnych obrazuje poniższa tabela:											
	<i>w mln zł</i>											
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
kwota netto wynagrodzeń obywateli zatrudnionych na nowych etatach sędziowskich	0	0,83	0,94	0,99	1,05	1,11	1,17	1,23	1,30	1,37	1,45	11,44
kwota netto wynagrodzeń obywateli zatrudnionych na nowych etatach urzędników sądowych	0	0,43	0,48	0,49	0,50	0,52	0,53	0,54	0,56	0,57	0,58	5,20

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

tak
 nie
 nie dotyczy

zmniejszenie liczby dokumentów
 zmniejszenie liczby procedur
 skrócenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

zwiększenie liczby dokumentów
 zwiększenie liczby procedur
 wydłużenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.

tak
 nie
 nie dotyczy

Komentarz:

Zwiększenie uprawnień Ministra Sprawiedliwości jako organu centralnego, a także wprowadzenie obowiązku udzielania przez sądy i urzędy stosownych informacji.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana regulacja nie wpłynie na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 inne:

demografia
 mienie państwowe

informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu

Projekt nie będzie oddziaływał na przedmiotowe obszary.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

W okresie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projekt może zostać poddany ewaluacji w oparciu o między innymi następujące mierniki:

1. Liczba wniosków na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 i konwencji haskiej z 1996 r., skierowanych do organu centralnego – Ministra Sprawiedliwości.
2. Liczba postępowań w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, prowadzonych przez sądy okręgowe.
3. Odsetek apelacji w ww. postępowaniach skierowanych do Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz ilość skarg kasacyjnych od orzeczeń w sprawach, o których mowa w pkt 2, skierowanych do Sądu Najwyższego.

Ze względu na charakter regulacji oraz okresy agregowania danych statystycznych, ewaluacja może zostać przeprowadzona nie wcześniej niż po pełnym roku kalendarzowym obowiązywania regulacji.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1/?dtid=42&cid=24> – Profile krajów będących stronami Konwencji haskiej.

RAPORT Z KONSULTACJI

projektu ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych.

Lp.	Zgłaszający uwagę	Krytykowane założenia	Treść uwagi	Stanowisko do uwagi
1.	GIODO	Art. 19.	<p>Wyjaśnienia wymaga cel, dla którego projektodawca w art. 19 opiniowanego projektu ustanawia procedurę uprawniającą do nieodpłatnego kierowania zapytań celem poszukiwania informacji dotyczących dziecka oraz innych osób. Uprawnienie do kierowania takich zapytań będzie przysługiwało Ministrowi Sprawiedliwości, w odniesieniu do przypadków, o których mowa w art. 17 i 18 opiniowanego projektu. Wskazać należy, iż adresatem art. 17 projektu jest wnioskodawca mający miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu albo siedzibę za granicą, a art. 18 projektu dotyczy odpowiedniego stosowania art. 17 projektu do wniosku pochodzącego od wnioskodawcy mającego miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu albo siedzibę za granicą o przekazanie informacji, o których mowa w art. 55 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 albo art. 31 lit. c, art. 32 lit. a, oraz art. 34 ust. 1 Konwencji haskiej z 1996 r.</p> <p>Przy takim zredagowaniu przepisów przyjmując, iż zgodnie z treścią art. 17 in fine, Minister Sprawiedliwości podejmuje czynności <i>w celu ustalenia miejsca pobytu dziecka</i>, nie jest jasna relacja między treścią tego przepisu, a treścią art. 19 ust. 1 i 2 projektu. Jeśli bowiem Minister Sprawiedliwości ma decydować o rodzajach czynności podejmowanych w celu ustalenia miejsca pobytu dziecka, to nie jest jasne czemu (osiągnięciu jakiego celu) ma służyć mu</p>	<p>Uwaga zasługuje na uwzględnienie. Zakres art. 19 projektowanej ustawy został zawężony do ustalenia jedynie danych dotyczących miejsca pobytu dziecka, jego rodziców lub opiekuna oraz za pośrednictwem Policji aktualnego miejsca pobytu dziecka, stosownie do charakteru złożonego wniosku.</p>

		<p>uprawnienie w szczególności do nieodpłatnego zwracania się o informacje dotyczące dziecka <u>oraz innych osób</u>, o ile istnieją przesłanki, że mogą one dysponować wiedzą o miejscu pobytu dziecka (brak adresata art. 19 ust. 1 projektu).</p> <p>Stwierdzenie (zgodnie z art. 19 ust. 2 projektu), iż informacje mogą być w szczególności zawarte w: bazach, rejestrach i ewidencjach dotyczących zameldowania, ubezpieczenia społecznego, działalności gospodarczej, stanu cywilnego, karalności bądź obowiązku podatkowego, jak również postanowienia art. 19 ust. 3 projektu nie określają rodzajów danych osobowych przekazywanych na okoliczność ustalenia miejsca pobytu dziecka i ewentualnie innych osób.</p> <p>Nie jest również jasne jaka jest relacja między rodzajami informacji z ww. jednostek redakcyjnych, a treścią art. 19 ust. 3 opiniowanego projektu, zgodnie z którym <i>Minister Sprawiedliwości przekazuje informacje, o których mowa w ust. 1. Policji w celu podjęcia przez nią dalszych czynności w tym zakresie.</i> Za niezgodne z zasadą legalizmu (art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych) oraz merytorycznej poprawności i adekwatności w stosunku do celów, w jakich dane są przetwarzane (art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie danych osobowych) należy uznać zapisy art. 19 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy. Obydwie jednostki redakcyjne zawierają otwarty katalog pozyskiwanych danych (projektodawca posłużył się zwrotem: „w szczególności”), jak również nie wynika z nich czy informacje, o których mowa w art. 19 ust. 1 opiniowanej ustawy są tożsame z informacjami, o których mowa w art. 19 ust. 2 projektu.</p> <p>Konsekwencją tych uwag powinno być</p>	
--	--	---	--

		<p>Art. 27 projektu w wersji zmodyfikowanej po konferencji uzgodnieniowej.</p>	<p>przereformowanie wskazanego przepisu, co jest konieczne z punktu widzenia przygotowania regulacji zgodnej z zasadami ochrony danych osobowych i poprawnej legislacji.</p> <p>Powyższy cel jest ważny do osiągnięcia nie tylko dla dobra osób będących podmiotami danych osobowych, które mają być przetwarzane, ale także celem stworzenia przepisów wyczerpująco regulujących kompetencje podmiotów stosujących przepisy prawa, normujące m. in. przetwarzanie danych osobowych.</p> <p>Przepis ten zawiera istotne zmiany do ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn.zm.) dotyczące przetwarzania przez Policję danych osób, które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką, osób które zatrzymały lub ukrywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej takie osoby, osób zobowiązanych do wykonania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz osób uprowadzonych lub zatrzymanych w rozumieniu <i>Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r.</i> (Dz. U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528, z późn. zm.) - art 20 ust. 2ad, 2ba, 17c i d oraz 19 ustawy o Policji. Projektodawca nie wskazał dostatecznego uzasadnienia dla wyposażenia Policji w uprawnienie do przetwarzania - na zasadach określonych w ustawie o Policji - danych wyżej wskazanych osób. O ile bowiem nie budzi wątpliwości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych przyznanie Policji pewnych</p>	<p>Uwaga niezasadna. Przetwarzanie danych osób, o których mowa w projekcie, pozwoli na szybsze ustalenie miejsca pobytu dziecka. Powinno to zapewnić skuteczność wykonywania orzeczeń o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Jej brak w obecnym stanie prawnym powoduje niekorzystne dla Polski rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w kilku sprawach stwierdził naruszenie przez władze polskie art. 8 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z przedłużaniem się postępowań o wykonanie postanowień nakazujących powrót dziecka. Policja wielokrotnie wskazywała, że nie dysponuje odpowiednimi narzędziami do przeprowadzenia sprawnych poszukiwań. Chodzi tu głównie o brak stosownych zapisów w ustawie o Policji w sposób jednoznaczny nakładających na nią</p>
--	--	--	--	---

		<p>kompetencji w przedmiotowych sprawach (np. prawa do udzielania pomocy podmiotom uprawnionym, prawa do prowadzenia przeszukań lokali zajmowanych przez osoby zobowiązane do wydania dzieci), to już wysoce kontrowersyjne jest przekazywanie danych w/w osób do baz danych Policji. Przypomnieć wszak należy, iż sprawy z zakresu zatrzymania i odbierania osób podlegających władzy rodzicielskiej lub pozostających pod opieką są sprawami cywilnymi, czego nie zmienia przedłożony do zaopiniowania projekt. Tym samym rola Policji w takich sprawach, w świetle ogólnych przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.), ma charakter pomocniczy, ma ona wspierać uprawnione podmioty i organy przy zapewnieniu wykonania stosownych orzeczeń. Bezspornym jest zatem, iż taka pozycja Policji istotnie różni się od „zwykłych” zadań Policji, jakimi są zapobieganie i zwalczanie przestępstw oraz wykrywanie i ściganie ich sprawców. Co za tym idzie - przekazywanie danych, osób, które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką, osób które zatrzymały lub ukrywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej takie osoby, osób zobowiązanych do wykonania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz osób uprowadzonych lub zatrzymanych w rozumieniu <i>Konwencji</i>... do baz danych Policji jest nieuzasadnione, a - jak była już mowa wyżej - Projektodawca nie uzasadnił takiego rozwiązania. Tymczasem zamieszczenie danych (informacji) o wyżej wymienionych osobach w bazach danych Policji skutkować będzie wysoce niekorzystnymi konsekwencjami dla tych osób, gdyż zbiory danych Policji są scentralizowane. Dane osób</p>	<p>obowiązek prowadzenia poszukiwań oraz upoważnienie Policji do przetwarzania danych osobowych bez którego praca Policji nie będzie efektywna. Przepis ten stanowi uzupełnienie projektowanego art. 598^{11a} k.p.c., uprawniającego Policję do przeszukania pomieszczeń i innych miejsc.</p> <p>Wskazane w projektowanym art. 20 ust. 2ad kategorie danych będą tworzyły odrębne kategorie przetwarzanych danych od pozostałych, do których to danych dostęp w ramach samej Policji będzie odpowiednio reglamentowany. Wymienione kategorie będą odpowiednio oznaczone „do ustalenia miejsca pobytu” celem podejmowania stosownych działań, które będą bezpośrednio wskazane w zbiorze i dostępne dla policjantów.</p> <p>Wprowadzone kategorie danych będą miały inny charakter i cel przetwarzania aniżeli dane innych kategorii osób wymienionych w art. 20 ust. 2a ustawy o Policji. Celem nadrzędnym przetwarzania danych w projektowanych przepisach jest ochrona prawa i wolności osoby małoletniej, a także zapewnienie jej bezpieczeństwa. Sama zaś struktura Krajowego Systemu Informacyjnego Policji jako zbioru rozproszonego i złożonego z różnych kategorii informacji nie powinna przesądzać negatywnie o braku możliwości przetwarzania przez Policję danych wymienionych w art. 20 ust. 2ba w tym systemie. Do każdej kategorii przetwarzanych</p>
--	--	--	---

		<p>(informacje o osobach) związane z postępowaniem cywilnym, przy przyjęciu rozwiązań zaproponowanych w art. 27 projektu, znalazłyby się zatem w tym samym zbiorze, w którym znajdują się dane przestępców oraz osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa. Wydaje się, iż taka stygmatyzacja osób, które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką, osób które zatrzymały lub ukrywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej takie osoby, osób zobowiązanych do wykonania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz osób uprowadzonych lub zatrzymanych jest niewspółmierna. Jeśli bowiem dany przypadek zatrzymania lub uprowadzenia dziecka będzie w konkretnej sprawie przestępstwem w rozumieniu prawa karnego, to dane (informacje) o sprawcy takiego czynu i tak znajdują się w bazach danych Policji na zasadach ogólnych. Nie wydaje się zatem zasadne, by w tych bazach znalazły się dane wszystkich osób objętych cywilnymi postępowaniami z zakresu zatrzymania i odbierania osób podlegających władzy rodzicielskiej lub pozostających pod opieką.</p> <p>Dane raz umieszczone w bazach danych Policji są bardzo trudne do usunięcia, na co organ do spraw ochrony danych osobowych, zwracał wielokrotnie uwagę [w świetle orzecznictwa sądowego do usunięcia danych z baz danych Policji nie stosują się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922), zaś ustawa o Policji jedynie w ograniczonym zakresie przewiduje usunięcie takich danych].</p> <p>Uwzględniając przepisy <i>rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 kwietnia 2016 r. w</i></p>	<p>danych stosuje się odpowiednie środki ochrony i bezpieczeństwa przetwarzanych danych, a także zasady ich przetwarzania wynikające z podstawy prawnej ich przetwarzania.</p> <p>Uwaga zasadna. Przepis zostanie poprawiony we wskazanym kierunku.</p>
--	--	--	---

		<p><i>sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenia o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1), powoływanego dalej z zastosowaniem skrótu „RODO”, wątpliwości budzi projektowany art. 20 ust. 2ba ustawy o Policji. Proponowany nowy- przepis ustawy o Policji posługuje się sformułowaniem (w punkcie 1 i 2) „może obejmować informacje, o których mowa w art. 20 ust. 2b”, Tymczasem art. 6 ust. 1 lit. c RODO jako warunek zgodności z prawem, przetwarzania danych osobowych przewiduje, by przetwarzanie takie było „niezbędne do wypełnienia <u>obowiązku prawnego ciążącego na administratorze danych</u>”. Co za tym idzie przepis, który, zgodnie z intencją Projektodawcy, ma uprawnić Policję do przetwarzania określonych danych, <u>musi być sformułowany w sposób jednoznaczny tj. konkretnie wskazywać uprawnienie tej formacji do przetwarzania danych</u>. Nie jest zatem właściwe umieszczenie w takim przepisie kompetencyjnym sformułowania „może”.</i></p> <p>Zakwestionować również należy art. 20 ust. 17c ustawy o Policji, dotyczący okresu przechowywania przez Policję danych osobowych osób, które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką, osób które zatrzymały lub ukrywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej takie osoby, osób zobowiązanych do wykonania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz osób uprowadzonych lub zatrzymanych w rozumieniu <i>Konwencji....</i> Proponowane sformułowanie art. 20 ust.</p>	<p>Uwaga częściowo zasadna. Przepis zostanie poprawiony przez wskazanie terminu pięcioletniego w zakresie weryfikacji danych oraz doprecyzowanie treści ust. 17d pkt 2. Dłuższy termin przechowywania danych będzie dotyczył spraw, w których m.in. w związku z uprowadzeniem małoletniego miało miejsce przestępstwo. Jednocześnie należy mieć na względzie, że dane osób, o których mowa w przepisie będą usuwane w sytuacjach w nim opisanych.</p>
--	--	--	---

			<p>17c ustawy o Policji jest zbyt szerokie i stwarza ryzyko swobodnej oceny ze strony Policji potrzeby dalszego przechowywania danych. W praktyce może to doprowadzić do nieuzasadnionego, bezterminowego przechowywania danych tych osób, co stoi w sprzeczności z wyrażoną w art. 26 ust I pkt 4 ustawy o ochronie danych osobowych zasadą ograniczenia czasowego. Okres przechowywania danych przez Policję <u>powinien być w przepisach określony w sposób precyzyjny</u>, aby wyeliminować ryzyko nadużyć ze strony tej formacji. Co więcej - zaproponowany w projektowanym (art. 27 pkt 1 lit. c projektu) art. 20 ust. 17c ustawy o Policji okres weryfikacji potrzeby dalszego przetwarzania danych przez Policję (10 lat), jest stanowczo zbyt długi. W opinii organu do spraw ochrony danych osobowych (niezależnie od wielokrotnie artykułowanych przez ten organ wątpliwości w kwestii braku niezależnej kontroli nad prowadzoną przez Policję analizą zasadności dalszego przetwarzania danych) okres weryfikacji potrzeby dalszego przetwarzania danych przez Policję powinien być znacznie krótszy aniżeli wskazany w art. 20 ust. 17c ustawy o Policji, weryfikacja taka powinna - co najmniej - odbywać się raz na 5 lat.</p>	
2.	KRK	Art. 22 w zw. z art. 579 ³ k.p.c.	Projektowany przepis zakłada możliwość zwrócenia się o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego w odniesieniu do osób uwzględnionych we wniosku skierowanym do organu	Uwaga nie zasługuje na uwzględnienie. Należy podkreślić, że wywiad środowiskowy nie jest traktowany w Polsce jako dowód. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego

		<p>centralnego. Zakres informacji, które kurator sądowy miałby zebrać w toku tego wywiadu jest bardzo szeroki i obejmuje między innymi dane o karalności, postępowaniach dotyczących władzy rodzicielskiej prowadzonych wobec tych osób, stanu ich zdrowia. Informacje w zakresie wymienionych kategorii opierać się będą przede wszystkim na oświadczeniach osób, z którymi będzie przeprowadzany wywiad, a weryfikacja pozyskanych w ten sposób informacji może nastęrczać znacznych trudności. Miarodajnym źródłem informacji co do danych dotyczących karalności mogłyby być zasoby zgromadzone w <i>Krajowym Rejestrze Karnym</i> oraz <i>Krajowym Systemie Informacji Policji</i>, jednakże koniecznym jest uwzględnienie wprost w projektowanych przepisach uprawnień kuratorów sądowych do pozyskiwania informacji z tego systemu, także w formie wydruków z policyjnych baz danych. Brak jest natomiast rejestrów centralnych, które odnosiłyby się do postępowań dotyczących władzy rodzicielskiej.</p> <p>W wymiarze praktycznym, kurator sądowy będzie mógł jedynie dokonać ustaleń w tym zakresie w wydziałowych bazach danych rodzimego sądu, o ile w ogóle ma do nich dostęp (nadal nie jest to standardem w znacznej części sądów). Weryfikacja informacji na temat stanu zdrowia wydaje się być możliwa jedynie na podstawie dokumentów przedstawionych przez daną osobę, pod warunkiem, że zechce ona taką dokumentację przedstawić kuratorowi.</p> <p>Przepis określa sądowi czternastodniowy termin na udzielenie odpowiedzi na wniosek o informacje, o których mowa w art. 55 lit. a <i>Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003</i> albo art. 31 lit. c art. 32 lit a oraz art. 34 ust. 1 <i>Konwencji haskiej z 1996 roku</i>.</p>	<p>polega głównie na przeprowadzeniu ustaleń w drodze werbalnej, choć nie wyklucza się możliwości dokonania konfrontacji wypowiedzi interlokutorów kuratora z dokumentami przez nich okazywanymi. Nie ma zatem potrzeby przyznawania kuratorom uprawnień do gromadzenia dowodów, ponieważ uprawnienia w tym zakresie należą do kompetencji sądów. Kurator poprzestaje na informacjach przekazanych drogą werbalną przez osoby, u których przeprowadza wywiad środowiskowy. Dotyczy to także gromadzenia przez kuratora informacji na temat stanu zdrowia osoby indagowanej, w tym również jego uzależnień.</p> <p>Uwaga zasługuje na częściowe uwzględnienie. Przyjęto ostatecznie 30 dniowy termin na przesłanie przez sąd odpowiedzi na wniosek, jeżeli zarządzono sporządzenie wywiadu środowiskowego lub</p>
--	--	--	--

		<p>Art. 579³ k.p.c.</p>	<p>Wnioskować można zatem, że termin na przeprowadzenie wywiadu przez kuratora sądowego będzie odpowiednio krótszy. Uzasadniona jest zatem obawa, że będzie on niewystarczający dla przeprowadzenia kompleksowych, profesjonalnych ustaleń. Profesjonalnie przeprowadzony wywiad środowiskowy wymaga wieloaspektowych ustaleń i pozyskiwania informacji z wielu źródeł. Dla pozyskania zobiektywizowanych i miarodajnych ustaleń wskazanym jest również, aby kurator nie uprzedzał o terminie swojej wizyty, co z kolei niesie ryzyko, iż osoby, z którymi wywiad ma zostać przeprowadzony będą nieobecne i koniecznym będzie podejmowanie kolejnych prób nawiązania kontaktu. Dlatego termin na przeprowadzenie wywiadu przez kuratora sądowego powinien wynosić 14 dni- zgodnie z przepisem §7 pkt 2 <i>Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych</i> (t.j. Dz.U. z 2014 roku, poz. 989). Postulujemy zatem odpowiednie wydłużenie terminu na udzielenie przez sąd odpowiedzi w zakresie żądanych informacji, o których mowa powyżej.</p> <p>Przepis zakładający możliwości zarządzenia przez sąd zlecenia przeprowadzenia wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego w miejscu zamieszkania kandydata do pełnienia rodziny zastępczej lub kandydata do prowadzenia rodzinnego domu dziecka prowadziłyby do wkraczania kuratorów sądowych w kompetencje jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, którym to ustawodawca powierzył zadanie w zakresie doboru i kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia</p>	<p>zwrócono się o informację do innego sądu, przy czym przeprowadzenie wywiadu następuje na zasadach ogólnych, a zatem w terminie 14 dni.</p> <p>Uwaga nie jest zasadna. Rozwiązanie zaproponowane w projekcie ustawy pozostaje w bezpośrednim związku z potrzebą podejmowania szybkich działań w zakresie udzielania odpowiedzi na wniosek zagranicznego sądu lub organu, zatem w ścisłym związku z treścią art. 21 projektu. Chodzi bowiem zasadniczo o przypadki, kiedy dziecko zostało oddzielone od rodziców przez zagraniczne służby socjalne i</p>
--	--	------------------------------------	--	---

		<p>Art. 579³ pkt 4 i 6 k.p.c.</p>	<p>rodzinnego domu dziecka. Zgodnie z art. 43 <i>Ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i> na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej spoczywa obowiązek oceny spełnienia przez te osoby warunków określonych art. 42, które swym zakresem wyczerpują dane, jakie miałby pozyskać kurator sądowy w ramach zleconego mu wywiadu środowiskowego. Tym samym stanowiłoby to zbędne powielanie przez kuratora sądowego czynności, które pozostają w kompetencjach wyspecjalizowanego organu pomocy społecznej.</p> <p>Podkreślić należy przy tym, iż kuratorzy sądowi wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich są już znacząco obciążeni przeprowadzaniem wywiadów środowiskowych, które są czynnościami ponadstandardowymi i niezwykle czasochłonnymi. Liczba przeprowadzanych wywiadów środowiskowych zaczyna niebezpiecznie rzutować na zakres czasu poświęcany na wykonanie podstawowych czynności na etapie postępowania wykonawczego (zwłaszcza spraw nadzorowanych), które stanowić powinny zasadniczą część działalności kuratorów sądowych. Proponujemy rozważenie takiego zmodyfikowania przepisu, aby dawał on sądowi możliwość zwracania się w tej kategorii spraw do właściwego organu pomocy społecznej o informacje na temat kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w zakresie danych, o których mowa w projektowanym przepisie.</p> <p>Kurator sądowy w trakcie wywiadu środowiskowego ma zebrać tzw. dane wrażliwe dotyczące stanu zdrowia i uzależnień. Dotychczas w ustawie o ochronie danych osobowych nie została uregulowana kwestia dostępu</p>	<p>umieszczone w zastępczym środowisku rodzinnym. Jeśli władze tego państwa rozważają możliwość umieszczenia dziecka u jego krewnych zamieszkałych w Polsce oraz występują z wnioskiem o ustalenie, czy krewni wyrażają gotowość przejęcia nad nim pieczy i czy posiadają do tego odpowiednie warunki, to wzgląd na dobro dziecka wymaga szybkiej realizacji wniosku. Nie ma jednocześnie przeszkód po temu aby sąd, w realiach krajowych, nie mógł uzyskiwać dodatkowych informacji za pośrednictwem kuratora, w szczególności gdy sąd miałby wątpliwości w zakresie ustaleń czynionych przez jednostki organizacyjne pieczy zastępczej.</p> <p>Uwaga niezasadna. Jak już zauważono powyżej, kurator poprzestaje na informacjach przekazanych drogą werbalną przez osoby, u których przeprowadza wywiad środowiskowy.</p>
--	--	--	---	--

		<p>Art. 598^{11a}</p>	<p>kuratorów sądowych do tych danych osobowych, w tym danych wrażliwych. Różne instytucje na tej właśnie podstawie kwestionują uprawnienia kuratorów sądowych do pozyskiwania danych osobowych, a lekarze dodatkowo uzasadniają to obowiązującą ich tajemnicę zawodową. Dlatego w odniesieniu do problematycznych kategorii uwzględnić należy zastrzeżenie, że podanie informacji następuje w ograniczonym zakresie wynikającym z faktycznych możliwości pozyskania tych danych przez kuratora. Ponieważ dokonanie tak szczegółowych unormowań w Kodeksie Postępowania Cywilnego nie wydaje się być możliwe, konieczne jest zatem uwzględnienie delegacji do wydania przepisów szczegółowych, zwłaszcza uregulowania zakresu i trybu sporządzania wywiadu środowiskowego.</p> <p>Projekt zakłada możliwość przeszukania pomieszczeń na zlecenie sądu, przez funkcjonariuszy policji, w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu. Niezrozumiałym jest jednak uzależnienie działania sądu wyłącznie od wniosku kuratora i braku zapewnienia sądowi samodzielnej inicjatywy w tym zakresie. Działanie z urzędu pozwoli na szybką reakcję sądu w przypadku uzyskania informacji o prawdopodobnym miejscu pobytu dziecka. Uzasadnionym jest natomiast, aby termin wykonania czynności przeszukania pomieszczeń przez policję był ustalany w porozumieniu z kuratorem sądowym i tożsamy z wyznaczeniem przez niego terminu wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu dziecka. Poza tym, podjęcie czynności przeszukania pomieszczeń przez policję należy uzależnić od obecności uprawnionego, bądź osoby lub</p>	<p>Dotyczy to także gromadzenia przez kuratora informacji na temat stanu zdrowia osoby indagowanej, w tym również jego uzależnień.</p> <p>Uwaga niezasadna. Należy zauważyć, że prowadzenie postępowania wykonawczego o odebranie dziecka należy zasadniczo do kuratora sądowego, a nie sądu opiekuńczego. Nie można wykluczyć sytuacji, w której nie nastąpi odebranie dziecka, ale kurator nie występuje o przeszukanie pomieszczeń przypuszczając, że dziecko może przebywać pod innym znanym adresem i dlatego nie wnosi o dokonanie przeszukania. Zatem w takich przypadkach sąd powinien działać tylko na podstawie wniosku kuratora. Czynność przeszukania wykonuje Policja, zatem podejmuje wszystkie niezbędne czynności dla zrealizowania tego polecenia sądu.</p>
--	--	-------------------------------	--	--

		<p>przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej, gdyż tylko w takim przypadku możliwe jest podjęcie przez kuratora sądowego próby wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu dziecka.</p> <p>W projektowanych rozwiązaniach nie zostały uwzględnione przepisy przewidujące sytuację, w której zobowiązany lub inna osoba przetrzymująca małoletnie dziecko nie zdecydują się na otworenie drzwi kuratorowi sądowemu i osobom udzielającym mu pomocy w wykonaniu orzeczenia. Kwestią otwartą jest zatem kto i w jakim zakresie jest uprawniony do ewentualnego podjęcia decyzji o zastosowaniu przymusu bezpośredniego w zakresie sforsowania zamknięć budowlanych i innych zabezpieczeń. Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2013 roku, poz. 628, z późniejszymi zmianami) szerokie kompetencje w tym zakresie przyznaje funkcjonariuszom policji, a w art 35 ust. 4 pkt 1 wskazuje tryb podejmowania decyzji o zastosowaniu takich form przymusu bezpośredniego. Uzasadnionym zatem wydaje się wprowadzenie przepisu, który wprost wskazywałby, że funkcjonariusze policji podczas udzielania kuratorowi sądowemu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, korzystają z uprawnień w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego.</p> <p>Możliwość dokonania przeszukania pomieszczeń przez funkcjonariuszy policji w porze nocnej- pomiędzy 22⁰⁰ a 6⁰⁰ jest zbędne. Rozwiązanie to budzi przede wszystkim wątpliwości ze względu na uzasadnione zagrożenie znacznego naruszenia dobra dziecka. Przeprowadzana w podanym przedziale czasowym</p>	<p>Uwaga zasadna. Zrezygnowano z możliwości dokonania przeszukania w godzinach nocnych.</p>
--	--	--	---

		<p>czynność przeszukania pomieszczeń nie będzie mogła być powiązana z wyznaczeniem przez kuratora sądowego terminu wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu dziecka, gdyż zgodnie z normą określoną art. 9 pkt 1 <i>Ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych</i>, wykonując obowiązki służbowe kurator zawodowy ma prawo do odwiedzania osób objętych postępowaniem w godzinach od 7⁰⁰ do 22⁰⁰. Dlatego też, w przypadku utrzymania tego przepisu, doraźnego zabezpieczenia poszukiwanej osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką musieliby dokonywać funkcjonariusze policji. W związku z tym, że przepis ten jest ściśle powiązany z unormowaniami art. 598^{11a}§4, w przypadku jego pozostawienia koniecznym byłoby zastrzeżenie, że kurator może być obecny przy dokonaniu przeszukania pomieszczeń przez policję, z wyłączeniem czynności, które realizowane są w porze nocnej.</p> <p>Nadto, ponownie podkreślić należy, że udział uprawnionego, bądź osoby lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej przy czynności przeszukania pomieszczeń przez funkcjonariuszy policji, powinien być każdorazowo obligatoryjny.</p> <p>Konieczne jest ustanowienie kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich organem postępowania wykonawczego, na zasadach analogicznych do istniejących w Kodeksie Karnym Wykonawczym w odniesieniu do kuratorów dla dorosłych (<i>vide</i> art. 2 pkt 6 kkw.). Bez takiej regulacji proponowane nowe instrumenty, zamiast wzmocnić skuteczność podejmowanych działań, mogą stać się martwą literą prawa, gdyż pomijają kwestię skoordynowania czynności pomiędzy służbami, a także</p>	<p>Uwaga niezasadna, gdyż w przypadku spraw prowadzonych w oparciu o przepisy konwencji haskiej z 1980 r. sąd zleca wykonanie postanowienia na wniosek osoby uprawnionej kuratorowi i to kurator wykonuje postanowienie w tych sprawach, z urzędu sąd działa w sprawach, o których mowa w art. 598¹³ k.p.c. gdyż odesłanie traktuje o odpowiednim stosowaniu m.in. art. 598⁶ k.p.c., a zatem skoro w trybie art. 569§2</p>
--	--	---	--

			zasadnicze problemy, na jakie napotyka kuratorzy sądowi przy wykonywaniu orzeczeń na zasadach określonych art. 598 ⁶⁻¹² kpc. Poza tym, niektóre z zaproponowanych rozwiązań pozostają w sprzeczności z przepisami <i>Ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych</i> .	k.p.c. sąd może działać z urzędu, także wówczas będzie mógł działać w taki sposób.
3.	NRA	Art. 2. Art. 3.	Biorąc pod uwagę dalsze przepisy niewątpliwie brakuje definicji „wniosku”, tj. pojęcia, do którego odwołuje się art. 4 projektu. Minister Sprawiedliwości, którego projekt ustanawia organem centralnym dla przedmiotowych aktów prawa międzynarodowego jest już zgłoszony, jako organ centralny. Trudno zatem znaleźć uzasadnienie dla dodatkowego umocowania Ministra Sprawiedliwości. Nie wydaje się też celowe odwoływanie do konkretnych przepisów aktów prawa międzynarodowego, gdyż oczywistym jest, że zadania wskazane w konwencjach i rozporządzeniu przypisane organowi centralnemu wchodzi w zakres kompetencji Ministra Sprawiedliwości. Enumeratywne odwołanie się do konkretnych artykułów rodzi ryzyko niepotrzebnego zamieszania w razie zmian w prawie międzynarodowym. Brak takiego wyliczenia nie stanowi natomiast jakiegokolwiek zagrożenia. Każda kompetencja przypisana konwencją, czy rozporządzeniem jest bezspornie kompetencją organu centralnego.	Uwaga zasadna. W art. 2 pkt 2 projektowanej ustawy wprowadzono definicję wniosku. Uwaga niezasadna. Minister Sprawiedliwości nie jest jedynym organem centralnym o jakim traktują określone umowy międzynarodowe. Przykładowo organem centralnym z mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na gruncie konwencji z dnia 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego został ustanowiony Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Zatem wprowadzenie przepisu, który wyznacza Ministra Sprawiedliwości polskim organem centralnym jest absolutnie konieczne, a w dalszej konsekwencji takiego wyznaczenia jest określenie procedury wykonywania obowiązków polskiego organu centralnego przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

		<p>Art. 4.</p>	<p>Przepis ten jest całkowicie niepotrzebny, skoro wszystkie konwencje i rozporządzenie autonomicznie precyzują krąg podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku. Nie ma sensu powtarzanie w kolejnym akcie prawnym tych samych uregulowań. Brak możliwości doprecyzowania kręgu wnioskodawców zauważa zresztą sam autor uzasadnienia projektu.</p>	<p>Uwaga częściowo zasadna. Przepis uległ modyfikacji, przywołanie jednak danych podmiotów jako wnioskodawców ma znaczenie ze względów porządkowych oraz z uwagi na dalsze regulacje projektu, które określają czynności polskiego organu centralnego.</p>
		<p>Art. 5</p>	<p>Przepis nie wnoszący niczego, gdyż posługuje się pojęciem nieostrym tj. „nadaniem biegu”. Skoro u podstaw stworzenia ustawy są nieprecyzyjne uregulowania prawa międzynarodowego, nie należy tworzyć kolejnego nieprecyzyjnego prawa. Dopiero ust. 2 faktycznie precyzuje sposób działania organu centralnego tj. wskazuje termin, w jakim wnioskodawca powinien uzupełnić wniosek. Do rozważenia natomiast pozostaje, czy termin 4 tygodni nie jest terminem zbyt długim.</p> <p>Ust. 3 wskazuje procedurę kontaktowania się z wnioskodawcą. Tak sztywne uregulowanie tej kwestii może działać się ze szkodą dla czasu trwania postępowania na tym etapie. Biorąc pod uwagę ścisłą współpracę organów centralnych należałoby dopuścić formę bezpośredniego kontaktu Ministra Sprawiedliwości z wnioskodawcą, ale jednocześnie nie wykluczyć kontaktu za pośrednictwem organu centralnego obcego państwa. Nie w każdym przypadku bezpośredni kontakt z wnioskodawcą - ze względu na specyfikę danego kraju - może się okazać wyborem najbardziej efektywnym. Zgłaszane w uzasadnieniu projektu problemy można rozwiązać kierując wezwaniem zarówno do organu centralnego, jak i bezpośrednio do</p>	<p>Uwaga niezasadna. W dalszej części projektu zostało określone, jakie czynności podejmie polski organ centralny w przypadku wpłynięcia wniosku. Przepisy te, razem z odpowiednimi przepisami wymienionych aktów prawa, stanowią całość i precyzyjnie określają czynności polskiego organu centralnego po wpłynięciu wniosku. Wydaje się, że termin 4 tygodni jest optymalny.</p> <p>Uwaga niezasadna. Należy zaznaczyć, że wbrew twierdzeniu Naczelnej Rady Adwokackiej polski organ centralny poinformuje zagraniczny organ centralny o skierowaniu do wnioskodawcy wezwania, ale na innej podstawie, a mianowicie dotychczasowego art. 11 ust. 1 projektu.</p>

		<p>Art. 11.</p>	<p>wnioskodawcy, lub jego pełnomocnika.</p> <p>W ust. 4 i 5 brakuje doprecyzowania, kogo Minister Sprawiedliwości informuje o nienadaniu sprawie dalszego biegu.</p> <p>Ust. 7 wprowadza uregulowanie usprawiedliwiające brak kontaktu z organem centralnym obcego państwa, co jest sprzeczne z treścią konwencji, które przewidują ścisłą współpracę między organami centralnymi.</p> <p>W ust. 1 zastosowano nieprawidłowy spójnik: „albo”. Jest to alternatywa rozłączna, a z kontekstu można wnioskować, że prawidłowym spójnikiem jest „lub” dającym możliwość powiadomienia bądź jednego podmiotu, bądź obu.</p> <p>Podobnie w ust. 2 mamy do czynienia z brakiem precyzji. Jeżeli na Ministrze Sprawiedliwości ma ciążyć obowiązek kierowania zapytań o stan sprawy, warto doprecyzować na jakim etapie postępowania (po jakim czasie od daty wpłynięcia wniosku do właściwego sądu) takie zapytanie ma być kierowane. Nie sprecyzowano także terminu, w jakim właściwy sąd</p>	<p>Uwaga niezasadna, gdyż regulację w tym zakresie zawierał art. 11 ust. 1 projektu, obecnie art. 16. Przepisowi nadano jednak brzmienie bardziej przejrzyste (art. 6).</p> <p>Uwaga niezasadna. Wolą wnioskodawcy działającego bezpośrednio może być niewłączanie do jego sprawy organu centralnego.</p> <p>Uwaga niezasadna. Wydaje się, że spójnik „lub” może sugerować konieczność w niektórych przypadkach, kierowania informacji zarówno do zagranicznego organu centralnego jak i do wnioskodawcy. Dlatego spójnik „albo” jest w tym przypadku bardziej przydatny, ponieważ wprowadza pewien porządek w przekazywaniu informacji przez polski organ centralny. Jeśli polski organ centralny przekaże np. informację o biegu sprawy do zagranicznego organu centralnego, to nie musi tej samej informacji przekazywać wnioskodawcy.</p> <p>Uwaga częściowo zasadna. Projektowany przepis obecnego art. 15 zakłada, iż Minister Sprawiedliwości może wystąpić do sądu o informacje w sprawach dotyczących wniosków w każdym czasie, zawsze gdy tylko sprawa znajdzie się w sądzie. Udzielenie odpowiedzi niezwłocznie wydaje się być</p>
--	--	-----------------	--	---

		<p>ma udzielić odpowiedzi na pytanie sądu. Jakkolwiek może to być termin instrukcyjny, jednak wydaje się celowe określenie terminu „nie później niż...” np. w terminie 3 dni.</p>	<p>właściwym rozwiązaniem.</p>
	Art. 12.	<p>Przepis niepotrzebny. Kwestie językowe są regulowane przez konwencje, a uregulowanie, że korespondencja kierowana bezpośrednio do wnioskodawcy może być sporządzona w jęz. angielskim lub francuskim jest sprzeczna z rozporządzeniem nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000, w szczególności z art. 8 tego rozporządzenia.</p>	<p>Uwaga niezasadna. Konwencje dotyczą tylko tłumaczenia wniosków i dołączonych do wniosków pism oraz dokumentów, a nie korespondencji. Wyjątek, gdy chodzi o kwestię tłumaczenia korespondencji między organami centralnymi, stanowi art. 57 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003, ale i on dotyczy języka korespondencji kierowanej do organu centralnego państwa jej przeznaczenia, nie regulując kwestii języka korespondencji wychodzącej z polskiego organu centralnego. Poza tym przepis ma charakter porządkujący (obecnie art. 18 projektu).</p>
	Art. 13.	<p>Ze względu na użycie w art. 13 odmiennego terminu niż w art. 5 i 15 tj. „zwrot wniosku” (wcześniej nienadanie dalszego biegu) widać potrzebę ujednolicenia nazewnictwa.</p>	<p>Projektowane przepisy nie przewidują obecnie możliwości zwrotu wniosku.</p>
	Art. 15 i 16.	<p>Artykuł 15 i 16 in fine mają rację bytu, o ile są zgodne z art. 57 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003.</p>	<p>Uwaga niezasadna z uwagi na konieczność kompleksowego i szczegółowego uregulowania zagadnień, które reguluje projektowana ustawa.</p>
	Art. 17 i 18.	<p>Przepisy te w świetle art. 5 konwencji luksemburskiej, art. 7 konwencji haskiej z 1980 r i art. 31 konwencji haskiej z 1996 r. i art. 55 rozporządzenia nr 2201/2003 są niepotrzebne.</p>	<p>Uwaga niezasadna. Obecny przepis art.19 stanowi całość z punktu widzenia legislacyjnego.</p>

		<p>Art. 19.</p>	<p>Biorąc pod uwagę potrzebę szybkiego działania należałoby się zastanowić, czy poszukiwania Ministra Sprawiedliwości i Policji nie powinny być równoległe (przy ustaleniu zakresu działania każdego podmiotu).</p>	<p>Uwaga niezasadna. Przepis w obecnym brzmieniu uległ przekształceniu, nie ma jednocześnie przeszkód by takie działania nie mogłyby odbywać się równoległe.</p>
		<p>Art. 26 ust. 2.</p>	<p>W przepisie brakuje terminu do odpowiedzi na wezwanie, po którym Minister Sprawiedliwości przekaże sprawę do właściwego sądu.</p>	<p>Uwaga niezasadna. Zgodnie z obecnym art. 3 ust. 2 Minister Sprawiedliwości działa niezwłocznie. Opisywany przepis, obecnie art. 13 ust. 2 został zmieniony przewidując zawiadomienie uczestnika o treści wniosku za zgodą wnioskodawcy z pouczeniem o możliwości skorzystania z mediacji. Minister Sprawiedliwości przekaże sądowi wniosek w każdym przypadku, czynność tu opisana ma jedynie charakter informacyjny, zmierza do wskazania uczestnikowi na możliwość uniknięcia postępowania przed sądem, jeżeli podda się mediacji.</p>
		<p>Art. 519¹ § 2¹ k.p.c.</p>	<p>Przepis budzi wątpliwości o tyle, że postępowanie oparte na konwencjach i rozporządzeniu powinno być postępowaniem szybkim. Takie uregulowanie przedłuża postępowanie w najlepszym razie o 3,5 miesiąca. Przyznanie wskazanym organom 2 miesięcy czasu na odwołanie jest w świetle konwencji zdecydowanie zbyt długie. Ze względu na scentralizowanie instancji odwoławczej rola Sądu Najwyższego polegająca na ujednoczeniu orzecznictwa</p>	<p>Uwaga niezasadna. Należy zaznaczyć, że wprowadzenie skargi kasacyjnej od prawomocnego postanowienia, nie oznacza automatycznego wstrzymania jego wykonania, orzeczenie powinno być bowiem wykonane w terminie 14 dni od dnia jego prawomocności. Natomiast skarga kasacyjna w tych sprawach ma za zadanie ujednoczenie orzecznictwa.</p>

		<p>Art. 579³ k.p.c.</p>	<p>traci na wartości. Istnieje też niebezpieczeństwo traktowania tego środka odwoławczego, jako możliwości odroczenia w czasie wykonania orzeczenia II instancji (art. 388 k.p.c.), co jest sprzeczne z ideą konwencji, a -przede wszystkim - także sprzeczne z dobrem dziecka.</p> <p>Przepis nasuwa wątpliwości odnośnie do rzeczywistej możliwości uzyskania pewnych informacji przez kuratorów, w szczególności: karalności (kurator nie jest osobą uprawnioną do uzyskania danych z Krajowego Rejestru Karnego) i prezentowanego modelu wychowawczego (brak kompetencji - badania psychologiczne). Przy tej okazji należy wskazać, że brakuje w ustawie określenia zasad współpracy międzynarodowej (symetrycznego do proponowanego art. 579⁴ § 3 k.p.c.). W toku postępowań opartych o konwencje lub rozporządzenie niejednokrotnie powstaje potrzeba zasięgnięcia opinii przez sądy innego państwa na temat warunków socjalnych w rodzinie polskiej. Przykładowo dużym problemem w Wielkiej Brytanii są dzieci polskie, które należy oddać pod pieczę zastępczą. Istniałaby możliwość przekazania takich dzieci w Wielkiej Brytanii do rodzin spokrewnionych z rodzicami dziecka mieszkającymi na terenie Polski. Na przeszkodzie stoi brak możliwości uzyskania satysfakcjonującego wywiadu środowiskowego odpowiadającego wymogom sędziego brytyjskiego. Brak zatem uregulowań odnośnie możliwości wykonania takiego wywiadu zleconego przez sąd innego państwa, a także możliwości zastosowania kwestionariuszy odpowiadających oczekiwaniom sędziego orzekającego (także w tej materii pomocą mogłyby służyć organy centralne). Takie uregulowanie służyłoby bezspornie interesom</p>	<p>Uwaga niezasadna. Wywiad środowiskowy opiera się na ustaleniach ustnych. Kurator nie jest organem quasi sądowym i nie dokonuje konfrontacji podanych mu informacji przez osobę zainteresowaną z dokumentami. Na wniosek sądu lub innego organu, sąd polski będzie mógł zasięgać informacji także od innych podmiotów, a nie wyłącznie ograniczać się do wywiadu kuratora (obecny art. 21).</p>
--	--	------------------------------------	---	---

		<p>Art. 579⁴ § 1 k.p.c.</p> <p>art. 579⁴ § 7 k.p.c.</p> <p>Art. 598⁹ k.p.c.</p>	<p>polskich dzieci, które mogłyby powrócić do kraju pod opiekę rodzin biologicznych zamiast przebywać na terenie innego kraju w opiece zastępczej.</p> <p>Przepis wydaje się być sprzeczny z rozporządzeniem, w szczególności art. 31 rozporządzenia. Należy też ocenić krytycznie wprowadzenie innego niż w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określenia umieszczenia w pieczy zastępczej. We wspomnianej ustawie operuje się „orzeczeniem o umieszczeniu w pieczy zastępczej”, natomiast nowelizacja stanowi o „zgodzie na umieszczenie w pieczy zastępczej”. Zgoda w ustawie regulowana jest art. 36 i dotyczy określonego w tym przepisie kręgu osób. Nie wydaje się celowe wprowadzanie kolejnej zgody, tym razem sądu. Warto by ustawy były spójne także w warstwie językowej.</p> <p>Trudno znaleźć uzasadnienie dla przepisu w takim jego brzmieniu. To nieuzasadniona ingerencja w prawa dziecka oraz rodziców, a także uniemożliwienie dokonania ewentualnej potrzebnej korekty orzeczenia. Należy jednak zauważyć możliwość nadzwyczajnych trudności w wykonaniu obowiązków wskazanych wspomnianymi w przepisie artykułami. Wystarczyłoby jednak umożliwienie sądowi odstąpienia od stosowania tych przepisów ze względu na nadzwyczajne okoliczności stanowiące przeszkodę w zastosowaniu art. 573, 576 i 577 k.p.c.</p> <p>Intencja przepisu wskazana w uzasadnieniu powinna być jednak wskazana wprost w treści samego przepisu. Biorąc pod uwagę cel takiego uregulowania należałoby wprost przewidzieć zakaz ustawowy informowania</p>	<p>Uwaga niezasadna. Przepis stanowi wykonanie art. 56 rozporządzenia Rady(WE) nr 2201/2003. Dostrzeganie sprzeczności wydaje się w tych okolicznościach niezrozumiałe. Zgoda, o której mowa w art. 36 przywołanej ustawy, będzie nadal wymagana w kontekście orzeczenia głównego, a orzeczenie sądu lub organu innego państwa nadal będzie „orzeczeniem o umieszczeniu w pieczy zastępczej”.</p> <p>Uwaga niezasadna. Sąd polski nie podejmuje decyzji o umieszczeniu w pieczy zastępczej, zatem nie orzeka co do istoty, toteż wyłączenie stosowania tych przepisów wydaje się oczywiste.</p> <p>Uwaga częściowo zasadna. Przepis zmieniono w kierunku wyraźnego wskazania, że osoba zobowiązana do wykonania postanowienia nie będzie informowana o</p>
--	--	--	--	--

		<p>Art. 1106⁵ k.p.c.</p> <p>Art. 32.</p>	<p>przez kuratora osoby zobowiązanej do wykonania orzeczenia o terminie odebrania dziecka. Dopiero takie uregulowanie zagwarantuje prawidłowy przebieg przymusowego odebrania dziecka, zwłaszcza w mniejszych ośrodkach. Autor uzasadnienia nowelizacji nie wskazał czemu ma służyć obowiązkowa obecność osoby uprawnionej w czasie przymusowego odebrania dziecka. Można domyślać się, że celem jest ograniczenie traumy dziecka, jednak mimo wszystko takie uregulowanie może skutecznie ograniczyć możliwość szybkiego wykonania orzeczenia, a w konsekwencji prowadzić do stanów sprzecznych z dobrem dziecka. Celowe zatem wydaje się odwrócenie sytuacji i wprowadzenie możliwości odebrania dziecka bez obecności uprawnionego, bądź osoby przez uprawnionego lub osoby, czy instytucji przez uprawnionego upoważnionej, a nawet bez poinformowania uprawnionego o terminie odebrania dziecka. Można się natomiast zastanowić, czy na wcześniejszym etapie tj. etapie złożenia wniosku o wykonanie orzeczenia uprawniony nie powinien podać danych osoby, która może niezwłocznie odebrać dziecko w imieniu uprawnionego.</p> <p>Należy się zastanowić czy termin 6 tygodni, ze względu na doniosłość spraw (środki ochrony osoby lub majątku dziecka, sprawy dotyczące dzieci uchodźców) objętych art. 8 konwencji haskiej z 1996 r., nie jest zbyt długi.</p> <p>OZSS sporządzają opinie w sprawach z konwencji haskiej z 1980 r. jeżeli zdaniem sądu orzekającego jest to w konkretnej sprawie potrzebne, a sędziowie kierują wnioski o wydanie opinii w jak najkrótszym czasie. Pytanie, czy wprowadzenie proponowanego przepisu</p>	<p>terminie czynności. Jednocześnie kwestia obecności osoby uprawnionej albo przez niego upoważnionej przy czynności odebrania nie ulega zmianie w stosunku do aktualnego stanu prawnego.</p> <p>Uwaga niezasadna. Zaproponowany termin wydaje się optymalny zważywszy międzynarodowy aspekt czynności.</p> <p>Uwaga niezasadna. Literalne brzmienie powołanej regulacji nie budzi wątpliwości.</p>
--	--	---	---	---

			<p>nie spowoduje przekonania o konieczności kierowania każdej sprawy z konwencji haskiej z 1980 r. do OZSS, co nie jest konieczne i mogłoby doprowadzić do paraliżu zarówno OZSS-ów (już teraz oczekiwanie na opinię w sprawach poza konwencyjnych to kilka miesięcy), jak i spraw toczących się na podstawie konwencji haskiej z 1980 r.</p> <p>Brakuje natomiast w ustawie odniesienia do obowiązku wysłuchania dziecka przez sąd. Pożądane wydaje się ujednoczenie zasad wysłuchania dziecka przez sędziego w obecności biegłego psychologa poza salą rozpraw i bez obecności rodziców i pełnomocników.</p>	<p>Uwaga niezasadna albowiem wynika to z samych przepisów konwencji i rozporządzenia.</p>
4.	RPD	<p>Art. 4 ust. 2</p> <p>Art. 5</p>	<p>Celem usunięcia ewentualnych wątpliwości co do zakresu, w jakim w przedmiotowych sprawach może działać Minister Sprawiedliwości - zasadnym byłoby doprecyzowanie powyższego przepisu poprzez odniesienie przedmiotowej kompetencji Ministra Sprawiedliwości do pełnionej przez Ministra roli organu centralnego zgodnie z art. 3 projektowanej ustawy, np. poprzez wskazanie, że wniosek, o którym mowa w art.4 ust. 2 może być złożony przez Ministra Sprawiedliwości „działającego jako organ centralny zgodnie z art. 3 ustawy”.</p> <p>Jeśli chodzi o przepisy projektowanego art. 5 ust. 2-5 ustawy regulujące tryb postępowania Ministra Sprawiedliwości w razie stwierdzenia braków formalnych wniosku, należy zauważyć, że - zgodnie z uzasadnieniem projektowanego aktu - skierowanie</p>	<p>Uwaga niezasadna. We wszystkich wymienionych w art. 1 projektu konwencjach i rozporządzeniu nr 2201/2003 podmiot uprawniony do złożenia wniosku jest jasno określony. Minister Sprawiedliwości przyjmując wnioski także zagranicznego organu centralnego (obecny art. 5 ust.1), będąc organem centralnym może składać określone wnioski.</p> <p>Uwaga częściowo zasadna. W projekcie dodano, że informacja o nienadaniu wnioskowi biegu zostanie przekazana przez polski organ centralny organowi zagranicznemu albo wnioskodawcy.</p>

		Art. 25	<p>wezwania do uzupełnienia braków formalnych bezpośrednio do wnioskodawcy nawet w sytuacji, gdy wniosek został złożony za pośrednictwem zagranicznego organu centralnego (projektowany art. 5 ust. 3), służyć ma wyeliminowaniu sytuacji gdy organy te odmawiały doręczania wezwania albo doręczając je nie podawały daty doręczenia. Zdaniem Rzecznika, wobec powyższego w treści ust. 4, w którym mowa o nienadaniu biegu wnioskowi, gdy nie uzupełniono braków formalnych w terminie, należałoby precyzyjnie wskazać podmioty, które Minister Sprawiedliwości informuje, czyli wnioskodawcę i zagraniczny organ centralny, jeżeli za jego pośrednictwem złożono wniosek. Zdaniem Rzecznika jednoznaczne zobowiązanie Ministra Sprawiedliwości do przekazania informacji o nienadaniu biegu wnioskowi również zagranicznemu organowi centralnemu (gdy wniosek był złożony za jego pośrednictwem), służyć będzie zabezpieczeniu praw dziecka w sytuacjach wymagających często podjęcia pilnych i niezwłocznych działań a także będzie zgodne z regulacją art. 27 Konwencji haskiej z 1980 r. (którą uzupełnia projektowany art. 25 ustawy). Na marginesie powyższych uwag należy wskazać, że w treści projektowanego ust. 2 użyto omyłkowo sformułowania „wskutek niezachowania braków formalnych”.</p> <p>Jeżeli chodzi o projektowany art. 25 ust. 1 ustawy, istotnym jest, aby odnieść treść tego przepisu do art. 27 Konwencji haskiej z 1980 roku. Zgodnie z postanowieniami tego przepisu, organ centralny nie jest zobowiązany do przyjęcia wniosku, jeżeli jest oczywiste, że warunki określone przez Konwencję nie zostały spełnione lub wniosek nie jest wystarczająco umotywowany. W związku z powyższym,</p>	<p>Dokonano zmiany w zakresie sformułowania „nieuzupełnienia braków formalnych” (aktualnie art. 6 projektowanej ustawy).</p> <p>Uwaga częściowo zasadna. Aktualnie art. 8 projektowanej ustawy. Omawiany przepis wyraźnie odwołuje się do treści art. 27 i zawartej w niej oczywistości, że warunki przewidziane konwencją nie zostały spełnione lub gdy wniosek nie zawiera stosowanego uzasadnienia. Zrezygnowano z możliwości uzupełniania wniosku.</p>
--	--	---------	--	--

		<p>wprowadzenie w projektowanym przepisie regulacji wskazującej, że „w razie wątpliwości” Minister Sprawiedliwości może wezwać wnioskodawcę do złożenia określonych dokumentów lub oświadczeń lub do złożenia uzasadnienia wniosku, a - gdy wniosek nie zostanie w takim trybie w terminie uzupełniony - Minister odmawia jego przyjęcia, prowadzić może w ocenie Rzecznika do rozszerzenia zakresu stosowania tej kompetencji organu centralnego ponad ramy wyznaczone normą konwencyjną. Artykuł 27 Konwencji odnosi się jednoznacznie do kryterium „oczywistości” jako podstawy odmowy przyjęcia wniosku. Zdaniem Rzecznika, zgodnie z regulacją, konwencyjną, w razie wątpliwości organ centralny powinien przyjąć wniosek i przekazać go do rozpoznania właściwemu sądowi. Kwestii tej nie wyjaśnia także dostatecznie uzasadnienie projektu, zgodnie z którym: jeżeli jednak (Minister Sprawiedliwości) poweźmie wątpliwość co do możliwość rozpatrzenia wniosku będzie mógł wezwać wnioskodawcę do jego uzupełnienia.”</p> <p>Rzecznik Praw Dziecka zwraca także uwagę na fakt, że zgodnie z projektowanym art. 25 ust. 1 Minister Sprawiedliwości, w przypadku o którym mowa w art. 27 Konwencji haskiej z 1980 r. odmawia przyjęcia wniosku. Natomiast w świetle projektowanego art. 25 ust. 2, w przypadku gdy po wezwaniu wniosek nie zostanie uzupełniony, Minister Sprawiedliwości odmawia jego przyjęcia w drodze decyzji. Nie jest jasne, czy intencją projektodawcy było rozróżnienie formy tych dwóch rozstrzygnięć (jedynie drugie ze wspomnianych rozstrzygnięć dokonywane jest „w drodze decyzji”). Zgodnie bowiem z projektowanym art. 25 ust. 3 „Od decyzji o odmowie przyjęcia wniosku odwołanie nie przysługuje”. Z kolei w świetle projektowanego art. 28 w sprawach nieuregulowanych</p>	<p>Poinformowanie wnioskodawcy o odmowie przyjęcia wniosku, ewentualnie pozwoli mu złożyć w krótkim czasie ponowny wniosek. Wprowadzono odwołanie do art. 127§3 k.p.a. co pozwala wyeliminować zarzut odnoszący się do niemożności zaskarżenia decyzji Ministra. Podobnie w przypadku zmienionego art. 13, obecnie art. 9 w przypadku zwalniania z kosztów tłumaczenia.</p> <p>Jednocześnie usunięto przepis dotyczący odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.</p>
--	--	--	---

		<p>stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W ocenie Rzecznika wprowadzenie Formy władczego rozstrzygnięcia Ministra Sprawiedliwości, od którego nie przysługiwałoby odwołanie ani skarga do sądu administracyjnego, budzi wątpliwości pod kątem zapewnienia standardu konstytucyjnego ochrony praw jednostek w przedmiotowych postępowaniach. Dostrzegając powody, które stoją za proponowanym jednoznacznym ograniczeniem możliwości odwołania się od tej decyzji, związane z koniecznością zapewnienia pewności prawnej pod kątem terminu określonego w art. 12 Konwencji haskiej, biorąc jednak pod uwagę fakt, że w sytuacji nieprzyjęcia wniosku przez organ centralny, wnioskodawca może go także zgodnie z art. 29 Konwencji haskiej złożyć bezpośrednio do właściwego sądu, zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, powyższa regulacja prima facie wyłączająca jakiegokolwiek środki odwoławcze od decyzji Ministra Sprawiedliwości, stanowić może nieproporcjonalne ograniczenie praw jednostek. Wspomniana przedstawiona przez Rzecznika argumentacja odnosi się także do artykułu 13 ust. 3 projektu ustawy, zgodnie z którym od decyzji w przedmiocie zwolnienia od ponoszenia kosztów tłumaczenia wniosku, odwołanie nie przysługuje. Kolejną wątpliwość Rzecznika wzbudza projektowany art. 25 ust. 2 ustawy, który przewiduje przekazanie informacji o przyczynach odmowy przyjęcia wniosku jedynie wnioskodawcy, podczas gdy - zgodnie z postanowieniem art. 27 zd. drugie Konwencji haskiej z 1980 r. odmowa przyjęcia wniosku i informacja o przyczynach takiej odmowy powinna zostać również doręczona, w stosownych wypadkach, zagranicznemu organowi centralnemu.</p>	
--	--	---	--

		Art. 26	<p>Jeśli chodzi o regulacje zawarte w projektowanym art. 26 ustawy, dotyczące czynności podejmowanych przez Ministra Sprawiedliwości po wpłynięciu wniosku na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r., Rzecznik Praw Dziecka proponuje rozważenie wprowadzenia do tego przepisu zobowiązania Ministra Sprawiedliwości, w razie posiadania przez niego wiadomości o toczących się przed sądami postępowaniach w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad dzieckiem, do przekazywania powyższym sądom informacji o tym, że wszczęte zostało postępowanie na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. Rzecznik Praw Dziecka ma tutaj na uwadze realizację obowiązków wynikających z art. 16 Konwencji, zgodnie z którym, po otrzymaniu zawiadomienia o bezprawnym uprowadzeniu lub zatrzymaniu dziecka władze sądowe lub administracyjne umawiającego się Państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym zostało zatrzymane, mają obowiązek powstrzymać się od decydowania merytorycznie o prawie do opieki. Realizacji tego obowiązku służy przepis art. 598 § 1 k.p.c., wedle którego w czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczącego się w trybie Konwencji haskiej z 1980 r., „nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach zawiesza się z urzędu z chwilą wszczęcia postępowania o odebranie osoby(...). Z analizy spraw zgłaszanych do Rzecznika Praw Dziecka, prowadzonych w oparciu o dotychczas obowiązujące przepisy wynika, że w sytuacji, gdy różne sądy są właściwe w sprawie na podstawie Konwencji haskiej i w sprawie opiekuńczej lub o władzę rodzicielską, istotne jest nie tylko zobowiązanie sądu</p>	<p>Uwaga niezasadna. Minister Sprawiedliwości jako organ centralny działa niezwłocznie i wnioski przesyła do sądów w taki właśnie sposób. Brak jednocześnie przesłanek do przyjęcia, że Minister Sprawiedliwości ma wiedzę w każdej sprawie o toczącym się postępowaniu opiekuńczym. Taka informacja mogłaby wynikać z treści wniosku, wówczas takie czynności zostaną podjęte z praktycznych względów.</p>
--	--	---------	---	---

		<p>Skarga kasacyjna</p>	<p>rozpatrującego daną sprawę do zawieszenia postępowania z urzędu, ale także zapewnienie niezwłocznego przekazania temu sądowi informacji o wszczęciu postępowania na podstawie Konwencji haskiej, Opóźnienia w tym zakresie mogą mieć ten sam skutek - wydanie rozstrzygnięcia sankcjonującego bezprawne uprowadzenie lub zatrzymanie przez sąd polski wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 16 Konwencji haskiej z 1980 roku. Być może właściwym rozwiązaniem byłoby obciążenie takim obowiązkiem informacyjnym Ministra Sprawiedliwości lub sądu prowadzącego postępowanie na podstawie Konwencji haskiej, jeżeli uzyskają informacje o innych toczących się postępowaniach dotyczących dziecka. Służyłoby to z pewnością zapewnieniu skuteczności tych przepisów i pełniejszej realizacji obowiązku konwencyjnego z art. 36, ale także ochronie praw dziecka poprzez zapobieganie podejmowaniu rozstrzygnięć przez sądy krajowe w razie ryzyka braku jurysdykcji krajowej (art. 10 Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003, art. 7 Konwencji haskiej z 1996 r.).</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że uczynienie skargi kasacyjnej dostępną jedynie dla podmiotów szczególnych - tak jak to czyni przedmiotowy projekt - a nie dla uczestników postępowania, stanowi istotne novum w ramach Kodeksu postępowania cywilnego.</p> <p>Jeśli chodzi o Formę tej regulacji, można mieć zastrzeżenia do jej jasności, gdyż mając na uwadze brzmienie § 2, w świetle którego „skarga kasacyjna przysługuje (...)”, powtórzona zastała forma określona w art. 398 K.p.c, określająca katalog spraw, w których przysługuje skarga kasacyjna, jednak zawarły w § 5 krąg uprawnionych podmiotów do złożenia skargi,</p>	<p>Uwaga niezasadna. Organem centralnym jest Minister Sprawiedliwości, tymczasem skarga kasacyjna przysługuje Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu. Kwestia ograniczonej liczby podmiotów uprawnionych do złożenia skargi kasacyjnej została omówiona w uzasadnieniu projektu ustawy. Zważyć należy, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a gwarancje konstytucyjne zachowane zostaną dzięki dwuinstancyjności postępowania.</p>
--	--	-------------------------	--	--

		<p>został ograniczony, jedynie do spraw toczących się na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r.</p> <p>Zgodnie z uzasadnieniem projektu, w myśl tego przepisu, jednym z podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej ma być Minister Sprawiedliwości jako organ centralny. Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, mając na uwadze obowiązki organu centralnego wynikające z przepisów Konwencji haskiej z 1980 r. i rolę pełnioną przez ten organ w trakcie toczących się postępowań o zarządzenie powrotu dziecka a także po ich zakończeniu, takie określenie podmiotu uprawnionego do złożenia skargi kasacyjnej może budzić wątpliwości co do bezstronności organu centralnego i co do zabezpieczenia ochrony praw dziecka. W związku z powyższym, w ocenie Rzecznika, podmiotem określonym jako uprawniony do wniesienia skargi kasacyjnej powinien być Prokurator Generalny jako naczelny organ prokuratury, tak jak jest to przewidziane w innych przepisach K.p.c. Z odrębnych przepisów wynika, że urząd Prokuratora Generalnego sprawuje Minister Sprawiedliwości.</p> <p>Jeśli chodzi o powody ograniczenia dostępności skargi kasacyjnej dla uczestników postępowania, w uzasadnieniu projektu wskazuje się, że „uczynienie skargi dostępną dla uczestników postępowania nie uchroni przed działaniami na rzecz opóźniania podejmowanych czynności”. Rzecznik Praw Dziecka zwraca jednak uwagę, że samo wniesienie skargi kasacyjnej nie skutkuje automatycznie wstrzymaniem wykonania skarżonego orzeczenia. O wstrzymaniu wykonania orzeka bowiem sąd drugiej instancji w oparciu o art. 388 k.p.c, stosowany odpowiednio w postępowaniu nieprocesowym, zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c. W takim wypadku, to do sądu I instancji</p>	
--	--	--	--

		<p>Art. 598⁵§2 k.p.c.</p>	<p>należałoby ocena konkretnych okoliczności danej sprawy, pod kątem przesłanek wstrzymania wykonania orzeczenia określonych w tym przepisie.</p> <p>Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka tak rygorystyczne określenie w ustawie terminu, który wyznaczyć ma sąd na zapewnienie powrotu dziecka do innego państwa, może skutkować zagrożeniem dla dobra dziecka w wyniku postępowań prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 roku. Ze spraw prowadzonych przez Rzecznika Praw Dziecka dotyczących tej problematyki wynika, że zapewnienie powrotu dziecka do miejsca poprzedniego pobytu, wymaga różnego rodzaju czynności np. przygotowawczych (także w zakresie psychologicznego przygotowania dziecka do powrotu), jak i organizacyjnych (zakup biletu lotniczego, uzyskanie wizy dla dziecka i/lub towarzyszącej mu osoby, znalezienie mieszkania). Należy podkreślić, że stronami Konwencji są nie tylko państwa europejskie, ale także odległe państwa takie jak Stany Zjednoczone, Australia, Izrael - w przypadku zarządzenia przez sąd powrotu dziecka do jednego z tych państw, zapewnienie powrotu może wymagać czynności organizacyjnych znacznie przekraczających określony w projektowanym przepisie termin. Ponadto takie rygorystyczne określenie terminu, jak proponuje się to w treści projektowanego § 2 art. 598⁵ K.p.c, nie pozwalałoby praktycznie sądowi orzekającemu w danej sprawie na uwzględnienie konkretnych okoliczności, takich jak, konieczność zapewnienia mieszkania dziecku lub choćby kwestie związane z kontynuacją obowiązku szkolnego. W związku z powyższym, w ocenie Rzecznika Praw Dziecka, zasadnym byłoby pozostawienie w przedmiotowym przepisie możliwości</p>	<p>Uwaga zasadna. Termin 7 dniowy zmieniono na 14 dniowy.</p>
--	--	--	---	---

		<p>Art. 598⁵§3 k.p.c.</p> <p>Art. 598⁵§5 k.p.c.</p>	<p>określenia terminu do zapewnienia powrotu dziecka sądowi orzekającemu w danej sprawie lub - ewentualnie - pozostawienie sądowi orzekającemu możliwości określenia w wyjątkowych okolicznościach, innego terminu ze względu na dobro dziecka.</p> <p>Zgodnie z projektowanym § 3 art. 598⁵ uzasadnienie postanowienia wydanego w trybie Konwencji haskiej z 1980 r. sporządza się i doręcza z urzędu "uczestnikom postępowania i prokuratorowi". Zaproponowane brzmienie tego przepisu, wydaje się jednak nie dość precyzyjne, nic wynika bowiem z niego, czy chodzi o prokuratora, który zgłosił udział w danym postępowaniu na podstawie art. 60 § 1 K.p.c. Ponadto zaproponowana redakcja przepisu, może stwarzać wątpliwości, jeśli chodzi o doręczanie uzasadnienia orzeczenia innym podmiotom biorącym udział w postępowaniu na prawach przysługujących prokuratorowi (np. Rzecznikowi Praw Dziecka biorącemu udział w postępowaniu na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka).</p> <p>Projektowany art. 598⁵ wyłącza zastosowanie do orzeczeń wydanych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. przepisu art. 577 k.p.c. przewidującego możliwość zmiany postanowienia przez sąd opiekuńczy, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy. Jako uzasadnienie dla projektowanej regulacji podaje się, że: „orzeczenia te nie dotyczą statusu dziecka z punktu widzenia wykonywania władzy rodzicielskiej, lecz służą przywróceniu uprzedniego stanu. Stosowanie tego przepisu nie jest więc uzasadnione celami tej konwencji”.</p>	<p>Uwaga częściowo zasadna. Przepis uzupełniono w zakresie doręczania uzasadnienia. Nie powinno budzić wątpliwości, że doręczenie dotyczy właściwego prokuratora.</p> <p>Uwaga niezasadna. Zagadnienie wyłączenia stosowania art. 577 k.p.c. wiąże się z tym, że z reguły polskie sądy nie mają jurysdykcji do merytorycznego rozpoznania sprawy o zmianę orzeczenia. W wyniku uprowadzenia dziecko nie nabywa stałego pobytu w nowym państwie, co w konsekwencji oznacza, że sąd polski może orzekać tylko w formie orzeczeń tymczasowych.</p>
--	--	---	---	---

		<p>Jednak w ocenie Rzecznika Praw Dziecka, takie kategoryczne wyłączenie na podstawie ustawy możliwości zastosowania art. 577 K.p.c. do spraw rozstrzyganych na podstawie Konwencji haskiej, może skutkować zagrożeniem dla dobra dziecka w przedmiotowych postępowaniach. Ze spraw zgłaszanych do Rzecznika wynika, że zdarzają się wyjątkowe sytuacje, gdy po zakończeniu postępowania na podstawie Konwencji haskiej dochodzi do zmiany okoliczności, która nie wynika z bezprawnych działań osoby zobowiązanej do wydania dziecka, ale z obiektywnych okoliczności albo z działań lub zaniechań osoby, która o zarządzenie powrotu dziecka się zwracała. W szczególności mogą to być sytuacje związane z pojawieniem się u dziecka poważnych dolegliwości zdrowotnych lub sytuacje związane z zaniechaniem kontaktu z dzieckiem przez stronę domagającą się powrotu dziecka w postępowaniu na podstawie Konwencji haskiej lub z zaniechaniem przez tą osobę podjęcia jakichkolwiek czynności celem wykonania orzeczenia. Analiza spraw prowadzonych przez Rzecznika wskazuje, że sądy oceniają wnioski na podstawie art. 577 k.p.c, pod kątem tego, czy w sprawie pojawiły się rzeczywiście nowe okoliczności oraz, czy występuje jurysdykcja do wydania orzeczenia w tym trybie np. w sprawach toczących się na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. oraz Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. W razie braku spełnienia powyższych przesłanek, wnioski składane w tym trybie są odrzucane. Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, mając na uwadze opisane wyżej wyjątkowe sytuacje, w których dobro dziecka może wymagać zmiany orzeczenia w tym trybie, zastosowanie art. 577 K.p.c. do orzeczeń wydanych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r., nie powinno</p>	
--	--	---	--

		<p>Art. 1106⁷ k.p.c.</p>	<p>być ustawowo wyłączone.</p> <p>Projektowany art. 1106⁷ K.p.c. stanowi, że sąd rozstrzyga postanowieniem w przedmiocie m.in. wystąpienia do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji na podstawie art. 15 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 lub art. 8 ust. 1 zd. pierwsze Konwencji haskiej z 1996 r., wystąpienia do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 15 ust. 2 lit. c Rozporządzenia lub art. 9 ust. 1 Konwencji haskiej z 1996 r., wezwania uczestników postępowania do złożenia wniosku, o którym mowa art. 8 ust. 1 zd. drugie, art. 9 ust. 1 zd. drugie Konwencji haskiej z 1996 r. albo na podstawie art. 15 ust. 1 lit. a Rozporządzenia oraz przekazania lub odmowy przekazania jurysdykcji do sądu zagranicznego na podstawie wniosku sądu zagranicznego albo zagranicznego organu administracyjnego. W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że powołane procedury nie zostały w przywołanych aktach prawnych uregulowane wyczerpująco. W związku z powyższym, zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, w szczególności jeśli chodzi o procedurę wystąpienia przez sąd polski do sądu zagranicznego o stwierdzenie jurysdykcji krajowej na podstawie art. 15 ust. 2 lit. c Rozporządzenia, nie jest wystarczające wskazanie w przedmiotowym przepisie, że sąd rozstrzyga w tym przedmiocie postanowieniem. Zdaniem Rzecznika Praw Dziecka, zasadnym byłoby doprecyzowanie, że sąd rozstrzyga w tym przedmiocie postanowieniem na wniosek lub z urzędu oraz wskazanie podmiotów uprawnionych do złożenia takiego wniosku. Ze spraw wpływających do Biura Rzecznika w oparciu o obecnie obowiązujący stan prawny wynika, że w niektórych monitorowanych</p>	<p>Uwaga niezasadna. Projektowane rozwiązanie przyczyni się do przyspieszenia rozpoznania spraw z zakresu władzy rodzicielskiej i kontaktów przez właściwy sąd polski lub innego państwa strony tej konwencji.</p>
--	--	---	---	--

		<p>sprawach sądy polskie nie rozpoznawały wniosków stron o skorzystanie z kompetencji z art. 15 ust. 2 lit. c, powołując się na uprawnienie stron do zwrócenia się bezpośrednio do sądu mającego jurysdykcję w sprawie o przekazanie jurysdykcji na podstawie art. 15 ust. 1 lit. b Rozporządzenia. Kolejną wartą uregulowania kwestią dotyczącą implementacji przepisu art. 15 ust. 2 lit. c Rozporządzenia jest możliwość złożenia wniosku o zwrócenie się przez sąd polski do sądu zagranicznego o przekazanie jurysdykcji w sprawie w sytuacji, gdy przed sądem polskim nie toczy się żadne postępowanie.</p> <p>Zasadnym byłoby także wprowadzenie zaskarżalności postanowień wydawanych na podstawie projektowanego art. 1106⁷ k.p.c. W tym zakresie należy przywołać uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2010 r. (sygn. akt 111 CZP 99/20), w której Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że <i>de lege lata</i> niedopuszczalne jest zażalenie na postanowienie o wezwaniu sądu innego państwa członkowskiego do uznania swej jurysdykcji wydane na podstawie art. 15 ust 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003. W treści uzasadnienia przedmiotowej uchwały Sąd Najwyższy zauważył, że w obecnym stanie normatywnym postanowienie wydane na podstawie tego przepisu może podlegać rozpoznaniu w razie wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 15 ust. 5, w którym sąd polski uzna brak swojej jurysdykcji w razie uznania swojej jurysdykcji przez sąd zagraniczny. Może to nastąpić w sytuacji, gdy sąd innego państwa członkowskiego uznał swoją, jurysdykcję, co prowadzi do ryzyka, że w sprawie właściwe będą sądy dwóch państw członkowskich, co art. 15 Rozporządzenia wyklucza. Sąd Najwyższy</p>	<p>Uwaga niezasadna. Brak możliwości zaskarżenia postanowień wydanych na podstawie projektowanego art. 1106⁷ k.p.c. przyczyni się do przyśpieszenia rozpoznania spraw z zakresu władzy rodzicielskiej i kontaktów przez właściwy sąd. Zważywszy na charakter tych spraw, szybkość postępowania jest zasadą naczelną.</p> <p>.</p>
--	--	--	--

		<p>wskazał, że przemawia to wyraźnie za postulatem <i>de lege ferenda</i> wprowadzenia wyraźnej regulacji przewidującej zaskarżalność zażaleniem pozytywnych postanowień wydawanych na podstawie art. 15 ust. 1 lit. b Rozporządzenia. Mając na uwadze, że uzasadnienie projektu nie odnosi się do kwestii zaskarżalności postanowień wydawanych w trybie art. 1106⁷ k.p.c. powyższa kwestia została w przedmiotowym projekcie uregulowana.</p> <p>Rzecznik Praw Dziecka zwraca uwagę na problem instytucji zawieszenia postępowań w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad osobą z chwilą wszczęcia postępowania o odebranie osoby w trybie Konwencji haskiej uregulowanej w przepisie art. 598² k.p.c. Z analizy spraw zgłaszanych do Rzecznika, w których sądy stosują przedmiotowy przepis, wynika, że postępowania, o których mowa w tym przepisie, są zawieszane zarówno w sytuacjach, gdy postępowanie na podstawie Konwencji haskiej toczy przed sądami polskimi (gdy chodzi o dzieci uprowadzone lub zatrzymane na terytorium Polski), jak i w sytuacjach, gdy takie postępowania toczą się za granicą (gdy chodzi o uprowadzenie dzieci z Polski na terytorium innego Państwa - Strony Konwencji).</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że z postanowień wydanych na podstawie Konwencji haskiej (art. 16 Konwencji), wynika jedynie obowiązek wstrzymania się od decydowania merytorycznie o prawie do opieki przez organy państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone. Ponadto ze spraw prowadzonych przez Rzecznika Praw Dziecka wynika, że przed sądami innych Państw - Stron Konwencji, w przypadku uprowadzenia dziecka z tych państw, postępowania dotyczące opieki lub władzy rodzicielskiej często toczą</p>	<p>Uwaga niezasadna. Przepis art. 16 konwencji haskiej z 1980 r. znajduje zastosowanie tylko wtedy, gdy sprawa prowadzona na podstawie konwencji haskiej i sprawy dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej toczą się przed sądami tego samego państwa. Zawieszenie postępowania prowadzonego w Polsce w sytuacji gdy w innym państwie toczy się postępowanie mające wpływ na treść rozstrzygnięcia przed sądem polskim reguluje art. 1098 i 1098¹ k.p.c.</p>
--	--	---	---

		<p>się równoległe z postępowaniami na podstawie Konwencji haskiej toczącymi się w przed sądem polskim. Gwarantuje to często rodzicom uprowadzonych dzieci dodatkową możliwość uzyskania powrotu dziecka - na drodze postępowania o uznanie i stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia (na podstawie przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 lub Konwencji haskiej z 1996 r.). Natomiast rodzice, którzy powrócili z dzieckiem do Polski- ze względu na rygorystyczną treść przepisu art. 598" § 1 k.p.c. - są natomiast de lege lala tej możliwości pozbawieni. W ocenie Rzecznika, zasadnym w tej sytuacji byłoby ograniczenie wprost zastosowania obligatoryjnego zawieszenia postępowania jedynie do sytuacji, gdy postępowanie na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. toczy się przed sądem polskim. Wówczas sądom orzekającym w przedmiocie władzy rodzicielskiej, opieki nad dzieckiem, miejsca zamieszkania dziecka, pozostałaby w dalszym ciągu możliwość fakultatywnego zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c., jeżeli uznają, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się na podstawie Konwencji haskiej za granicą. Miałoby to miejsce w szczególności w tych wypadkach, gdy w takim postępowaniu sporna jest kwestia, czy doszło do bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka w rozumieniu art. 3 Konwencji haskiej z 1980 r., co ma z kolei znaczenie dla ustalenia jurysdykcji krajowej, zgodnie z przepisem art. 10 Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 oraz Konwencji haskiej z 1996 roku. Celem uniknięcia wątpliwości lub rozbieżności w tym zakresie, Rzecznik pod rozwagę poddaje dodanie do art. 598² k.p.c. przepisu wprowadzającego jednoznacznie instytucję fakultatywnego zawieszenia</p>	
--	--	--	--

			postępowania w sytuacji, gdy postępowanie na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. toczy się za granicą.	
5.	RPO	Skarga kasacyjna	<p>W związku z treścią proponowanego art. 518² ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustalającego, że sądem drugiej instancji w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. jest Sąd Apelacyjny w Warszawie, należy jednak rozważyć, czy zasadne jest rozszerzenie katalogu spraw rodzinnych, w jakich możliwe jest złożenie skargi kasacyjnej. Wydaje się, że przy zawężeniu listy właściwych sądów pierwszej instancji oraz wskazaniu jednego wyspecjalizowanego sądu drugiej instancji ryzyko rozbieżności w wykładni i stosowaniu prawa nie jest znaczące. Nadzór judykacyjny Sądu Apelacyjnego w Warszawie pozwoli na wypracowanie i ujednoczenie praktyki orzeczniczej sądów niższej instancji, i nie ma potrzeby angażowania do tego zadania Sądu Najwyższego. Trzeba przy tym wskazać, że orzeczenia sądów apelacyjnych są publikowane i tezowane, co pozwoli potencjalnym wnioskodawcom i ich pełnomocnikom w stosunkowo prosty sposób zapoznać się z argumentacją sądu drugiej instancji przy przygotowywaniu swych wystąpień procesowych w nowych postępowaniach. Wprowadzenie skargi kasacyjnej w omawianych sprawach mogłoby zaś wydłużyć postępowanie, co doprowadzi do zniweczenia intencji projektodawcy, określonych w uzasadnieniu projektu ustawy właśnie jako potrzeba przyspieszenia i usprawnienia postępowania.</p> <p>Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż w aktualnie</p>	Uwaga niezasadna. Skarga kasacyjna w tego rodzaju sprawach, niezależnie od kształtowania linii orzeczniczej, wskazuje na ich rangę. Pozwala na ewentualną interwencję wskazanych podmiotów w przypadku wadliwego rozstrzygnięcia.

		<p>obowiązującym modelu skargi kasacyjnej, warunkiem wstępnym jej przyjęcia do rozpoznania przez Sąd Najwyższy jest wykazanie istnienia przesłanek tzw. przedsądu, zaś podstawą skargi kasacyjnej w ogóle nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Powstaje zatem pytanie, na ile skarga kasacyjna będzie w ogóle mogła stanowić efektywne narzędzie zaskarżenia orzeczenia w omawianej kategorii spraw. Z doświadczeń mojego Biura wynika bowiem, że najczęstsze zarzuty dotyczące orzeczeń wydawanych w oparciu o konwencję haską z 1980r. koncentrują się właśnie wokół ustaleń faktycznych sądu i oceny dowodów.</p> <p>Co także istotne, proponowany art. 598⁵ § 2 i § 4 KPC określa, iż postanowienie o powrocie ma zawierać nakaz powrotu w terminie nie przekraczającym 7 dni dnia uprawomocnienia się postanowienia. Skarga kasacyjna - w obecnym modelu postępowania cywilnego - jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, składanym od prawomocnego orzeczenia. Tym samym będą mogły się toczyć dwa niezależne postępowania: przed Sądem Najwyższym i wykonawcze o odebranie i powrót dziecka. Wstrzymanie wykonalności orzeczenia - dopuszczalne na mocy art. 388 KPC - może okazać się środkiem zawsze spóźnionym, z uwagi na termin powrotu dziecka określony w art. 598⁵ § 2 i § 4 KPC. W takiej sytuacji ewentualne kasatoryjne orzeczenie Sądu Najwyższego oraz dalsze rozstrzygnięcia sądowe mogą okazać się bardzo trudne do wykonania.</p> <p>Dodatkowo, należy bardzo wnikliwie rozważyć, czy wykonanie postanowienia o powrocie dziecka do państwa miejsca stałego pobytu i faktyczny powrót dziecka do tego państwa nie pozbawia, w świetle treści obecnego art. 1106 KPC, jurysdykcji sądów polskich, w</p>	<p>Uwaga niezasadna. Jurysdykcję w sprawach o powrót dziecka reguluje art. 12 ust. 1 konwencji haskiej z 1980 r., a nie art. 1106³ k.p.c., który w tych sprawach nie znajduje zastosowania.</p>
--	--	--	--

		<p>Art. 25</p>	<p>tym Sądu Najwyższego, do dalszego rozpoznawania sprawy. W razie pozytywnej odpowiedzi na to pytanie należałoby uzupełnić projektowane zmiany.</p> <p>Proponowane uregulowanie skargi kasacyjnej w projekcie budzi także inną wątpliwość. Proponowany § 2¹ art. 519¹ KPC rozszerza katalog spraw kasacyjnych o sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., zaś § 5 stwierdza, że skargę tę mogą wnieść Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka. Wątpliwość dotyczy tego, czy są to jedyne podmioty, które mogą wnieść skargę kasacyjną w omawianych sprawach. Taki wniosek może wypływać z uzasadnienia projektu: „Uczynienie skargi kasacyjnej dostępną dla uczestników postępowania nie uchroni przed działaniami na rzecz opóźniania podejmowanych czynności w tych sprawach” (str. 20 uzasadnienia), jednak nie wynika to jasno z tekstu proponowanych przepisów. Jeśli zamiarem projektodawcy było istotnie ograniczenie kręgu podmiotów uprawnionych do złożenia skargi kasacyjnej w tych sprawach, wskazane wydaje się uzupełnienie listy podmiotów uprawnionych o słowo „tylko” bądź „wyłącznie”. Ponadto warto rozważyć zasadność scalenia treści proponowanych obecnie w paragrafach 2¹ oraz 5 art. 519¹ k.p.c w jednym paragrafie 2¹. Zlikwidowałoby to konieczność odwołania się do § 2¹.</p> <p>Warto także zwrócić uwagę na treść art. 25 projektowanej ustawy, który przewiduje możliwość odmowy przyjęcia wniosku o powrót dziecka, przy czym wyraźnie wyłącza możliwość zaskarżenia takiej</p>	<p>Uwaga niezasadna. Kwestia ograniczonej liczby podmiotów uprawnionych do złożenia skargi kasacyjnej została omówiona w uzasadnieniu projektu ustawy. Zważyć należy, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a gwarancje konstytucyjne zachowane zostaną dzięki dwuinstancyjności postępowania. Nie wydaje się przy tym konieczne wprowadzenie do treści wymienionego przepisu słowa „wyłącznie”, gdyż przepis jasno określa podmioty uprawnione do wniesienia skargi kasacyjnej, pozostaje on przy tym przepisem szczególnym w odniesieniu do art.398¹ § 1 k.p.c.</p> <p>Uwaga niezasadna, gdyż omawiany przepis nie budzi w polskim organie centralnym wątpliwości interpretacyjnych, zwłaszcza w świetle oficjalnego komentarza do konwencji</p>
--	--	----------------	---	--

			<p>decyzji Ministra Sprawiedliwości. W zakresie przesłanek odmowy przepis ten odsyła do art. 27 konwencji haskiej z 1980 r., który określa, że organ centralny nie jest zobowiązany do przyjęcia wniosku, jeżeli jest oczywiste, że warunki określone przez konwencję nie zostały spełnione lub wniosek nie jest wystarczająco umotywowany. Zdaniem Rzecznika, owa generalna dyrektywa, wynikająca z konwencji, wymaga doprecyzowania i konkretyzacji na poziomie ustawy. Ogólność i niedookreśloność przesłanek odmowy, zrozumiała w kontekście prawa międzynarodowego, tworzącego standard uniwersalny dla wszystkich stron konwencji, wydaje się niedopuszczalna jako podstawa rozstrzygnięcia organu krajowego. I tak np. przesłanka „niewystarczającego umotywowania wniosku” może w praktyce narazić organ centralny na zarzut arbitralności i potencjalnej obstrukcji w wykonywaniu zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej, uzasadniany również brakiem jakiegokolwiek możliwości kwestionowania decyzji organu. Nie zmienia tej oceny możliwość ponownego złożenia wniosku przez zainteresowanego - z uwagi na terminy określone w art. 12 konwencji haskiej z 1980 r., ponowienie wniosku może okazać się spóźnione.</p>	<p>autorstwa prof. E. Perez-Very oraz wspomnianego wcześniej <i>Guide to Good Practice</i>. Byłoby to zresztą uzupełnienie treści konwencji, czego nie można czynić. Przepis został jednak zmieniony na rzecz odwołania do treści art. 127§3 k.p.a. w przypadku odmowy przyjęcia wniosku, o czym wnioskodawca jest informowany wobec czego może ponownie złożyć wniosek, jednocześnie zrezygnowano z tych przyczyn z możliwości podejmowania przez organ centralny czynności w celu uzupełniania wniosku (obecny art. 8 projektu).</p>
6.	Sąd Apelacyjny w Warszawie	art. 518 ² § 1 k.p.c.	<p>Postulowana specjalizacja sędziów w określonych kategoriach spraw jest pożądana i może wpłynąć na podniesienie jakości orzecznictwa, niemniej jednak nie stanowi to uzasadnienia dla wskazania wyłącznej właściwości Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego stanowią niewielki odsetek spraw rozpoznawanych przez ten</p>	<p>Uwaga niezasadna. Przeniesienie tych spraw do kompetencji jednego sądu apelacyjnego, położonego w centrum kraju, będzie miało znaczenie i dla jednolitości linii orzeczniczej w tych sprawach, i uczyni dostęp do sądu zbliżony dla wszystkich zainteresowanych.</p>

			<p>sąd. Większość wpływu stanowią sprawy cywilne i gospodarcze. Obejmują one swoją problematyką np. prawo własności przemysłowej, prawo autorskie, prawo regulacyjne, przepisy dotyczące szeroko pojętej nacjonalizacji. Są to często sprawy bardzo skomplikowane tak pod względem faktycznym, jak i prawnym, a ich liczba czyni tutejszy Sąd najbardziej obciążonym w kraju.</p> <p>W tym stanie rzeczy, wprowadzanie dodatkowej specjalizacji w dość niszowej tematyce przy zakresie rygorystycznego i krótkiego terminu rozpoznania tej kategorii spraw wpłynie negatywnie na czas załatwienia pozostałych spraw i wzrost, istniejącej zaległości w sprawach rozpoznawanych w Wydziałach Cywilnych. Stąd rozważenia wymagałoby powierzenie tej kategorii spraw innemu sądowi (sądom).</p>	
7.	Krajowa Rada Sądownictwa	art. 569 ¹ § 1 k.p.c.	<p>Uwzględniając okoliczność, że obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 ze zm.) nie przewiduje specjalizacji sędziów, argumentacja projektodawcy, że zmiana dotycząca właściwości sądów w sprawach o odebranie osoby podlegającej</p>	<p>Uwaga niezasadna. Projekt nie przesądza o wyłącznej specjalizacji sędziów w nowelizowanym obszarze, koncentruje jedynie daną kategorię spraw w ograniczonej liczbie sądów, co usprawni postępowanie w tych sprawach. Potrzebę prowadzenia tej kategorii spraw przez określone sądy dostrzegły inne państwa, co zostało</p>

		<p>władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, prowadzonych na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze w dniu 25 października 1980 r., jest uzasadniona specyfiką tego rodzaju spraw oraz potrzebą ich powierzenia sędziom z dużym doświadczeniem zawodowym i życiowym, wskazuje na niekonsekwencję oraz może podważać racjonalność ustawodawcy. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa dodatkowej analizy wymaga kwestia możliwości przekazania tych spraw do właściwości wszystkich, a nie wybranych, sądów okręgowych. Rozwiązanie takie ułatwiłoby dostęp uczestnikom postępowania do sądu, a ponadto pozwoliłoby zachować nadzór administracyjny nad postępowaniem rozpoznawczym i postępowaniem wykonawczym w granicach jednego okręgu sądowego, co z kolei nic pozostaje bez wpływu na ich sprawność i czas trwania.</p> <p>Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa zmiana wprowadzana przez projektowany art. 519¹ Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którą Ministrowi Sprawiedliwości - Prokuratorowi Generalnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Rzecznikowi Praw Dziecka będzie przysługiwała skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, prowadzonych na podstawie konwencji haskiej, nie jest właściwym środkiem prawnym kształtowania jednolitości orzecznictwa w tego rodzaju sprawach. Projektodawca pomija okoliczność, że w świetle</p>	<p>przywołane w uzasadnieniu projektu.</p> <p>Uwaga niezasadna. Termin wykonania postanowienia w tych sprawach wydłużono do 14 dni. Orzeczenie niewykonane sąd kieruje do wykonania w tych sprawach wyłącznie na wniosek uprawnionego. Wykonanie orzeczenia w określonych sytuacjach może zostać wstrzymane w trybie art. 388§1 k.p.c. Wskazanie tylko określonej kategorii podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej nie narusza gwarancji stron dostępu do sądu.</p>
--	--	--	---

		<p>projektowanych przepisów dobrowolne wykonanie prawomocnego orzeczenia sądu powinno nastąpić w terminie siedmiu dni od jego uprawomocnienia się oraz, że po upływie tego terminu sąd z urzędu będzie zarządzał przymusowe odebranie dziecka przez kuratora sądowego. Przewidziany termin na złożenie skargi kasacyjnej wynosi natomiast dwa miesiące od uprawomocnienia się orzeczenia sądu, co oznacza, że w przypadku uwzględnienia skargi kasacyjnej oraz uchylenia prawomocnego orzeczenia sądu może wystąpić konieczność odebrania dziecka od osoby, której dziecko zostało na podstawie uchylonego orzeczenia uprzednio wydane. Skutek taki wydaje się nie do pogodzenia z dobrem dziecka, które stanowi cel nadrzędny w rozumieniu przepisów konwencji haskiej. Kształtowanie jednolitego orzecznictwa w wyżej wymienionej kategorii spraw jest możliwe przy zastosowaniu innych instytucji prawnych. Zgodnie z art. 60 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1254), jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni prawa, między innymi Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prokurator Generalny oraz w zakresie swojej właściwości Rzecznik Praw Dziecka, mogą przedstawić wnioski o ich rozstrzygnięcie Sądowi Najwyższemu w składzie siedmiu sędziów lub innym odpowiednim składzie. Na wypadek gdyby projektodawca nie uwzględnił powyższych uwag, dopuszczając możliwość złożenia skargi kasacyjnej w wyżej wymienionych</p>	
--	--	---	--

		<p>Uzasadnienie</p>	<p>sprawach, stwierdzić należy, że pozbawienie uczestników postępowania (wnioskodawcy i osoby zobowiązanej do wydania dziecka) możliwości złożenia skargi nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia. Projekt wymagałby wówczas uzupełnienia w tym zakresie.</p> <p>Zwrócić należy również uwagę na wadliwie sporządzone uzasadnienie projektu ustawy, z którego wynika, że <i>zakres projektu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej</i>". Tezie tej przeczy już sam tytuł ustawy, w którym projektodawca bezpośrednio odwołuje się do prawa Unii Europejskiej. Poza tym opiniowany projekt ustawy w art. 1 pkt 4 stanowi, że „<i>ustawa określa zasady i tryb postępowania polskiego organu centralnego, polskich sądów oraz innych polskich organów w sprawach objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie nr 1347/2000 (Dz. U. UE z 2003). L 338/1 z późn. zm).</i></p> <p>Nie wydaje się, aby propozycje w zakresie właściwości sądów efektywnie przyczyniły się do realizacji postulatu szybkości postępowań. Nie są znane aktualne badania aktowe dotyczące tej kwestii. Warto jednak odnotować, iż dawniejsze badania orzecznictwa sądów powszechnych wykazały, że główną przeszkodą w szybkim załatwieniu spraw „z Konwencji haskiej” był głęboki konflikt pomiędzy osobą żądającą wydania</p>	<p>Uwaga zasadna. Uzasadnienie projektu zostało poprawione.</p> <p>Uwaga niezasadna. Potrzebę rozpoznania spraw tego rodzaju przez niektóre tylko sądy została omówiona w uzasadnieniu. Dostępne sądom środki komunikacji elektronicznej i odpowiednie ich wykorzystanie nie powinny stanowić jakiegokolwiek przeszkody w zlecaniu określonych zadań innym sądom przez sąd</p>
8.	Sąd Najwyższy	art. 569 ¹ § 1 k.p.c.		

		<p>dziecka i osobą, która dziecko uprowadziła/zatrzymała (najczęściej osobami tymi byli rodzice dzieci). O efektywności postępowania w praktyce decydowała postawa osoby, która uprowadziła lub zatrzymała dziecko. W żadnej zbadanej sprawie osoba ta nie wydała dziecka niezwłocznie. Natomiast „przeływ” wniosku pomiędzy organem centralnym, a właściwym wydziałem sądu rejonowego (sądem rodzinnym) był sprawny. Prawie we wszystkich sprawach bardzo szybko podjęte były czynności zmierzające do załatwienia wniosku (ustalenie lub potwierdzenie miejsca przebywania dziecka i osoby uprowadzającej, wywiad środowiskowy, wstępna rozmowa z osobą, która dokonała uprowadzenia lub jej bliskimi). Sądy także bardzo sprawnie (wykorzystując różne dostępne środki porozumiewania się na odległość) kontaktowały się z polskim organem centralnym (Ministerstwem Sprawiedliwości) uzyskując wszechstronną pomoc i wsparcie merytoryczne.</p> <p>Niewątpliwie „specjalizacja” sędziów orzekających w omawianych sprawach jest bardzo ważna, jednakże najdonioślejsze czynności (poszukiwanie osoby, u której może przebywać dziecko, wykonanie wywiadu środowiskowego przez kuratora, zwykle bezpośrednio współpracującego z sędzią rodzinnym w Sądzie Rejonowym, poznanie stanowiska osoby, która dokonała uprowadzenia/ zatrzymania dziecka) powinny być wykonane „w terenie” (a więc często w bardzo dużej odległości od Sądu Okręgowego orzekającego w miejscowości będącej siedzibą Sądu Apelacyjnego). Gdyby projekt został zrealizowany Sąd Okręgowy musiałby zwracać się o pomoc w tych kwestiach do Sądu Rejonowego.</p> <p>Konieczność dojazdu zainteresowanych osób do Sądu Okręgowego w siedzibie danej apelacji (niekiedy</p>	<p>prowadzący sprawę. Z kolei kwestia dojazdu do sądu wydaje się być wyolbrzymiona w kontekście rozpoznawania innych spraw zastrzeżonych do właściwości danych sądów. W istocie im większy ośrodek miejski tym połączenia komunikacyjne bardziej dostępne.</p>
--	--	--	--

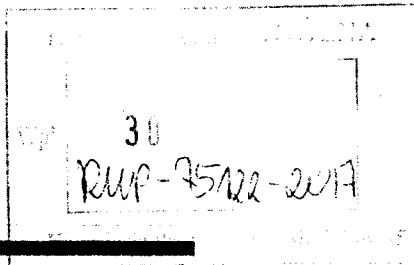
		<p>bardzo odległego od prawdopodobnego miejsca przebywania dziecka), oraz do Warszawy (w przypadku poddania orzeczenia kontroli instancyjnej) utrudniałaby dostęp do sądu osobom zainteresowanym przebywającym w Polsce. Powyższe powinno zachęcać do rozważenia, czy koncentracja spraw w 11 sądach w państwie jest rozwiązaniem optymalnym. Należy też w tym kontekście odnotować, iż przekazanie sprawy rodzinnej do sądu okręgowego, jako sądu pierwszej instancji, nie stanowi gwarancji poprawy jakości orzekania i zwiększenia ochrony trwałości rodziny i dobra dziecka, o czym mogą świadczyć doświadczenia w zakresie orzecznictwa sądów okręgowych w sprawach rozwodowych.</p> <p>Art. 11 Konwencji haskiej przewiduje, że jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wezwanego (z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego) może żądać przedstawienia powodów zwłoki. Wskazany termin sześciu tygodni powinien być traktowany jako taki, w którym powinno zapaść rozstrzygnięcie sądu krajowego o nakazaniu wydania uprowadzonego lub zatrzymanego dziecka, o ile nie wystąpiły nadzwyczajne przeszkody uniemożliwiające dochowanie tego terminu. Projektodawcy, jak się wydaje inaczej interpretują ów termin z art. 11 Konwencji, bowiem w projekcie ustawy zarówno sąd pierwszej instancji jak i sąd drugiej instancji miały obowiązek rozpoznania sprawy w terminie 6 tygodni (569¹ § 2 k.p.c, art. 518² § 2 k.p.c). Należy domniemywać, iż termin ten rozpoczynałby bieg w dniu wpływu wniosku (środka zaskarżenia) do danego sądu.</p>	<p>Uwaga niezasadna. Rozwiązanie wprowadzone w projekcie, w którym wskazano, że w każdej instancji należy orzec w terminie 6 tygodni, wychodzi naprzeciw projektowi zaproponowanej przez Radę Europejską zmiany art. 11 ust. 4 rozporządzenia Rady(WE) nr 2201/2003, w którym przewiduje się tego rodzaju rozwiązanie.</p>
--	--	---	--

		<p>Osoby uprawnione mogłyby także skorzystać z kasacji do Sądu Najwyższego. Zważywszy na wysokie prawdopodobieństwo zaskarżenia orzeczeń nakazujących wydanie dziecka termin, o którym mowa w Konwencji, mógłby być dotrzymany wyjątkowo.</p> <p>W konsekwencji, po wprowadzeniu projektowanych rozwiązań odnośnie do terminów rozpoznania sprawy w każdej instancji sądowej, nie można byłoby wykluczyć postawienia Polsce zarzutu nienależytej organizacji postępowania. Dlatego wydaje się, że o ile projektowane rozwiązanie miałyby (co do zasady) zostać uchwalone, właściwszy byłby zapis nakazujący niezwłoczne rozpoznanie sprawy w terminie nie dłuższym od wskazanego w przepisie. Pozostaje do rozważenia, czy (zważywszy na brzmienie art. 11 Konwencji) termin ten nie powinien być krótszy od 6 tygodni. Szybkość załatwiania spraw jest bardzo istotna, bowiem im bardziej jest ona zadawalająca wnioskodawcę i organ centralny państwa wzywającego, tym większe wydaje się prawdopodobieństwo wzajemności w tym względzie przy rozpatrywaniu za granicą wniosków wysyłanych z Polski.</p> <p>Projekt ustawy odnosi się także do mającej w praktyce niewielkie zastosowanie europejskiej konwencji luksemburskiej normującej, między innymi, przywracanie pieczy nad dzieckiem, a więc należącej do tej samej problematyki co konwencja haska dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Być może należałoby rozważyć przyjęcie odnośnie tej pierwszej konwencji podobnych rozwiązań organizacyjno-proceduralnych, jakie są planowane przy stosowaniu konwencji haskiej.</p>	<p>Kwestie uznawania orzeczeń stanowią właściwość sądów okręgowych, a sprawy te mają charakter wyjątkowy, wprowadzane rozwiązania odnoszą się do konwencji haskiej z 1980 r. wymagającej podejmowania szybkich działań.</p>
--	--	---	---

		Art. 5.	Wydaje się, iż w przesłanym do zaopiniowania tekście projektu ustawy w art. 5 ust. 2 nie dokonano korekty. Prawdopodobnie zbędne jest tam słowo „niezachowania”	Uwaga słuszna. Przepis został zmieniony.
--	--	---------	---	--

9.	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Art. 13	<p>Zgodnie z uzasadnieniem (str. 11) zwolnienie wnioskodawcy z kosztów tłumaczenia wniosku wzoruje się na przepisie art. 102 § 1 i 2 oraz art. 103 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623). Wnioskodawca będący osobą fizyczną ma składać oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów tłumaczenia bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny albo wnioskodawca będący instytucją ma oświadczyć, że nie ma dostatecznych środków do ich uiszczenia. Jednak decyzję o zwolnieniu z ponoszenia kosztów tłumaczeń a będzie podejmował Minister Sprawiedliwości i nie będzie od tego służył żaden środek odwoławczy". Autorzy projektu uzasadniają to przedłużeniem postępowania, co ma znaczenie na gruncie art. 12 ust. 1 Konwencji haskiej z 1980 r. określającego roczny termin od dnia uprowadzenia dziecka dla skutecznego złożenia wniosku. Taki zapis pozbawia obywatela prawa do odwołania się od decyzji organów władzy. Pozbawia też prawa do skorzystania z instytucji międzynarodowych, ze względów finansowych. Rozumiejąc zasadność ograniczenia czasowego, spowodowaną zapisami Konwencji haskiej, jesteśmy jednocześnie zaniepokojeni brakiem możliwości odwołania przez wnioskodawcę. Jednocześnie w projektowanej ustawie nie ma żadnych regulacji, które wprowadzają krótką procedurę rozpatrzenia wniosku o zwolnienie z kosztów przez Ministra Sprawiedliwości. W związku z tym wnosimy o</p>	<p>W uwzględnieniu zgłoszonych uwag przepis został zmodyfikowany poprzez rezygnację z oceny składanego oświadczenia na rzecz potrzeby udowodnienia niemożności ponoszenia kosztów (obecnie art. 9 projektu). Brak możliwości odwołania zastąpiono odesłaniem do art. 127§ 3 k.p.a. zaś kwestię zwrotu wniosku zastąpiono nienadaniem wnioskowi biegu.</p>
----	-------------------------------	---------	--	---

		<p>zwrócenie uwagi na ten aspekt i zaproponowanie krótkich terminów, np. tygodniowych: rozpatrzenia wniosku dla Ministra Sprawiedliwości, złożenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy w przypadku odmowy przez Ministra oraz ponownego rozpoznania sprawy.</p> <p>Zauważamy zapis art. 16 jako odpowiedź na nasze obawy, jednak zapis, że „dobro dziecka może być zagrożone” dotyczy wszystkich spraw np. z Konwencji haskiej, gdyż porwanie rodzicielskie zawsze zagraża dobru dziecka. W każdym więc wypadku Minister Sprawiedliwości powinien zlecić tłumaczenie wniosku i nadać mu bieg.</p>	<p>Uwaga niezasadna. Sprawy prowadzone na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. nieprzypadkowo są rozpoznawane na wniosek, zaś jeżeli dobro dziecka w ocenie Ministra Sprawiedliwości będzie mogło być zagrożone ma obowiązek zlecić tłumaczenie. Przepis uległ w tym zakresie modyfikacji (obecny art. 12 projektu).</p>
--	--	--	---

Warszawa, 28 sierpnia 2017 r.

KPRM

AAA312435

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.77.2017 / 19/MN

dot.: RM-10-103-17 z 25.08.2017 r.

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowna Pani Minister,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Minister
Spraw Zagranicznych
Rzeczypospolitej Polskiej

Do wiadomości:

Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości